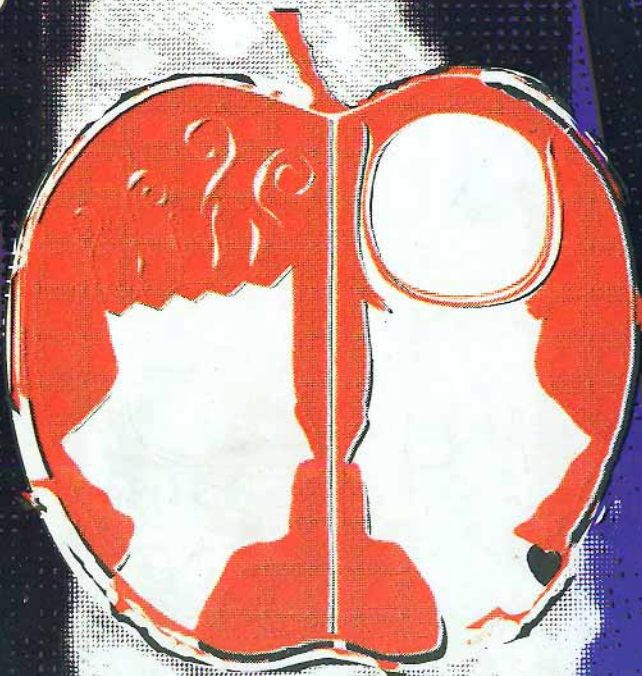
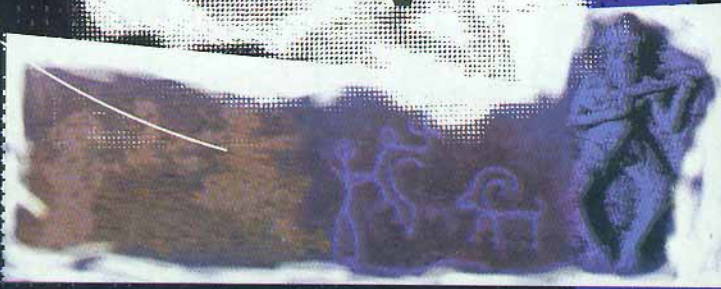

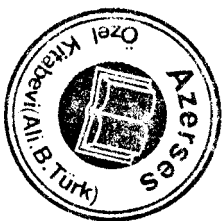
اصلى - كرم

پارہ تصویر خطی مہدیہ الامام احمد

اطلی - کرہ

یازار:
میر علی سید سلامت

سید سلامت، میرعلی، ۱۳۲۵-

اصلی و کرم/ میرعلی سید سلامت-- تبریز: آشینا، ۱۳۸۴،

ISBN: ۹۶۴-۸۵۸۸-۱۵-۵

۲۰۸ص، : جدول

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا .

Asli-kerem

عنوان پشت جلد به ترکی

۱. داستانهای عاشقانه ترکی-- قرن ۱۴. ۲. شعر ترکی-- ایران-- قرن ۱۴، الف. عنوان.

۸۹۴/۳۶۱۱

PL ۳۱۴ / س ۸۸۴

م ۸۴-۳۷۵۸۵

کتابخانه ملی ایران

شابک: ۹۶۴-۸۵۸۸-۱۵-۵

انتشارات آشینا

- نام کتاب : اصلی و کرم
 - نویسنده : میر علی سید سلامت
 - ناشر : انتشارات آشینا
 - نوبت چاپ : چاپ اول ۱۳۸۴
 - تعداد صفحه و قطع : ۲۰۸ صفحه رقی
 - تیراژ : ۲۰۰۰ نسخه
 - حروفچینی : آذین کامپیوتر (۵۲۴۳۴۸۷)
 - لیتوگرافی : آذر فام
 - قیمت : ۲۰۰۰ تومان
 - چاپ و صحافی : لک لری
- حق چاپ برای مولف محفوظ است

مراکز پخش : انتشارات آشینا

- تبریز - خیابان امام - بازار بزرگ تربیت - طبقه پائین - پلاک ۷ : ۵۵۳۶۱۹۶
- تبریز - خیابان جمهوری - بن بست علیخان - پلاک ۲۰ : ۵۵۳۶۱۰۲
- مرکز فروش: تبریز- خ امام- سه راه طالقانی- انتشارات اختر : ۵۵۵۵۳۹۳

فهرست

- گيريش ۵
- خثير و شر [ايشيق، قارانليق] اساسيندا اولان، اسكى دونيا گۇرو شو ۱۰
- «گاه» لارين شرحى ۱۲
- موقدس اينك و ايلك اينسانين اولومو باره سينده ۱۷
- «زروان»، (Function) مطلق الله، مطلق وارليق (Absalute being) ۱۹
- اهريمين (function) مطلق شر آلاهى ۲۰
- آهورامزدا (function) مطلق خثير تانرىسى ۲۱
- ايشيق اولكه سى، قارانليق اولكه سى ۲۲
- اصلى - كرم داستانيندا اولان اساس حاديثه لر ۳۰
- (اصلى - كرم) و (رومئو - ژوليئت) ۴۷
- «كرم ايله اصلى حيكايه سى» آدىلى بير كيتابا گوز دولانديرما ۵۰
- اوستادنامه (كرم ديليندن) ۱۰۳
- اصلى - كرم ۱۰۴

اۋزومە ۋەزىپە بىلىم مەنت دارلىقىمى خۇرمەتلى خانىم
ۋوقار فرىشېف ۋە آقاي محمد نورىان ۋە آقاي امىد بىنام
جىنابلارىنا جىلىدىن حاضىرلاماسىنا گۇرە، ۋە گۇركەملى
اوستادلار دىكتىر رىسنىيا، دىكتىر فرنود، دىكتىر حرىرى اكبرى،
دىكتىر داشقىن، دىكتىر رضائى... ۋە خۇرمەتلى اسد نىظامى
جىنابلارىنا ۋە ساز ۋە سۇز اوستادلارىنا كى چاپدان اۋنجه
نوسخە لردە نظر ۋە زحمت لرىندن يارارلانمىشام ، اعلان
ائەھام.

درىن خۇرمەتلى

سىد سلامت

گیریش

«او هر شئی ین اصلی ایدی»

اوئستا

بیری واریمیش، بیری یوخ ایتمیش، تانری دان سونرا کیمسه یوخ ایتمیش.

اصلی - کرم داستانی بیزیم ان قدیم محبت داستانلاریمیزدان بیری سایلییر. داستانین حادیه لری، آذربایجانین، قدیم شهرلرینین بیرینده باشلانیر. داستان ائله بیر اراضی نی ائحاطه ائدییرکی، آذربایجانلی لار و اثرمنی لر، قونشودورلار. موختلیف واریانت لارا گوره، حادیه تبریز، گنجه و ایصفهاندا باشلانیر. داستان عین درجه ده هم بوتون تورک دیللی «تورک، تورکمن، ازبک، قازاخ... و سایر» هم ده اثرمنی خالق لارینین ایچری سینده یاییلمیشدیر.

آذربایجان، اثرمنی و سایر خالق لارین گورکملی، قاباقجیل اینجه صنعت و مدنیّت خادیم لری بو داستانا یاناشی و داستاندا اولان، ایدیا لاری تبلیغ و اؤزلریجه موختلیف تنقیدی نظرلرده وئرمیش لر. مثلاً: احمدیگ آغایئو دئییرکی: (کرمین، اصلی آرخاسیجا گئندی بی یئرلر، تورک، تاتار خالق لارینین وطن حسرتیله دولاندیغی یئرلردیر)^(۱). یا: اصلی - کرمین ایلک نمونه لری

۱ - پاشا افندیئو، آذربایجان شیفاغی خالق ادبیاتی، ص ۲۸۰.

۱۷۲۱ - جسی ایلده تاجر «م. الیاس»ین ترتیب ائتدی یی ال یازماسیندا آذربایجانلی صنعتکارلارین نسیمی، فضولی، قووسی، امانی شعرلریله یاناشی، اساساً تبریزده توپلانمیش شیفاهی ادبیات نمونه لری ده وئرلمیش دیر. بو نمونه لرین سیراسیندا «کرم دده نین وارساغی» آدلی، بیر اصلی - کرم قوشماسی دا واردیر^(۱).

ذکر اولونان تاریخ دن سونرا، قلمه آلبان «اصلی - کرم» نمونه لری و اونون باره سینده نظر سویله یین لر چوخ اولوب. بیز قیسا جادا اولسا، بعضی فیکیرلری ذکر ائدیریک.

[۱۸۹۹ - جو ایلده «و. رادلوف» مجار عالیمی، «ی. کونوشون» توپلادیغی، «تورک طایفالاری نین، خالق ادبیاتی نمونه لری» نی نشر ائتدیریر، اصلی - کرم داستانینا عایید قوشمالارین سای ۱۳۳ دور. مؤلف کیتابا آلمان دیلینده قیمتلی بیر مقدمه ده یازمیشیدیر. بوردا دئییلیر: «دیل و موضوعلاریندان استفاده ائدیلدییینه گؤره بونلارین ایلك وطنی آذربایجان و ایران تورک لرین (ایران آذربایجانیندا یاشایانلار نظرده توتولور. ت، ج) اوتوردوقلاری یئرلردیر. بونلار حقیقی حالدا تورکمن لرین قهرمانلیق حکایه لری دیر. سیراسینا گؤره عثمانلی یا خود ایران تورک لری آراسینا گلیمیش، یئرینه گؤره شیعه و سنی بیر رنگ آلمیش، هر حالدا، آنا دولودان اول، آذربایجاندا یاشامیشدیر.»^(۲) و آیری یونتم لردن ده گوروروک: [سلمان ممتازا گؤره «یوردوموزون یئتیردییی نادر سیمالاردان اولان» کرم ده ساری آشیق کیمی، رئال بیر سیما و حقیقی بیر شخصیت دیر. کرمین گنجه لی اولدوغونو سویله یین لرله یاناشی، قاراباغلی اولدوغونا ادعا ائدنلرده

۱- خالیص بیللی، (تقی تیموراوغلو) ص ۳ «محبته خالق عابیده سی».

۲- محبته خالق عابیده سی، ص ۶.

واردیر. [۱] و آرتیق داستانین فورمالاشماسینا عایید نظرلردن بیرسی نی ده گۆرک: [بوراتاو، بوندان باشقا او داستانین فورمالاشماسینی احتمال شکیلده یالنیز XVII یوز ایل لیه عایید ائدیر.] [۲]

تانینمیش عالیم «اصلی - کرم» ین مشهور تورکمن ایفاچی لاریندان امکدار باخشی مختومقولو قاریئو: [داستانین ایدییا - مضمونون هر شئی دن اول دیل و ملت چی گۆروش لره قارشی چئوریلمه سینی یازیر.] [۲] و بیر آیری جهتن، ج اوز تئلی یازیرکی: ... [حال بو کی داستاندا مهم حادینته لرین گئدیشی حد دیندن آرتیق افسانه وی کاراکتر داشی ییر.] [۲] و بو استقامتده بیر آیری بحث ده ذکر اولونور.

[۱۹۶۸ - جی ایلده «خ، یوسیف اوو»، «اصلی - کرم» آی و گونش افسانه سیدیر.] آدلی مقاله سینده، داستانین مزیت لریندن بحث ائتدی کدن سونرا هانسی ایلده و هانسی عصرده یارانماسی نین بللی اولمادیغینی قید ائتمک له بو باره ده قطعی فیکیر دئمه یین مومکون اولمادیغینی دا سویله ییر. لاکن مؤلف داستانین اسلامیتدن اول، یوخسا اسلامیت دؤورونده یارانماسی سئوالینی قارشیا قویماقلا بئله بیر نتیجه یه گلیرکی «اصلی - کرم» داستانی اسلامیتدن چوخ - چوخ اول یارانمیشدیر. اوزون عصر لر بویو دئییشیله رک ایندی کی شکیلده بیزه گلیب چاتان «اصلی - کرم» داستانی بیر طرفدن ابلک سوؤئت خطینی ساخلامیش، دیگر طرفدن ده یئنی دؤور اونو بویا یارکن، کهنه رنگیندن ده بعضی، بعضی جیزگی لری ساخلامیشدیر.

داستانین اسلامیتدن اول یارانماسی فیکری بیزجه دوزگون دئییلدیر. هرگاه مؤلف داستاندا کیچیک اپیزودلارین یعنی نثر حیصه سینده کی بعضی

۱- همان کیتاب، ص ۱۰.

۲- محبته خالق عاییده سی، صص ۱۳، ۱۶، ۲۰.

حادیته‌لرین اسلامیتدن اول اولدوغونو نظرده توتورسا، بو تامامیله باشقا مسئله‌دیر. بونو بیز اولده دئییلدیگی کیمی داستاندا اولان بیر سیرا قدیم گؤروشلر، اعتقاد، اینام و آرخاییک سؤزلرین اولماسیندان داستان بۇیوکرم - یین اوز سئوگیلی سینی جان‌سیز کؤرپولردن، مئشه‌لردن، قایالاردان سوروشماسیندان و... سایره حادیته‌لرده گؤروروک. لاکن قدیم داستان، روایت، افسانه یارادیجیلیگی عنعنه‌سی کیمی بوجور موتیولرین «اصلی - کرم» مه داخل اولماسی یا خود بئر «پری‌یوم» (Priyom) کیمی اوندان استفاده ائدیلمه‌سی هئچ‌ده بو داستانین یارانما دؤورونو بیردن - بیره چوخ قدیم‌لره آپاریب چیخارماغا اساس وئره بیلمز.

بوندان باشقا، حتی، «خ. یوسف اوو»، اوز ملاحظه‌لرینده بئله نتیجه‌یه گلیرکی، گویا قارا کشیش، قارا وزیر اوبرازی تورک خالق‌لارینین میفولوگیاسیندا، قارالیق، ظلمت آلاهی کیمی تانینان قاراخان تانری‌دان باشقا بئر کس دئییل دیر.

اونون فیکیرینجه، قارا سؤزو دئییشیلمه‌میش قالمیشدیر. اونا قارشی دوران زیاد خان ایسه ایشیق تانری‌سی دیر. زیاد سؤزونون معناسینی آرادیقدا عرب سؤزو اولوب، ایشیق دئمکدیر. داها سونرا مؤلف گؤستریرکی، گویا قارا کشیشین قیزی اصلی «آی» ی کرم ایسه «گونش» یین اوبرازینی ایفاده ائدیر. هله‌لیک بونلارین هامیسی فرضیه‌دیر. قئید ائتمک لازیمدیرکی، اورتا عصرلرده یارانمیش داستانلاریمیزین اکثریتینده حادیته حیاتدان آیینمیش، داستانچی نین آرزوی، ایستک و دونیا‌گوروشونه، ائله‌جه - ده زمانین نبضینه اویغون شکیلده دؤزلمیشدیر. بو باخیمدان داستانین یارانماسی تاریخی نین اسلامیتدن قباقلکی دؤورایله هئچ علاقه‌سی یوخدور.^(۱)

علاوه، چوخ گۆرکملی و آدلیم عالیم لر، ولادیمیر براب، آرتور کریستین سن.. و سایره کیمی داستان باره سینده ملاحظه لر سؤیله یرک، موختلیف اوپرالار، اوپرالار «۱۹۱۳» - جو ایلدن بری خصوصاً ان معروفی اوز یثیر حاجی بی اووون «اصلی - کرم» اوپراسی مختلف مملکت لرده تاماشاچی، ائشیدن لرین محبت لرین، آلفیش لارینی قازانمیش دیر. آرتیق داستاندا اولان سیر و سیرانگاه، موختلیف واریانت لارا گۆره موختلیف ذکر اولونوب کی ایمكان قدری اونلارا توخوناجاییق.

بیر آیری مطلبی ده، ذکر ائتمک ضرورتینده اولوروق. سؤیله نیب: [مثلاً، بوتون واریانت لاردا قهرمانی مشایعت ائدن اونون صادیق یولداشی و دوستو سوفو دئیشمه دن داستان بؤیو صمیمی لی بی ایله گؤستریلیر.]^(۱)

والقصة، داستانین باشلانیشی بئله دیر: زیادخان و اونون وزیر قاراملیک (یا خزانه داری) بیر مملکتی ایداره ائدیرلر.

ان اول دن بیر سیرا مولا حیظه لر لازیم گؤرونور. «اگر هر مزد پادشاه دیرسا، اهریمن اوندان آشاغیدا اولان شاه دیر.»^(۲)

پس، دئمک اولار زیادخان پادشاه و قاراملیک اوندان آشاغیدا اولان شاه دیر. قید اولونور، «زیاد»ین معناسی بول، بوللوق و زیادخان داستاندا عدالتلی، پرهیزگار، درستکار و بوتون اؤلکه نی جتته چئویرن خئیر قووه سی دیر.

اونون برابرینده، اوندان آشاغیدا اولان قاراملیک هم آدینا گۆره «قارا، قارانلیق» ظلمت سیمولولو هم داستاندا ظالیم، حيله گر، یالانچی اولدوغونا گۆره، شر قووه سی ساییلیر.

۱- محبته خالق عابیده سی، ص ۳۸.

۲- نزن - زروان معمای زرتشتی گری، ترجمه دکتر تیمور قادری، ص ۱۱۶.

خئير و شر [ايشيق، قارانلىق] اساسيندا اولان، اسكى دونيا كۇروشنو، قيسناجا، بئله دئييلير:

اؤستا و اوندان ايلكىن دونيا كۇروشلرينده، خصوصيله «زروان» آديله باغلى اولان متن لرده، قورونوب، ساخلانان بير سيرا اساطيرلرده قيد اولونوب: «كايناتين يارانيش و دوامى ۱۲۰۰۰ ايلده اولموشدور. اون ايكي مين ايل بير كاميل و بۇتون دۇور حئساب اولونور. بير دۇور باشا چاتانندان سونرا، نوبتى دۇور باشلانير. آنچاق بو دۇورلرين پروسه سينده بير كئچيد مرحله سى موجوددور كى، موهوم سايلير. بيرينجى دۇور دن نوبتى دۇوره كئچمك اوچون ايكي ايمكان وار. بيرينجى ايمكاندا، تخميناً هر شيشى آلت - اوست اولور. بئله اولدوغدا، يارانيش يئننى دن باشلانمايدير. بو ايمكان چوخ قايناقلارلا اوبراز و تصديق اولونور. ايكينجى ايمكان بۇندان عبارتديركى، هئچ بير حاديشه باش وئرمه سين، بئله بير وضعيت ده، دئييلير، دۇور آرتيق باشا چاتما اوزه ره دير.

اون ايكي مين ايل موختليف اوزه لليك لرله بولونور. بيرينجى اولاراق، مين ايل لره (هزاره لره). بو حالدا، بير ايل بير كاميل دۇورون سيمولوو هر آى بير هزاره نين سيمولوو، ائله جه ده هر ايلين باشا چاتماسى بير دۇورون مهم حاديشه لريني اوزايله داشى بير.

(۳۶۰ گون) [يعنى اون ايكي آى و هر آى، ۳۰ گون]^(۱) قورتاراندا،

۱- مير چالبايه، اسطوره بازگشت جاودانه، ترجمه بهمن سركراتى، ص ۶۵. اختيار سال خورشيدى به عنوان واحدى از زمان منشاء مصرى دارد. بيشتر جوامع متمدن ديگر (از جمله خود مصر تا دوران معين) سالى داشته اند كه هم همگام هم قمرى بوده هم خورشيدى. مركب (بقيه در صفحه بعدى)

ایجماع لار «تخریب دونرگه» سی چاغینا یاخیلاشما مراسیم لرینی باشلاییلرلار. ایلک اینسانلار، مئیوه، توم لاردان فایدالانان چاغلاردا، زومار مئیوه لری، بادام، جویرز، کیشمیش دن عبارت ایمیش. آخیر چرشنه گونوکی «گۆی گۆنو ساییلیر و فیرتانالار گۆیدن باشلانا بیلر»، هر نه زومار مئیوه موجود وار، آرایا گلینیر و یئیلیر (چرشنه یئمیشی). چون او چاغدان سونرا، دونیانین آخیر ساعات لاری اولدوقدا، داها زومار لازیم گۆرونمه ییر و عادی یاشایش قانون لاری کنارا قوبولور و نهایت سون چاغلارا حاضیرلیق گۆرونور. ادامه ده ایلین قورتارماسی، دؤورون قورتارماسیله برابر ساییلیر، نوروز بایرامی، بو آلت - اوست اولما نوقطه سیندن ساغلام یقلا گنجمک بایرامی ساییلیر و بو ساغلیغا گۆره شن لیک اولونور.

گۆروش لر او سببه باشلانیرکی، قونشو کۆهول، ماغارالارین ساغلیغلاریندان خبردارلیق اولونسون. بو گنجید نوقطه سی هله قطعی گنجید نوقطه سی ساییلیمیر. ایلین اون ایکی ایلک گونو، یئنه همن ۱۲۰۰۰ ایلین سیموولو ساییلیر. ایلین اون ایکی^(۱) ایلک گونو قورتاران چاغدا، کایناتین آلت - اوست اولما ایمکانی فوق العاده چوخالیر. ائله بو سببه اون اوچونجو اولان چاغدا، دام آلتیندا و قاراسیندا یاشانیلیمیر، بلکه اولدوقجا صدمه اولماسین، چول - بایرا چیخیلیر، حاضیرلیق گۆرونور، گۆی گوبردیلیر، احیانا تخریب اتفاق دوشسه (Archype) کهنه الگو کیمی، الدهه توم، گۆبره نتی

(بقیه از صفحه قبلی)

از ۳۶۰ روز (دارای دوازده ماه سی روزه) که پنج روز بهیزک (خمسه مسترقه) بدان افزوده می شد...

۱- میر چالیاده، اسطوره بازگشت جاودانه، ترجمه بهمن سرکاراتی، ص ۷۹: از آنجا که در آغاز سال نو کار آفرینش تکرار و تجدید می شود لذا مسیحیان نیز چگونگی احوال دوازده ماه با توجه به اوضاع دوازده روز بین عید میلاد و عید تجلی پیش بینی می کنند.

اولسون کی کایناتی باشندان قورما ایمکانی الده اولسون.
ایکینجی اولاراق، بیر دؤور ۴ برابر حیصه یه بولونور. هر حیصه نی
اوج مین ایل قدر زمان ائحاطه ائدیر. هر حیصه بیر گاه آدلانیر. بیرینجی گاه،
ایکینجی گاه (دوگاه)، اوچونجو گاه (سه گاه) دؤردونجو گاه (چارگاه).

«گاه» لارین شرحی

بیرینجی گاه^(۱) زروانین آدیله باشلا بیر. زروان اساطیرلره گؤره خلقتین هم
آتاسی، هم آناسی دیر. حتی کلمه^(۲) نین یارانیشی دا زروانا منسوب اولور.
دئیلیر: «او زماندا کی، هئج شئی اصلاً یوخودو نه گوی، نه یئر، نه آیری
یارانیش گؤیده، یا یترده»^(۳) بئله بیر زماندا «زروان دایانیمان، زمزمه ائیلهدی،
کی اوولادی اولسون»^(۴) یا یازیلیر...

«زروانین آییننده، زروان وارلیغین هم آناسی، هم ده آناسی دیر.
آهورامزدا و اهریمن اوندان وجودا گلیر. او اؤزو یارادان بطن دیر. سونرالار
دیشی لیک اصلی، اوندان آیریلیب و اونون آروادی اولوب.

زروان مین ایل قوربان کسیرکی اوولاد صاحبی اولسون، بئله لیکده
آهورامزدانین نوظفه سی آنا بطنینده باغلانیر. یئدی یوز ایلدن سونرا، زروان
شک ائدیرکی، بئله بیر نطفه آنا بطنینده وار یا یوخ؟ بو شوبهدهن اهریمن،
آهورامزدانین یانیندا یارانیر. زروان، ایلکین دایره دیر. «اوندا ایشیق لیق لار و

۱- «گاه = قات = قاس = ائرا» (Era = Gat = Gah = Gas)

۲- در اول کلمه بود «هر زاددان ایلکین کلمه دی».

۳- زرو، زروان معمای زرتشتی گری، ترجمه دکتر تیمور قادری، ص ۸۹، «زمانی که هیچ
چیز اصلاً وجود نداشت، نه آسمان، نه زمین، نه هیچ آفریده ی دیگری، چه در آسمان، چه در
زمین»

۴- همان کیتاب، ص ۱۰۶، «زروان ایستاد و زمزمه کرد تا فرزندی داشته باشد».

قارانلیق لار، قاریشیب لار.»^(۱)

آرتیق معلومات بو باره ده: «اؤستایا گۆره، دونیادا ایکی قووه حکم سورور، خئیر و شر قووه لری. اعتقادا گۆره بو قووه لر هله ایلك اینسانین یارانیشیندان اول موجود اولموشدور. هله ایلكین چاغلاردا، خئیر و شر آغالیغی کسگین صورتده سیزیلردی. ابدی ظلمت سلطنتینده ایسه اهریمن آغالیق ائدیردی. ابدی ایشیق سلطنتینده ایسه هر مز، بیرنجی نین سلطنتی آشاغیدا یئرله شیر، ایکینجی نین سلطنتی ایسه گؤیده، بیردیگرینه توخونموردو، چونکو اونلارین آراسیندا مسافه هاوا وار، ایشیق سلطنتی ابدی ایشیق آدلانیر. اوچ مین ایل چکن بیرنجی اثرادا، هر ایکی سلطنت بارائل موجود ایدی.»^(۲) ادامه ده: «اهریمن ایلك دفعه ایشیق سلطنتی نی گؤرور. اونا نیفرت ائدیر، هورموزون سلطنتی نی داغیتماق اوچون محاربه یه باشلاماق، ایسته بیر، بونلاری اولجه گؤرن و موقدس ایفاده لرله حرکتیه باشلایان هورموز، اهریمنی قورخودور، داها اوچ مین ایل مهلت آلا بیلیر. ایکینجی اثرا گلیر، بو وقت ایچری سینده هورموز، گؤیو و یئری، سویو، بیگی لری، حیوان لار عالمینی، ایلك اوکوز، ایلك اینسانی یاراتمیشدی.»

بیرنجی گاهدا «یارانیش روحانی دیر. «حرکت سیز، لمس اولونمایان،

۱- جلد پنجم الفباء، سردبیر غلامحسین ساعدی، ص ۸۸، صورت ازلی زن یا اصل مادینه «گلی ترقی»- «در آیین زروان، زروان مادر و پدر بزرگ هستی است. او خود زهدان آفریننده است و بعدها اصل مادینه از او جدا شده و به صورت همسر او درمی آید و زروان هزار سال قریانی می دهد که صاحب پسری شود و نطفه آهورامزدا در زهدان مادر بسته می شود پس از گذشت هفتصد سال زروان به شک می افتد آیا چنین جنینی در زهدان مادر وجود دارد یا نه، از این شک اهریمن در کنار آهورامزدا به وجود می آید. زروان دایره ی ازلی است تاریکی و روشنایی و خیر و شر در او به هم آمیخته اند.»

۲- افندیئو - آذربایجان شیفاهی خالق ادبیاتی، ص ۱۳۸.

فیکر سیز»^(۱)، ایکنجی گاهدا، آلینان مهلت له، هورموز موختلیف روایت لره گوره، هر شیئی دن ایلکین، موقدس اینه بی یارادیر.

بندهشن ده اوخو یوروق کی آهورامزدانین ایلکین یاراتدیغی حیوان «ورزا»^(۲) ایدی، ورزاین یارانشیندان سونرا آوئستا و اونا یاخین متن لره گوره، آلتی کۆک «شش بن» یارانیر. بو یارانش اوغوز نامه ده، بئله دئییلیر: «... اوغوزون بوتون حیاتی معجزه لردن عبارتدیر، قیر عادی دیر. گونلرین بیر گونونده اوغوز آلاها دعا ائدیرمیش، بیر دن هاوا قارالیر، گۆیدن گۆی رنگلی بیر شوعا دوشور، بو شوعا گونشدن ایشیقلی، آیدان پارلاق ایمیش. اوغوز گورورکی، بو شوعانین ایچینده گۆزه ل بیر قیز وار. قیز او قدر گۆزل ایمیش کی، گولسه، گۆی تانری گوله دورور، آغلاسا گۆی تانری ییغلیا دورور، اوغوزخان اونو سئویر و آلیر. اوغوزون بو قیزدان اوچ اوغلو اولور. گون خان، آی خان، اولدوزخان. بو حادثه دن بیر مدت گئچیر و بیر گون اوغوز اووا گئدیر. گؤلون اورتاسیندا بیر آغاج گورور. آغاجین کوغوشوندا گۆزل بیر قیز اوتورموشدو. اونون گۆزلری سمدان داها ماوی، ساچلاری چای دالغالاری، دیشلری مرواری کیمی ایمیش. اوغوز بونو سئویر. بو قیزداندا اونون اوچ اوغلو اولور، گۆی خان، داغ خان، دینزخان»^(۳)

لازیمدیر ذکر اولونا، تورک میتولوژی کیتابیندا، دئییلیر: «اوغوزون اوغلو گون خان، گوندن باشقا بیر شئی دئییلدی.» یا اوغوزخانین اوغلو

۱- گزارنده دکتر مهرداد بهار، «Bundahisn»، ص ۳۳: «پس او به مینوی آن آفریدگان را که (برای مقابله) با آن افزار دریا بست فراز آفرید، سه هزار سال به مینوی ایستادند که بی اندیشه، بی حرکت، ناملموس بودند...»

۲- جلیل دستخواه، اوستا جلد دوم، ص ۱۰۵، «در بندهشن می خوانیم که نخستین جانور آفریده آهورامزدا (ورزا) بود.»

۳- پاشا افندیئو، آذربایجان شیفاهی خالق ادبیاتی، ص ۱۶۰.

«اولدوزخان، اولدوزلار عالمی نین بیر سنبلودور»^(۱) اوغوزنامه ده کایناتین یارانیشی نین اساس کؤک لرینی دوزگون آیرد ائتمک له، طبیعت له یاخین اولماغی صراحت له ایضاح اولونور. بو یارانیش موضو و ترتیبی «بندھشن» (Bandahışn) روایتینده ده وئرلییر. بیر موقایسه ایله چوخ فاکت لار الله اولونور. بندھشن ده یازلییر: «مادی ایلك یارانیشلاردان ایلكین گؤی، سونرا سو، اوچونجو یئر، دوردونجو بیتگی لر، بئشینجی قویون، آلتینجی آدمالار، یئددینجی هرmez اوزودور»^(۲)

بو ایکی روایتی موقایسه ائتمکده گورونورکی، اوچ کاتیگوریا آلتی کؤکدن عینی وئرلییب، اوغوزنامه ده وئرلین، گون، آی، اولدوز، یارانیشی نین یئرینه، بیتگی، قویون، مردم ایلشیب. دئمک اولار، اول: اوغوزنامه ده وئرلین آلتی کؤک، برابر دیره مالیک اولدوقدا، اولارین هر بیرسی نین یادداشدان سیلینمه سی بیر بؤیوک نقصان آرایا گتیریر. «گونش، آی، اولدوز» یارانیشی توضیح وئرلمه سه، دنیا گوروشو سیستمی ناقص گورونور.

ثانیاً: اگر «گونش»-ین، «آی»-ین یارانیشی نین یئرینه، بیتگی و قویون قویولور، بو او دئمکدیرکی، مالدارلیق باشلانیب و قویون چوخ موهوم رول اویناییر. یوخسا، آلتی کؤک ایجری سینده داغجا، آغ آت یا قانادلی اینکلره، یئر اولمایاندا، بیر قویونا هارادان یئر اولاییلر.

ثالثاً: اوغوزنامه روایتینده آلتی کؤک برابر دیره مالیک دیرلر. اگر بندھشن چاغلاریندا بیتگی، یا قویون یارانیشی گونش و آیین یئرین توتوب، او دئمکدیرکی، اوغوزنامه ایله بندھشن، زمانجا آراسی وار و اوندان آرتیق

۱- «مورات اوراز» (Murat uraz)، تورک میتولوژی کیتابی، ص ۱۷ - ۲۰.

۲- دکتر مهرداد بهار، ص ۳۷، بندھشن، «از آفریدگان مادی نخست آسمان، دیگر آب، سه دیگر زمین، چهارم گیاه، پنجم گوسفند، ششم مردم، هفتم خود هرmez بود».

اكنىچى ليك و مالدارلىق ايجماعى صنفلى ايجماع اولماقلا، بئله بير صنف و اوزل ليكدن، اوغوزنامه چاغلاريندا هئچ خبر يوخدور. اوغوزنامه و كىتاب «دده قورقود» زمانى، شىكار دؤورونون ايلك چاغلاريله اويوشور.

رابعاً: اوغوزنامه ده، ايلك اينسان يارائيش تئزلىرى، ابتدائى صورت لرى، جنسيت تائينمايشدان اول كى چاغلارى گؤسترير. اوغوزنامه ده اولان اينسان، بير تك اينسان، وئريلير. بندهشن روايتينده، آداملاردان سوز آپاريلير. علاوه، آلتى كؤكون يارانماسى، اوغوزون آتاليغى ايله (اينسان توسطيله)، صراحتى وار و همين بو مجموعه «اوغوزو آلتى كؤك» سونرا تائى لار مجمعى نى تشكيل ائديرلر: يازيلير [افسانه نين اويغور وئرسياسيندا اوغوز اوولادلارى «گون، آى، اولدوز، گؤى، يئر، دنيز» دوغولاندان سونرا بؤيوك بير مجلس دوزه لدير و اوردا اؤزونو خاقان اعلان ائديب...]^(۱)

بو مجمع، هفته بولگوسونون سببى سايلير. يئدى كاراكترو

يئدى گون هرگون، بير كاراكترو آدين داشى بير.

الف: انگليسى جه: «گونش گونو» (Sunday)، «آى گونو» (Monday)، «اولدوز گونو» (Saturday)، «ايلديريم گونو» (Thursday)، همان اعتبارلا گؤى گونو. ب: فرانسىزجه: «آى گونو» (Lundi)، «سوگونو» (Mardi)، «اولدوز گونو» (Mercredi)، «يارائيش گونو» (jeudi)

ج: آلمانجا: «گونش گونو» (Sonntag)، «آى گونو» (Montag)، «ايلديريم گونو» (Donnerstag) «اثلچى دوشمك گونو» (Freitag) و همان اعتبارلا يارائيش گونو. ذكر اولونمايدير، اوغوز يا ايلك اينسان گونو، يارائيش پروسسى له علاقه دار، ساخلانيليب. (علاوه گونش، آى، اولدوز) گونونده هئچ بير فيرتانا باش وئرمه دن، فيرتانا گؤى گونونده يعنى آخير چرشنبه دن باشلانا بيلر. آخير

۱- ميرعلى سيداوو، آذربايجان ميفيك نكوروونون قايناقلارى، ص ۲۹.

چرشنبه مراسیمی، بو اساسدا، آرایا گلیر و اجراء اولونور.
 خامساً: اوغوزنامه روایتی سینه دن - سینه یه گزه - گزه موقدس کیتابلار
 (آوئستا، بندهشن...) دان یاخشی قورونوب و سلاخلانیلیب.

ادامه ده دئییلیر: «آهورامزدانین، ان موقدس مخلوق لاریندان بیرى
 کیومرث دی. اونون یارانیشی اهریمنى اوچ مین ایل گنج و بیهوش
 ائیله دی»^(۱). ایلک اینسان و آلتی کؤکون یارانیشیندان سونرا، بیتگی و
 حیوانلار عالمی، یارانیر. ایکینجی گاهدا یئر اوزو جنته چئوریلیر.

آرتیق معلومات: «ایکینجی اثر گلیر، بو وقت ایچری سینده هرمز یئری،
 سویو، بیتگیلری، حیوانلار عالمی نی، ایلک اؤکوز و ایلک اینسانی
 یاراتمیشدی. یئر کوره سی گوئی بوشلوغوندان ایشیق لا ظلمت آراسینداکی
 ساحه یه حرکت ائیله میشدی. یئر اوزونده جنت برقرار اولموشدور، اؤلوم،
 خسته لیک، زور ایشلتمه - زوراکى لیق یوخ ایدی»^(۲). ایکینجی گاه تمام
 اولاندان سونرا اوچونجو گاه باشلانیر. اوچونجو گاهین مضمونو باره سینده
 دئییلیر: «اوچونجو اثر مبارزه اثراسی دیر. زرتشت دونیا یه گلمه سینه قدر
 اوچ مین ایل چکمیشدی، یئر کوره سی دویوش میدانی اولموشدو، اهریم
 هرمزون یاراتدیغی ایلک اؤکوز و ایلک اینسانی اؤلدورموشدور»^(۳)

موقدس اینک و ایلک اینسانین اؤلومو باره سینده، آرتیق معلومات:

«اهریمن کیومرثی گؤرندن سونرا»، بیهوش لیقدان چیخمادی مگر،
 اوچونجو گاهین باشلانیش موقعینده. بو موقع ده، آیری، آیری دئولر،

۱- زنز، زروان معمای زرتشتی گری، ص ۳۶۱، «کیومرث مقدس ترین مخلوقات اهرمزد بود.
 آفرینش او به مدت سه هزار سال اهریمن را در گنجی فرو برد».

۲- آذربایجان شیفاهی خالق ادبیاتی، ص ۱۳۹.

۳- همان کیتاب، ص ۳۹.

اهریمنی، آیتماغا مراجعت ائده ره ک هئج بیرسی موفقیت الده ائده بیلمه میشلر. سونرا اهریمین قیزی «جه هی» اونو آیتماغا و اوره ک وئرمه یه گلیر. دئییلیر:

هر حالدا، اونون ادبار وضعیتی کیومرثین خلقتی نه نسبت وئرلییر. باشچی لاری نین اوزوندن اولماسینی گؤرن دئولر غضبلنمیش و اونو شوق لاندیریب، اوره ک وئرمه یه، باشلایلر لار.

اونلار تک به تک گؤره بیلن ایشلری آیدین، آچیقلا دیلار. اورذیل اهریمین تسکین اولماییب و او پاک کیشی نین قورخوسوندان آیلمادی، یالیز جهی نین مداخله سیله اؤزونه گلیب. خیر قوه لرینین اوزهرینه اوز غضبلی و سرراست هجوم لارینا باشلایلیر. بئله جه او ایکنجی دفعه اولاراق اوجا سسله دئدی: «قالخ آیاغا، بیزیم آتامیز، بو ووروشدا، پاک کیشی نی، ورزا اینه بی، ائله بیر آغیر دردله اوزلئشدیریم کی، یاشاماغی اونوتسونلار. عظمت لرینی اوغورلایم، یئر اوزونو اینجیدیم، آهورامزدانین بوتون یاراتدیقلارینی اینجیدیم.»^(۱) بو دردین وصفی هووه - هووه اصلی - کرم داستانیندا ساخلانیر.

آرتیق دئییلیر: «کیومرث اهریمنه قلبه چالیر و اونون دالینا مینیب سورور. جهنمین قاپی سینا چاتاندا کیومرث قورخویا دوشور، بو زمان اهریمن اونو یثره آتیر و یثیر. آما اؤلومو عرفه سینده کیومرث دونیادا ایلک اینسان جوتونون یارانلیغی توخومون بوراخا بیلیر، بئله لیکده دونیادا ایلک اینسان گلیر.»^(۲)

بیزیم بیر آتالار سؤزو واردیر، «قورخان، اؤلدو». البته قاباقدا مولا حیظه

۱- آذربایجان شیفاهی خالق ادبیاتی، ص ۱۴۴.

۲- همان کیتاب، ص ۱۳۹.

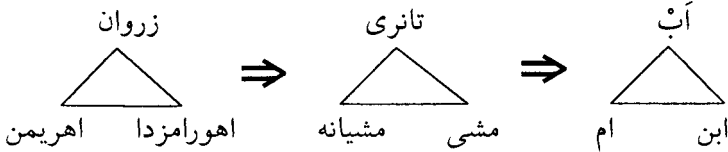
اڻديک کي شوبهدهن اهريمن يارانير، قورخوداندا اؤلوم. جهنمين قاباغيندا اؤلن، يانان و اؤلومو عرفه سينده توخومونو بوراخان ايلک اينسان، ققنوس اساطيرلرينين کؤکو سايلير. کيومرث (Gaya-marta) ين يانماسيندان بالالاری وجودا گلير. بو اؤلوم خيبرلی اؤلومدور. مولا حظه اولونان اساطيرلری، بئله ده، بيچيم لندير مک اولار.

«زروان»، (Function) **مطلق الله، مطلق وارليق** (Absolute being)

- ۱- زروان آدلی بير وجود وار.
- ۲- زروان لا بيرگه، مطلق زمان (بولونمه ميش زمان)، نور، حدقه سيز موجود دورلار.
- ۳- زروان بوتون استقامت لرده «آتری بيوت لاردا» مطلق و حدقه سيزدير.
- ۴- زروان اوزو، يارادان بطن دير.
- ۵- زروان يارانشين هم آتاسی، هم آناسی سايلير. (هله اوولادی يوخدور)
- ۶- زروانلا کلمه يارانير. (زروان دايانبيان زمزمه ائيله دی کی اوولادی اولسون).

۷- زروان دان، آهورامزدا و اهريمن يارانير.

۸- ايلک تثليث، زروان - اهريمن - آهورامزدا، دان عبارتدير.

سونراکی تثليث لرده جنسيت تائينميش گؤرونور.

مولاميطه: زروانين دعا و زمزمه سی، اوولاد صاحبی اولما فورماسی سايلير.

- زروانين ايسته ييندن آهورامزدا، شوبهه سيندن اهر يمن يارانير.
 - زروان عهدائيله بير، اوولادلار، هر كيمسه سى، اول دونيايا گلسه، شاهليغي
 اونا وئرسين، اهر يمن آگاه اولاندان سونرا (آهورامزدا واسيطه سييله) - زروانين
 بطنين يارير و دونيايا قدم باسير.
 - يالنيز ايلك تثلثده جنسيت تانينماييب و بو اساطيرلرين اسكى ليينه
 اوزه لليك سايب لير.

اهريمين (function) مطلق شر آلاهي

- ۱- اهر يمن، زروانين شوبهه سيندن نطفه سى باغلانير.
- ۲- اهر يمن، زرواندان يارانير. (بطنيندن دونيايا گلير).
- ۳- اهر يمن، حاكم اولماغا گوره، زروانين بطنين يارير و دونيايا قدم باسير.
- ۴- اهر يمن، ظلمت اؤلكه سينده (يئر آلتى دونياسيندا) شاه سايب لير. بو اؤلكه
 آشاغيدا قرار تاپير.
- ۵- اهر يمن، اؤلوم، خسته ليك، دئولر، قارانليق، زهرلى بيتگى لر، وحشى
 حيوانلار... شرهالايلارى يارادان دير.
- ۶- اهر يمن ايكنيجى گاهين ايلك چاغلاريندا، ايلك اينسانى گورور و اونا
 نفرت ائدير.
- ۷- آهورامزدا ايله، اهر يمن مبارزه يه زمان قرار وئيرلر.
- ۸- ۹۰۰۰ ايل (بولونموش زمان) مبارزه يه تعيين اولونور. (۱)
- ۹- ۳۰۰۰ ايل اهر يمن (بوتون ايكنيجى گاهى ائحاطه ائدن زمان قدرى) گيچ
 دوشور.
- ۱۰- اوچونجو گاهين ايلك چاغيندا، جهى اوره ك وئرمه يي ايله، اونا

۱- بندهشن، زمان كن تاكار را بدین پیمان به نه هزار سال فواز افكنيم، ص ۱۸۷.

گیج لیکدن چیخاریر و هجو ما گنجیر.

۱۱ - ایلک اینسان اهریمن له، مبارزه ائدیر.

۱۲ - اهریمن نهایت ده دوققوزونجو مین ایل لیکده ایلک اینسان و موقدس اینهیی اؤلدورور. (یا یاندیریر)

۱۳ - اهریمن، آهورامزدانین مطلق ضیدلی یی سایلییر.

مولامیظه: ابوریحان بیرونی: دئیییر اهریمن ایلک اینسانی جهنمین دروازا سیندا^(۱) یئئیر.

آهورامزدا (function) مطلق خئیر تانری سی

۱ - آهورامزدا زروانین ایسته ییندن یارانیر. (نطفه سی باغلانیر)

۲ - آهورامزدا زروانین بطنیندن دونیا یا گلیر.

۳ - آهورامزدا، اهریمندن سونرا دونیا یا قدم باسیر.

۴ - آهورامزدا، یئر اوستو دونیا سیندا (ایشیق اولکه سینده) شاه سایلییر. بو اؤلکه ظلمت اؤلکه سیندن اوست ده قرار تاپیر.

۵ - آهورامزدا، موقدس اینک، ایلک اینسانی، یارادان دیر. (وارلیق، ایشیق، خئیر... یارانیشی اونا منسوب دور)

۶ - آهورامزدا، اهریمن له، مبارزه یه زمان تعیین ائیله ییر.

۷ - آهورامزدا بیلیر (اهریمن وار، بولونموش زمان اهریمنین علیهی نه ایشله ییر.)

۸ - آهورامزدا، ایشیق اؤلکه سینده، ایلک اینسان واسطه سیله، ایکینجی گاهی (۳۰۰۰) ایل یارادیجیلیغا گنجیریر.

۱- ایلک اینسان؛ هورموزد، «قایامارتا» (Gaya Marta) کرم، جمشید، کیومرث... و سایر موختلیف بیان لاردا آدلانیب.

- ۹ - ايکينجى گاهين سونونا قدر، آلتى كۆك، موقدس اينك، ايلك اينسان، خئيرلى بيتگى لر و حيوانلار، يارانيب لار. يئر اوزو بهشته چئوريليب.
- ۱۰ - اوچونجو گاهدا، ايسه مادي، اساس مبارزه باشلانير.
- ۱۱ - ايلك اينسان اهريمن له مبارزه ائدير.
- ۱۲ - اوچونجو گاهين سون مين ايللينده، ايلك اينسان، موقدس اينك اهريمن اينده هلاک اولورو بوتون يارانيش ايشيق اۆلكه سينده نچه توخومدان ساواي آرادان گئدير.
- ۱۳ - آهورامزدا، اهريمين تام ضيدلى يى، سايلير.

ايشيق اۆلكهسى، قارانلىق اۆلكهسى

موقايسه و تطبيق

وئريلن معلومات اساسيندا بئله بير نتيجه لره چاتماق اولور:

- ۱ - آهورامزدا، واردير. هله اوولادى يوخدور. اصلى - كرمده: زيادخان
- ۲ - اهريمن، واردير. هله سون سوزدور. اصلى - كرمده: قارامليک
- ۳ - ايشيق اۆلكهسى، اوستده قرار تاپير، وارليق، نور، عدالت، خئير... اوندا موجود اولوب.
- ۴ - ظلمت اۆلكهسى، آشاغيدا قرار تاپير، اۆلوم، ظلمت، ظلم، شر... اوندا موجود وايكى اۆلكه آراسيندا بيچيم لنميش عداوت وار.
- ۵ - ايشيق اۆلكه سينده، موقدس اينك، ايلك اينسانى آهورامزدا يارادير.
- ۶ - يارانيش نحوهسى.

الف: دوعا ائتمک له، نذير، نياز وئرمک له.

اوغوزنامه، دده قورقود، يلى مجنون...

اصلى - كرم

ب: قيزيل آلمادان موجود اولماق

بعضی متن‌لر

ج: نارادان موجود اولماق

۷- کایناتین یارانیش ترتیبی:

الف: ایلك اینسان، موقدس اینک له بیرگه یارانیر سونرا، (گون، آی، اولدوز، یئر، گوئی، دنیز) ی یارادیرلار.

اوغوزنامه و بو نظریه‌یلن سسلهش (اصلی - کرم) مثلاً کریمین داغا آد و ثرمه‌سی

ب: موقدس اینک، آلتی کؤک، ایلك اینسان. اوئستا متن‌لری

۸- یارانیش بیچیم‌لری و علتی:

اوغوزنامه

الف: ائولنمه و آد مونا سبت‌لری

اصلی - کرم

ب: قیزیل آما

۹- اساس یارانیشلا مهم کاتیگوریالار:

الف: موقدس اینک، ایلك اینسان و آلتی کؤک یاراناندان سونرا، ایلك اینسانین یارانیشیله عشق کاتیگوریاسی آرایا گلیر.

ب: عشق: ایلك اینسان و آلتی کؤک آراسیندا پایلانیر. ایلك اینسانین قابلیتینه گؤره، «گون، آی، اولدوز، یئر، گوئی و دنیز» عشقه لایق گورونمه بیرلر.

ج: یالینز ایلك اینسان عاشیق و عشقی بیر باشلی و موقدس اینه‌یین صیانتی^(۱) عشقیله اونا یئتیشر.

۱۰- اهریمنین گؤزو ایلك اینسانا دوشور و اونا نفرت ائدیر.

۱۱- اهریمن، آهورامزدا ایله قرارلاشیر. مبارزه‌یه بولونموش زمان قبول اولونور.

۱۲- ۹۰۰۰ ایل زمان، (ایکینجی گاه، اوچونجو گاه، دوردونجو گاه) مبارزه‌نی

۱- دکتر مهرداد بهار: بندهشن، فرنیخ دادگی، ص ۱۰۲، «در دین گوید که (آن گاو) زنده بنام آن گران مرد است که (برای حفظ او).»

اٹحاطه ائدير.

- ۱۳ - اهریمن ایلك انسانین جمالیندان، کمالیندان ۳۰۰۰ ایل، گیج دوشور.
- ۱۴ - بو اوچ مین ایل، ایکینجی گاهی بؤتوو، اٹحاطه ائدير. بو زمانین ایچری سینده، بوتون خئییرلی بیتگی لر، خئییرلی حیوانلار، یارانیلیب دیر.
- ۱۵ - یئر اوزو، ایشیق اؤلکه سینده، بهشته چئوریلیب. مجموعه ده، موقدس اینک، ایلك اینسان، آلتی کؤک، خئییرلی بیتگی لر، خئییرلی حیوانلار... و اهریمن یارادان دئولر، وحشی حیوانلار و زهرلی بیتگی لر... موجود اولوب.
- ۱۶ - (اوچونجو گاه) دا دئولر، اهریمنی گیج لیکن چیخارتماغا چالیشیرلار و هر کیسه الیندن گلنه نی ساییر. اهریمن گیج لیکن چیخیر، مگر، جهی نین خیطابه سیله: [قالخ آیاغا...].

۱۷ - اهریمن گیج لیکن چیخاندان سونرا، هئجوما گئچیر. نهایت اوچونجو گاهین، آخیرینجی مین ایلیلینده، قادیر اولور، موقدس اینک و ایلك اینسانی اؤلدورسون. بو اؤلومدن نچه روایت وار:

الف: ابوریحان بیرونی: ایلك اینسانی اهریمن جهنمین دروازه سینده یی ییر.

ب: اوستا و اونا یاخین متن لر: اهریمن اینه یه ساری گلکمکن اول، اورمزد اونا بنگ وئیرکی، اؤلوم دردین اونا آسان ائیله سین، موقدس اینه یین سوتو قورویور و اؤلور. اونون اؤلوموندن سونرا، مین دئوین اؤلوم یاردان گوجو اینساناکی آلاهیین بؤیوک و اصلی متحدی و شرین بؤیوک دوشمانی ساییلیر، اوز گتیریر.^(۱)

۱- جان هی نلز شناخت اساطیر ایران، ترجمه ژاله آموزگار و احمد تفضلی، ص ۶۰، «بیش از آن که اهریمن به سوی گاو بیاید اورمزد بدو بنگ داد تا، رنج مرگ را بر او آسان کند، سرانجام شیر او خشکید و مرد. آنگاه نیروی هزار دیو مرگ آفرین، بر انسان که متحد اصلی خدا و دشمن بزرگ شر است بر او روی آورد».

ج: ايلك اينسان و موقدس اينك يانيرلار.

۱۸ - اؤلوم ترتیبی: موختلیف روایت لرده، اؤلومه گؤره وئرلن نظرلر، بیریرلریله سسله شیر، لکن اؤنجه کیم اؤلوب، ایکى روایت بولونور.

الف: اوئستا نظریه سی: اوئستا و اوئستایا یاخین اولان متن لرده، صراحت وار، موقدس اینک، ایلک اینساندان اؤنجه اؤلور. بو روایت موختلیف شکیل لرده، اوئستاکیمی متن لردن سونرا، (لیلی - مجنون داستانیندا لیلی و مجنونون دوغولماسی، عشقین مکتبده مجنونایستیشمه سی، مجنونون وحوش ایچینده ارلماسی)... لیلی نین اؤنجه اؤلمه سی تامام نوسخه لرده سالم - ساهمان ایندیهدک قالیب.

ب: ایلک اینسان، موقدس اینک دن، اؤنجه اؤلور (یا یانیر). بو نظریه بیر چوخ پرداخت لارلا، قاینقلارلا سسله شیر. بو نظریه ده، ایلک اینسانین موهوم وظیفه سی «موقدس اینه یین صیانتی» یثینه یثیشیر. ایلک اینسان یاناندان سونرا، موقدس اینک یانیر. «اصلی - کرم» و «رومئو - ژولیت» بو نظریه نین بیان لاری ساییلا بیلر. بئله لیکله، موقدس اینک و ایلک اینسانین اؤلوموایله، دو ققوزونجو مین ایل لیک سونا چاتیر.

اوچونجو گاهین حادیشه لرینی هزاره لر اساسیندا تدقیق ائتمک چوخ مباحثه لی بیر مطلب اول بیلر. یئددینجی مین ایلییین ایلک چاغلاریندان ایشیق اؤلکه سی، قارانلیق اؤلکه سینین سراسست هوجومو آلتیندا اولور. اسکی بایاتیلار، بو هزاره نین حادیشه لرینی اوزلریله داشی بیرلار. بایاتی لارین یئددی هئجالی اولماسی و شکسته لر بو مضمونلا «باغلاردا خزل آغلار» بیان اولونوب و صراحتی وار. اهریمن هوجومونو اؤنجه بیتگی لر عالمینه

يثرىديدير و سونرالار حيوانلار عالمى اهرىمن سولطهسى آلتىندا اولوب و دوققوزونجو مين ايل لىين حادىتهلرینی آغى لار و اوخشامالاردا گورمك اولور.

اوچونجو گاهين بير مهم اهميته مالیک اولان حادىتهسىنى ده ذکر ائتمک ضرورتى وار. ایلک اینسانین نسلینی نئجه اساطیرلرده، قوروماق ممکن اولور، شرح اولونور. ایلک اینسان اولومو عرفه سینده جهنم دروازه سینین اونونده قادیر اولور اؤز نسلینی قورویان توخومونو بوراخسین. بو توخومون بشجره ن قالماسی گوجلو اودون برابرینده، آنا یئر قوجاغیندا، بیر قابا آغاج طلب ائدیر. بئله بیر بیچیم، خود موقدس آغاجلارین و آغاجدان یارانان اینسانلارین کؤکو سایلیر. بو اینسان توخومو و بیر نئجه حیوانلارین توخومو، دوردونجو گاهین ایجماعی نین یارادان ایمکانیندان عبارتدیر.

دوردونجو گاه باشلایر. دوردونجو گاهین اساطیرلری مختلف بیان لارلا، بعضاً ناقص و بعضاً کامل صورتده الیمیزده وار.

کیتاب دده قورقود، دوردونجو گاهین توتمیستی بیانی، چوخ کامیل و چشیدلی وضعیتده بو ساطیرلری ایندییه دک ساخلایب. آشیق قریب بو اساطیرلرین، اصلى - كرم داستانی نین سیراسیندا، آنمیستی بیانی، هله اوز قابلیتیه جه آراشدیریلمایب. هر حالدا بو اساطیرلر، اوغوزنامه - کیتاب دده قورقود، و اصلى - كرم، آشیق قریب و «مقام» ات (یک گاه، دو گاه، سه گاه، چارگاه) و آئینی مراسیم لرین ایفا وسیله سی رقص لر و ائلجه ده افسانه لر (مثل ملیک ممد، ملیک جومشود)... و بعضی داستانلاردا دورلو، بوللورلاشمیش ساخلانیلیر.

اوچونجو گاهین سونوندا، ایشیق اولکه سیندن، بیر نئجه توخوم، آلتی کؤک و قورد کاراکتری باقی قالیر. هر آنگاه، دده قورقود کیتابینی سونرا علاوه

اولونموش حيصه لردن آريديب آرياق، كيتاب دده قورقود، قوردلار رب النوعونون راپورتى، تانرى لار مجعينه (گون، آى، اولدوز، گۆى، يئر، دنيزدن عبارت اولان مجمع) كى، ايلك اينسان «يا» تانرى لار تانرى سى نين او راپورت دا حضورو يو خودور، سايبلا جاق.

دوردونجو گاهين موهوم حاديه لر بندن بيرى سالور قازانين خانمانى نين يغمالانماسيدير. يغمادا اهريمن سركرده لرى قادير اولور ايشيق اولكه سينين گوشين (قيزيل قويا چاديرلار)، اينك رب النوعو (اووروز)، سالورون آناسى و بورلانى اسير توتوب آپار سينلار. سالور، بير داغجا آغ آت، اوز مركبى «بگيل» ين قانادى اوستونه مينمكله حاديه يئرینه چاتير. حاديه يئرینه يورددان، سودان، ايتدن، قورددان سوروشماقلا، «اهريمن» ين بير سركرده سين تاييب، بير مبارزه دن سونرا (اؤز ضيدلى بيله) آناسينى و بورلانى اسارتدن آزاد ائديب گئرى قايدير.

بو حاديه ده، داغجا آغ آت بگيلين قانادى اوسته، چوخ سونراكى قانادلى آت لارين كؤكو سايبير.

گونش، اووروزلا بيرگه ۱۶ ايل اسارتده باقى قاليرلار. ۱۶ ايلدن سونرا اووروز (اينكلر) رب النوعونا خبر يئتيشيركى، اگر اوز ساغلام ليغيني ائلينه اعلان ائتمه سه، آداخلى سى، دوباره دن آداخلانير. اووروز (سالور قازانين ايناغى) گوشين يارديميله، حصاردان پيرلايب قاچير. گوشه سوز وئيركى قايديب اونو اسارتدن آزاد ائتسين.

اووروز، اؤز ائلينه چاتيب و اؤزونو گوستره نندن سونرا، گوشى اساره تدن آزاد ائتمه يه قايدير. اهريمن سركرده سى شرط تعين ائيله ييب. اووروز بير آغ اينك اولدوغوندا بير قارا وحشى اينكله (اؤز ضيدلى يى ايله) كى قايايا بوينوز وورسا اونو اون كيمي دارتار، گرک مبارزه ائتسين. اووروز بو مبارزه

میدانینا گیریر و قلبه چالیر، بو قلبه دن سونرا، گوئشی (سلجان خاتونو) اسارتدن قورتاریر و بوینوزلارینین اوستونده حمل ائدیپ و محلینده نصب ائدیر. خود بو کیچیک اپیزود میتراثیسمین کل مضمونونو، اوزوایله داشی بیر و میترائین اوز اصلی و اساطیری صورتی نی، بیر داغجا آغ اینک، کی اهریمن اوزه رینده شجاعت لی، سارسیلماز، عدالت لی... وئرلییر. بو حادثه مالدارلیقدان ایلکین چاغلارا عایید اولور. مالدارلیق باشلاناندان سونرا، بو آغ اینه بین یئرینه، بیر اینسان ایله شیر و میتراثیسمه، چئورلییر. بیزیم کولتورده هله ده، «ساری گلین» رقصی اووروز مباریزه میدانینا گیرمه دن اؤنجه اونا، اؤیود وئرمه مراسیمی نی اوزوایله داشی بیر.

ایکینجی موهوم حادثه دوردونجو گاهین ایلک اینسانی نین ایجماعا آیاق باسما سیندان عبارت دیر. دوردونجو گاهین ایلک اینسانی جهنم دروازه سینین اؤنونده، یثره توکولن توخومدان، بیریتگی طرزینده، دال اوستونده بیتیر. بو دال اوستونده بیتن اینسانی، بیر اصلان گؤتوروب و اوز یوواسیندا دایه لیک ائتمک له، ایجماعا تحویل وئریر. ایلک اینسان اوزوایله، اوز ضیدلی بی نی (تپه گؤزو) ایجماعا گتیریر. اساطیرلریمیزین فلسفه قورولوش و بیچیم لرینه گؤره هر کاراکتر اوز ضیدلی بی نی آرادان قالدیریر مایینجا، آدلیم حیات، رهبرلیک حقى... اوندان ساقیط دیر. بوسات تپه گؤزو اؤلدورمک له آهورامزدا امریله، ایجماعی حئصار مرحله سیندن گئچیریر.

آهورامزدا، امر وئریرکی: «بیر ور دوزلت، اوندا موجود اولان توخوم لاری بیر سویوق و بیرده اهریمن هوجومندان قورو»^(۱). بو ایستک موسیقائی بیاندا، چارگاهین، حئصار بولگوسو ایکی حیصه ایفاسیله وئرلییر:

الف - مؤالیف

ب - غزّه

مواليف، الفت سؤزوندهن، توخوم لارى سويوقدان قوروماق، و غزّه، كيجيك مبارزه اهريمن له، بو وضعيتدن سونرا، سونونجو صف آرائيق آرايا گلير. سون گئيش مبارزه باشلانير. ايشيق اولكه سي، قلبه چالير (منصوريه)، اولولر ديريلير.

بو اساطيرين موسيقائى بيانى، ايلك (مقام) لارايفالاريندا باقى قالير.

۱ - بيرينجى گاه حاديه لرى ني، يك گاه (مقام) ي «عشيران» ايفاسيله ايكي عشيره (ايشيق و قارائليق اولكه) سي نين يارانماسى ني تقديم ائدير.

۲ - ايکينجى گاهين حاديه لريني دوگاه (مقام) ي، روح الارواح (هرزادين اصلى - موقدس اينك)، بيات تورک (تورک لرین تانرى سي) (تورکلرين ايلک اينسانى) و زمين خارا (يئر يارانيشى) و ماوراءالنهر، (دنيز يارانيشى) دورد، يارانيشى ۸ موهوم يارانيشيدان هله، اوزوايله داشى بير.

۳ - اوچونجو گاه حاديه لريني سه گاه (مقام) ي، مويه، مايه، مبرقه (ايلديريم و برق دئمكدير) عاشيق كش ايفاسيله، ايلک اينسانين اهريمن الينده يانماسيني دئير. خصوصيله، ايكي سون حيصه، آشيق بيانيندا «يانيق كرم» له سس له شير.

۴ - دوردونجو گاه حاديه لرينه، چارگاه (مقام) ي بسته نيگار (اسيرگونش)، حئصار (مواليف، غزّه) منصوريه ايلن بير كاميل بيان حئساب اولونور.

اصلى - كرم داستانيندا اولان اساس حادىتهلر و (ايشىق و قارانلىق اۆلكهلىرى)

موقايسه و تطبيق

وئريلن مجموعه ميفولوژيادان بيزيم كولتورده موختليف و جانلى بيان هله بارلى برهلى ياشاماقدادير.

بو بيانلارين ان اسكى سى دونيادا آنمىستى دونيا گوروشو (اصلى - كرم، ايشىق قىريب) داستانلاريندان عبارت دير. بو داستان اوچاغلار عاييد اولوركى، هله اينسان سورولرى، آچىق دوشرگه لرده، حيوانلار يايخين دان تانيميرلار و اونلارين دونيا گوروش لرينده توتتمىسم داخيل اولمايىب. اصلى - كرم داستانيندا، يالئيز، يارالى جئيراندان صحبت وار. شىكار دۇرونون ايلك چاغلارى، قابارق شكىلده گۇرونور. كرم ايلك انسان تئزىسى نى بو داستاندا داشىبير.

كرم بيرتك انساندير، طبيعتين قوينوندا و اونو يارادان، داغا آد وئرمك له داغين، يارادانى حئسابا آلتير و همان اساسدا آلتى كۆكون هاميسى نين يارادانى گۇرونور. طبيعت بيتولويونده و بيتكى و حيوانلار عالمى اونون خدمتينده دايانيب لار.

قاي، داغ، ساز (مئشه) دومان، يول... ايرماقلار... و سايره نين دىلى وار و اونلا دانىشىب، يول گوستيرلر. بعضى دانىشىق لار بير چوخ واريانت لاردا هله ياشايبير. بو دانىشىقلار آيمىسمين لاپ قديم قات لاريله ايلگى لى وئريلير و اينديه دك دونيانين هئچ بير اۆلكه سينده بئله بير مجموعه گۇرونمه ييب دير. بيزيم هله ايندىكى ناغىل لاريمىز بير چوخو بئله باشلانير: «بيرى وارمىش بيرى يوخموش، تانرى دان سونرا، كيمسه يوخموش» بو او دئمكديركى:

بيرى وارليغين يىغى (يىغناجاغى) بيرى يوخموش، يعنى يوخلۇغون يىغى

و بونلاردان، یعنی تانری لاردان سونرا کیمسه یوخموش. بئله بیر بیان بیزی
بیر باشا آپاریر بیرینجی گاهین سونو ایشیق و قارانلیق اؤلکه لرینین موجود
اولما وضعیتینه. بو موقایسه بئله باشلاناییلر.

(نقل ائدیلیرکی گنجیمیش زامانلاردا، گنجه شهرینده زیاد آدلی بیرخان
یاشارمیش، اونون چوخ گؤزهل خه صیتی وارمیش. هئچ کسی
اینجیت مزمیش، کیمسه نین حقی نی کیمسه ده قوبمازمیش، مختصرینی
رعیتی نی عدالتله ایداره ائدرمیش)^(۱)

زیادخان بیر چوخ قاینقلارا گؤره عدالتلی، پرهیزگار، خئیرلی بیر کاراکتر
وصف اولونور و بو صفت لر آرتیق آهورامزدایله تطبیق اولونور. اوندان
آشاغیدا اولان قاراملیک^(۲) صفت لرینه گؤره اهریمن سیمولو ساییلیر. هر
ایکی سی نین سونسوزلوغونا گؤره یارانیش لار، هله باشلانماییب یالنیز بونلار
موجوددورلار.

۶-۷-۸^(۳) موختلیف قاینقلارا گؤره اوولاد صاحبی اولماق دعا و نذیر و
نیازلا مومکون اولوب و سونراکی قلمه آکینان اصلی - کرم داستانلاری دا بو
استقامت لرده حرکت ائدیبلر. لاکن اسکی اصلی - کرم داستانلاریندا اوولاد
صاحبی اولماق قیزیل آلما واسطه سیله مومکون اولورموش. بیر قیزیل
آلمانین یاریسی اصلی و یاریسی کرمه چئوریلیر. بو «قیزیل آلما» بیزیم بیر
چوخ ناغیل لاردا، افسانه لرده، اشتیراک ائدیب و حیات و جوانلیق
باغیشلایان دیرلار، «ملیک محمد ناغیلیندا اولان کیمی»، بو آلمالارین نئجه
موجود اولماسی، نئجه ساخلانیلماسی، نئجه دئولرین واسطه سیله

۱- محمد حسین طهماسب، طهماسب فرضعلی اوو، اسرافیل عباس اوو، نورالدین
سید اوو، آذربایجان محبت داستانلاری، باکی ۱۹۷۶، ص ۷۱.

۲- کشیش سوزو، تاریخی واقعه لره گوره ملیک سوزو یئرینه ایله شیب.

۳- ص ۲۲ و ۲۳ ده وئرین نومره لر.

او غورلانماسی... افسانه لری میزده و ثریلیبر. علاوه ناغیل لارین سونوندا گویدن دوشن آلمالاردیرلارکی بیز بو آلمالاری بوله ره ک ائشیدنلره گنجلیک، یئنی حیات ایسته بیریک. بو قیزیل آلمانین بیزیم میفلوژیادا اسکئی چاغلاردان بری گئیش یئری اولموش و بیزیم میفلوژیا قاناتلاریندا «یونان» اگئدیب و اوردا قیزیل (مثتال) هیسپرید آلمالاریناکی حیات، جوانلیق، تانری لیق باغیشلایان دیرلار، چئوریلیب دیر. قیزیل آلمالار، بیزیم میفلوژیادا هم رنگینه گوره، هم فلسفه ایلگی لرینه گوره درین درین کؤکووار. قیزیل (قیرمیزی) رنگ کیتاب دده قورقوددا «دیشی لیک» رنگی و اوچ رنگ دن بیریدیر.

بیر آلمانین ایکی وجودا چئوریلیمه سی اؤزوايله ایکی بؤیوک فلسفه مکتبی نی داشی بیر و یوناندا بئله بیر ایلگی یوخدور:

الف: وحدت وجود (PANTHEISM) مکتبی نین اساس و ساده جه اثباتی سایلیبر. او بو دئمکدیرکی «وجودلارین جوهری بیغلانا بیلر. ایندیکی فلسفه بیچیم لرینده بیر آغیر مباحثه اونلارین ثبوتونا گئدیر. خصوصیه دئییلیر: آغاج وار... داش وار... انسان وار...

ماهیت «آغاج، داش، اینسانلا» دئییلیر. وجود وارلیقلا، خود بورادا، اصالت وجود، اصالت ماهیت، بحث لری آرایا چکیلیبر، و (آغاج، داش و حیوان) وجودلاری بیریرلریندن فرقله نیر. (وجودون درجه لی اولماسی)^(۱)

داشدا وارلیغین درجه سی بیتگی و حیوان و انسان دان داهادا آزدیر. بو قضیه چوخ سونرالار بو قدیم مکتبه داخیل اولوب.

۱- بو بحث لر گئیش وضعیتده مولانا جلال الدین کیتابا لریندا و ثریلیب:
«از جمادی مردم و نامی شدم وز نما مردم ز حیوان سر زدم»

اوندان سونرا اصالت ماهیت و اصالت وجود بحث لری آرایا گلیر. بو مکتبه تکامل یولو هر وجودون اؤز آتریبیوتوندا (Attribute) رشد و اعلی وجوددا محو اولماسی دئییلیر. (Unnihilation in God) یعنی هر وجود لازیم دیر یوخاری درجه لی وجود اولا و اعلی وجوددا فنا اولماقلا کامیل لاش سین. بو مکتبین اوزرینده بیر آیری مکتبین فلسفه بیچیم لری بو مکتب له اکیز میدانا گلیب و اونلا اوز به اوز دایانیب و وحدت موجود، فلسفه مکتبی آدلانیب.

ب: وحدت موجود فلسفه مکتبی... (Monism)

بو مکتبه وجود، اعلی وجوددان نشأت تاپیر. وجودلار بیر بیرلیندن فرقلنمه ییر. وجودلار درجه لی وجودلار سایلمیر. هر وجود اوز آتریبیوتوندا او قدر کامیل لشه ییلرکی، اعلی درجه یه یئتیش سین. بئله لیکده آج... داش... یول، بیتگی بیر اینسان کیمی دانیشا ییلر. خود «اُننی انالله» یا «اناالحق»... منصور حلاج... نسیمی... و سایره لر بو قورولوش و بیچیم ده یئر توتور. بیر آلم اوز آتری بیوتوندا کامیل لشیب و حیات باغیشلایان اولماسی و ایکی وجودا چئوریلمه سی هم وحدت وجود و هم وحدت موجود مکتبی نین «اتحاد، اوبراز، ثبوت» و ساییلیر. اصلی - کرم داستانیندا اولان بیر چوخ حادثه لر او جمله دن «قایا، مئشه، بیتگی...» نین یول گؤسترمه سی و یاشیل ایرماغین، داغین... و سایره نین یول وئرمه سی... بو بیچیم لرده معنالی اولور. قیزیل آلمانین حیات وئرمه سی و اونلا بیرگه وئرین دنیا گؤروشو آنیسم له ایلگی لی اولدوغوندا دنیادا، ان اسکی دنیا گؤروشو نظره گلیر.

اصلی - کرم ده مقدس اینک، ایلک اینسانلا بیرگه بیر آلمادان موجود

اولورلار. اوغوزنامه لرده آلتى كۆكون «گون، آى، اولدوز، گۆى، يئر و دنيز» اوغوزدان سونرا يارانماسى نين صراحتى وار. اصلى - كرم ده كرمين داغا آد و ئرمه سى ايندىكى موجود آيين و سنت لره گؤره بو دئمك ديركى، كرم داغ خان دان اول موجود دور و اونون آتاسى حىساب اولونور. خصوصيله، لازيمدير ذكر اولونا كرم لله سيله بيرليقدان بير اؤلكه ده ياشاييب و ياشا دولوب لار. كرم لله سيندهن سوروشور (لله بوداغين آدى ندير؟) لله جواب وئيرير: بيلميرم، كرم دئيركى: بو داغين آدى مثلاً سبحان داغى دير. كرم بو دانيشيق دا داغا آد و ئرمك دن داها بير آيرى موضوع دان دانيشير. كرم لله سيله كيفيت جه فرقلى دير كرم، شوعورا ماليك دير، لكن لله ده شوعور عنصورو يوخدور. ايلك اينسانين لله سى دورونجو گاهدا ده قورقود كتاييندا اصلان ذكر اولوب. بو قرينه ايله اوچونجو گاهدا ايلك اينسانين لله سى اصلان گرک اولار. لله نين اصلان اولماغى وحدت موجود بيجيم لريله سس له شير... عشق كاتيگورياسى نين پايلانماسيندان ايندى كى اصلى - كرم ده بو ايزلر باقى قالب. ايلك اينسانين عشقه قابيل اولماغى مختلف اوبراز لارلا بيان اولونوب. موجود اوبراز يعنى كرم، اصلى نى گورمه دن اونو يوخودا گوروب و ايندن دولو جام آلماسى و اونو ايچمك ايلك اينسانين عشقه قابيليتى نى و لايق اولماسينى گوستيرير. ائلجه هَمَنُّ بو طرزده بعضى سنت لرده قالير. بو اوبراز لىلى مجنوندا مکتب شكلينده توره لير و آيرى - آيرى داستانلاردا افسانه لرده مختلف شكيل لرى واردير. لىلى - مجنون، فضولى قلمينده اوزل ليك لرينى لازيم اولان قدر ساخلاييب:

علم خطه عؤمرون ائيله ييب صرف	مشق ائتميشدى همين ايكى حرف
بیر صفحه ده لام و یا مکرر	يازيردى اونو قيليردى ازير
کيم بو ايكى حرف دور مراديم	روشن بولاراييله دور سواديم

آرتیق موامیظه:

من بولمزایدیم غم جهائی تشویش زمین و آسمانی
 آسوده سراچه عدمه نه غصه ده ایدییم نه غمه
 بیلمزلیک ایله خوشیدی حالیم نه حسن و نه عشق ایدی خیالییم
 سن واسطه ی وجودوم اولدون سن مانع فیض جودوم اولدون
 لیلی مجنون داستانی بو اساطیر لرین آوئستا روایتی حئساب اولونور.
 ایلك اینسان قالوبلی دئمکله، اوز ذاتی له، عشقله قایناییر و قاریشیر و
 موقدس اینه بین صیاتی ایسه اوللا اولور. کرم بو یوخودان سونرا اصلی ایله
 گوروشور و مادی یارانیش چاغی باشا چاتیر. اصلی اولدوغو باغ، بهشتی
 تمثیل ائدیر.

ص ۲۴ (۱۶، ۱۷، ۱۸) اهریمن گیج لیکدن چیخانندان سونراکی جهی نین
 وئردییی وعده (آغیر درد) هه اساس لانییر. بو درد موقدس اینک اهریمن
 سرکرده لری اینده اسیر اولانندان باشلانیر: فراق، خاصه قریب لیک، گوز
 ورمی، اورک یاراسی... و سایره بو آیریلیقین تظاهورو گورونور. خصوصیه
 ذکر اولونان درد اصلی کرم داستانی نین سوی لرینده هوه هوه ذکر اولونور.

کرم دییر داغ باشیندا اوتوردوم دردییم اللی ایکن یوزه یئتیردیم
 لوقمان حکیم کیمی جراح گتیردیم منیم بو دردییم بولن اولمادی

یا

سنه قوربان اولوم، آدیمدور کرم اوره ییم یارادییر، دیده لوروم
 دریالار مرکب، مئشه لر قلم، میرزه لر یازدیقا دردییم وار منیم،
 بو وصف اولونان چاره سیز درد همان جهی وئردی بی وعده دن عبارتدیر.
 اسیر دوشن موقدس اینک، کیتاب دده قورقوددا اولان کیمی اهریمنین قیزی

آدلانىر (سلجان خاتون اسير دوشن گونشديركى قارا توكورون قیزی سايلير).
 اصلى - كرم داستانىندا كىتاب دده قورقوددان ايلكىن اسير دوشن موقدس
 اينك اهرىمن قیزی آدلاناركن اؤز چئوره سينده موختليف تأثيرلر ياراديب
 ادبيات ساحه سينده اثرمنى قیزی، ترسا بالاسى و... سايره ميدانا گليب بو
 كاتيگوريلار جمله سى... موقدس اينك يا اسير گونش مقوله سين اؤزوايله
 داشى يير و موختليف يوتتم لرده تأثيرين باغيشلاير. شيخ صنعان داستانى بو
 حاديه نين عرفانى بيانى سايلير. زيرا شيخ صنعان ترسا بالاسينى، مسلمان
 ائتمگله، اونو آزاد ائديب و ايشيغاسارى دونده رير.

بئله ليكله قارامليك (اهرىمن) اسير دوشن موقدس اينه يى هارايا سئوير
 آپارير، آيريليق، درد، كدر، هيجران باشلانير. كرم ايسه كؤهول، ماغازادان
 چيخير و موقدس اينه بين ايزينى سارى قابادان، سويرى قويروقدان، مئشه دن
 ايرماغدان... سوروشورو قديم نوسخه لرده بونلاردان جواب آلاراق يولونا
 دوام ائدير. نهايت آياقدان دوشندن سونرا حلب شهرينده اونا ايكىنجى دفة
 اولاراق يئتيشير. بو گوروش دن سونرا، بيرينجى اولاراق ايلك اينسان،
 ايكىنجى نوبه ده موقدس اينك توتوشوب يانيرلار.

كرمين يولچولۇغو حلب شهرينده باشا چاتير. نيه حلب؟ اوغوزنامه ده
 اوغوزون، اور (ur) قوميله زيديلىي و ساواشماسى ساخالنيليب. اورقو مو و
 اوروك شهرى اهرىمن اؤلكه سى سايلير و اونا منسوب دور. اوغوزنامه ده
 دئيلير:

(۱۵)

۱ - اورموكاغانى، اوغوز كاغانين

۲ - بويروغونو سايمادى، بيرلشمه يه

۳ - وار مادى [بو] سؤزلرى

۴- قبول ائيله ميرم - دئيب بويروغا

۵- باخمادی...

(۱۶)

۱- دوشرگه سالدی، یویوبوب دوردو، دان یثری

۲- آغار ديقدا، اوغوز کاغانین

۳- چادیرینا گون تک بیر

۴- شوعا گیردی. او شوعا دان بوز

۵- توکلو بوز یاللی بویوک

۶- بیر ارکک قورد چیخدی، او قورد اوغوز

۷- کاغانا اوز توتوب

۸- دئدی. «آی اوغوز سن اورمو

۹- اوستونه، گئتمه یه حاضیر لاشیرسان»

(۱۷)

۱- آی اوغوز، من سنین له،

۲- اونده گئده جهیم^(۱)

اورمو - دئمه لی، اور قوموو یئرلری اوروک شهریندن عبارتدیر. دئیلیر:

اور (ur) قارانلیق پادشاهی دیر. اونون آناسی روحا بوتون پیس لی یین

ائلچی سی ساییلیر.^(۲) سومئر قوموندان ایلکین (UR) قومو اهریمن چی و

اونلارین شهرلری یا اؤلکه لری اهریمن اؤلکه سی سانیلیردی و سومر

قومونون اهریمنه قارشی مبارزه سی و قلبه چالماسی اونلارین کؤک و

۱- ولی یثو. ک اوغورلی، باکی، یونیورسیتة نشریاتی، اوغوزنامه لر، ص ۱۸ و ۱۹

۲- آرسی زئر، ترجمه دکتر قادر تیموری، زروان معمای زرتشتی گری، ص ۲۶۶: (ur) پادشاه تاریکی است. روحا مادر او نماینده ی تمامیت بدی به شمار می رود.

قوميتى نى ده بيان ائدير.

علاوه اصلى - كرم داستانيندا اولان مسير ايسه اوزه چيخير. مسير زنگى كنديدنن حله قدر اولمايدير. حلب شهرينده كرم اهريمن واسطه سيله يانير و اوندان سونرا موقدس اينك يانير. ماراقللى دير، نسيمي نين دريسى ده حلب شهرينده سويولور. اصلى - كرم داستانيدا، شيفاهى ادبيات اوزه لليك لرينه گوره، بير سيرا دئيشيك لره معروض قاليب. «قارامليك» سوزو قارا كشيته، بير چوخ واريانت لاردا چئوريلمه سي، سونرادان باش وئره ن اجتماعى حاديه لردن آسيلي اولور. هر حالدا بو سيرانگاه سومئرلرين اوغوزنامه اساسيندا اهريمن اؤلكه سيني آليب و اوردا قالمالارينى گؤسترير.

علاوه سومئرلر، اون ايكى مين ايل اساسيندا، اون ايكى عدد دىنى كاميل بولوب و سيمول سئچيب و ساي سيستيمي ياراديب و دونيا يايماقلا اوز مدنيت لريني، دونيا گوروش لريني، قوميت لريني، اوبراز ائديبلر. ذكر اولونمايدير، موجود تورك ديلينده اولان و سومئر لوحه لرينده يازيلان، اورتاق كلمه لر و سومئر مدنيتى نين تطورو، تظهورو... مثلاً ميصيرده، (يك گاهين عشيران آديله موسيقى «مقام» ايفالاريندا اينديه ده ك قالماسى) اونون گوجلو و حدقه سيز ياييميني داشى بير.

اصلى - كرم داستانى نين باشلانغيج اساسيندا اوچ اصلى وئرسياسى وار. «ايصفهان، تبريز، گنجه» باشلانغيجى. بو اوچ خط سيري، موقايسه ائتمك لازيم گورونور. هر اوچ نوسخه ده زنگى نين آدى چكيليپ و قيد اولونوب، اورادان خوبا گئتمه يه اوچ گون قدر زمان لازيمدير. اگر زنگى كندىنى، زنگى داغى نين اته يينده، نظرده آلاقى ميشو داغينا سؤيكه نيب، آياق يالين، چيلپاق، خوبا گئديب چاتماغا، اوچ گون زمان موناسيب نظره گلير. حال زنگى دن خوبا، اوچ گون زمان و بير چوخ حاديه طلب ائده ن داستان دا،

عجوباتدان، سایبلا بیلرکی، ایصفهانندان^(۱) - تبریز - زنگی به چاتماغا، کیتابلار دولوسو، واقعه و فیرتانا او خط سیره یازیلما سین، خاصه کی هله، ۱۸۷۳ - جو ایللرده، ونیزلی لرین، سفرنامه لرینده قید اولونور. ایصفهانندان تبریزه گلمه یه ۲۴ گون زمان، آت و بلدچی لازیم اولور. اونودا اگر دیری قالاسان. مجموعه گؤستریرکی، حادینه سیز ایصفهانندان - تبریز - زنگی به گلیب چاتماق مصنوعی و قوندارما و سونراکی فنومن اولابیلر. ائلجه ده گنجه باشلانغیجی، علاوه - داستانین باشلانغیج یثری او یثردیرکی، اوردان زنگی به ده ک یالیز بیر داغ وار. بو یثر تکجه تبریز اولابیلر. ذکر اولونمالیدیر مسیره، قیصریه سیری و گوروشو، خصوصیه کلیسادا سونرادان علاوه اولونوموش بیر مسیر نظره گلیر، چون هم گوروش نحوه سی و هم یثری کریستیانلیق دان سونرایا عاید اولور و آرتیق، چون مسیره حلب شهری، اهریمن اولکسه سی عنوانیندا گرگ لیدیر، بئله بیر وضعیتده، گنجه - تیفلیس خط سئیری ده، قارا کیشش آدی، قارا ملیکین یثرینه اوتورانندان سونرا، سویله نیب. میشو داغینا^(۲) سؤیکه نن و اوندان اوجا و فیرتانالی داغ زنگی، ائله او قدر آدی اساطیرلرده، قالمالیدیر.

هر حالدا بو یارادیجیلیق لار، موختلیف واریانت لاردا چوخ قیمتلی، دیرلی، بارلی، بره لی دیرلر. هئچ یثری یوخدورکی اونلار کنارا قویولا. علاوه، اصلی - کرم داستانی نین گونئی آذربایجاندا، ماحال، ماحال، موختلیف واریانت لاری واردیر. یثری وار بو واریانت لار، هامیسی توپلانالار. «بیر، هشتی آشیق» ی دیلیندن دئییلیر:

۱- سفرنامه ونیزیان در ایران، ترجمه دکتر منوچهر امیری، ص ۱۵۲: از اصفهان تا تبریز ۲۴ روز راه است.

۲- میشو داغی، تبریز - مرند یولونون اوستونده هله ده اهتزاز ائدیر.

«اصلی نین، اوزونده اون دورد خالی وار.»

بیرخالی، یاخشی دیر، بیر خالی یامان بیر خالی، سالیبیدیر کونلومه، گومان

بیر خالی، سالیبیدیر داغلارا دومان اصلی نین اوزونده اون دورد خالی وار

بو سوی ده اصلی، بیر اولو تانری کیمی وصف اولونور. اون ایکی دن یوخاریدا قرار تاپان اون اوچ و اون دورد، تانریلیق علامتی سانیلیر. سهندین ذیروه سینین آدی «اون اوش دیش»^(۱) دیر و تانری لار مکانی ساییلیر و اون دورد بو نشانه لرین کی یاخشی یامان توپلوسودور، زروان علامت لرینی داشی بیر.

بوردا بیر نکته ده ذکر اولونمالیدیر. قورد کاراکتری، بیر کاراکتر دیرکی، ایکینجی گاهدا اوغوزا یول گوستریر و دوردنچو گاهین سونوندا، دوردونچو گاهین مبارزه سینین نثجه، اولدوغونو، تانری لار مجمعینه تقدیم ائدیر^(۲). بو او دئمک دیرکی، قورد کاراکتری، ایکینجی، اوچونچو، دوردونچو گاهی یاشاییب و «قوردا قیامته قالماق» هله ایندیده بیزیم دئیم لرده، آنالار سؤزلرینده ایشله نیر. علاوه، خیدیر الیاس، خیضر، آب حیوان... و سایره کاتیگوریا لار اوندان آسیلی دیر و تکجه بیر کاراکتر دیرکی، اساطیر لر و تاریخ بویو، تانری لار مجمعینه نورلا گئدیب و قاییدا بیلر. بئله بیر مقام و شأن و شوکتی هئچ بیر کس قازانا بیلمه ییب. علاوه ائدیلمه لیدیر. لیلی - مجنون داستانیندا، لیلی نین مجنوندان اؤنجه اولمه سی، اونو آوئستا روایتینه یاخین گوستریر و ائلجه ده، رومئو ولیثت داستانی مولا حیظه اولونان قورولوش بیچیم لر یله آراشدیرما و موقایسه سی بیزه چوخ معلومات وئریر. و خود بیزیم موختلیف «محببت داستانلار، افسانه لر، سحر آمیز ناغیللار» یمیزی بو

۱- ایران تورک لرینین اسکی تاریخی، دکتر زهتابی

۲- ادبیات، اینجه صنعتین یارانان یشری، باشلانیشی بئله یشر لر اول بیلر.

بيچيم لرله اولچمک خئيرلى گورونور و اکثریتی بو اساطير لرله، سسله شیر. بیر بحثده بوردا لازیم گورونور، ایندیکی موختلیف اصلی - کرم واریانت لاریندا، قالان «سوی» (Söy) لرده، کرمین ایلك اینسان اولدوغونا، چوخ نشانه لر قالیر.

الف:

کرم دییر عریان قالدی، بدنیم من اولنده کیمسه بیچر کفنین
 آمانلله، یادا دوشدو، وطنیم بیلن یوخدو، گورسه دئییدی یولمنه.
 کرم، کیمسه سیز، عریان، قریب... تقدیم اولونماسی، کرین، بیر تک
 اینسان اولدوغونا دلالت ائدیر.

ب:

داستان ائله بیر زامانلا علاقه داردیرکی، (قایا، یول، ایرماق...
 دورنا... جئیران...) دانیشر، بو مومکون دئییل، الا، زمان اساطیر لر
 زمانی اولسون. مثلاً:

آه چکین، اوجا قارلی، داغلاردان خبر آلدیم، کروان گلیر، یار گلیر
 بوردا، داغلا دانیشماق و جواب آلماق عیان وئرلییر و بئله بیر
 مثال لار، داستان بویوندا چوخ وار.

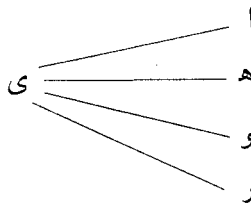
۵:

یانیق کرم قوشماسیندا دئییلیر: «آنا، کرم یاندی دئییب آغلارام»
 بوردا اصلی آناسینا خطابا دئمیر، بلکه آنا سوزو بوردا صفت کیمی
 ایشله نیر. یعنی یارادان کرم دئمکدیر.

د:

دونیا دا ایلك اینسان، آوئستا و اوندان ایلكین دنیا گوروشلرینده،
 (Gaya - Marta) آدلانییر. «گایا مارتا» سوزونون قیسا ورمزی

کلمه سی (Gaya.m) اولاً بیلر. ایندیده تبریز هنده و رینده بیر عده وارکی فونئتیکی لحاظدان «ر»، سسینی «ی» سسیله ادا ائده بیلیرلر. بئله بیر وضعیت ده کرم، (Gaya.m=Garam) بو دئیشمه کیفیتیی آیری کاتیگوریالاردا ایسه چوخ اسکی چاغلارلا، سس له شیر، مثلاً: [بیزده «آغ شامانلارین آدلانماسی، ایلک گؤروش لرله آیی بی (ajbibi) - اویون آیی بی آیینی له ایلگه لنمیشدی. آیی بی سوزو حقیقنده دغه لرله یازمیشیق. او باشلیجا اولاراق یارادیجی - اینسان یارادان دئمک دیر.^(۱)] اساطیرلرده اینسان یارادان یالنیز اهورادیر پس: آ. ه. و. را = آ ی ی ی آیی بی بوردا «ی» سسیله، «ر» سسی نین ایلگی سی مشخص دیر. او کس لرکی «ر» سسینی ادا ائده بیلیمه بیلرلر، قیرتلاقلاری (بوغازلاری) اسکی چاغدان بری دئیشیلیمه میس باقی قالب.

ه:

کرمین، کیم اولدوغونا، آناسینین کیم لی بی ده، یاردیم ائده بیلر. کرم آناسیله وداع ائدن چاغدا آناسی اوزونو تقدیم ائدیر:

غملی هیجرانلارین دریا سیام من	عاریف اولان انشیدده سن، بوله سن
هر یئریمده دورلو، یارام وار	سساغالماز ددلرین بینا سیام من،

۱- میرعلی سیداوو، قام - شامان و اونون قانیاقلارینا عمومی بیر باخیش، ص ۱۵.

[اوره ييم دريادی کۆنلوم بير آدا]، بو پارچادا آنا يئر وئريليير. کرمين قيزيل آلمادان يارانماسی آنا يئرله ايلگی لی، و بو يارانیش کهنه اولگو (Archtype) اولراق، ايلک اينسانين يارانیشی تئزليندن بيری کی سونرا موختليف صورت لرده مثل تورپاق دان يارانما، يا قايانين پارچالانماسی و ميترانين بير الدهه قيلينج (ميثري قيلينج) بير الدهه مشعل، موجود اولماسينی داشی يير.

اصلی - کرمده حاديثه لر، اسکی اولدوغونا گۆره چوخ موهوم اهميته ماليک ديرلر. بير سيرا حاديثه لرده وارکی ايلک اينسان تئزيله، اسکی زمانلا موغايير گۆرونور. خان، بيگ، پاشا مجلس لری، بئله بير حاديثه لر بو داستانين اسکی اولماغينا گۆره، سينه به سينه گلمه يينه گۆره چوخ طبيعي گۆرونور. علاوه، چون اصلی - کرم داستانين نين اوز يئرینده اولان تدقيقاتی آپاريلمايب، بو مجلس لر مومکون دور بير سيرا رمز لر اوزلريله داشی سينلار. هر حالدا ييز او حاديثه لری که عمومی گنديشاتا لطمه وورمايير ذکر اولماسينی لازيم گۆروروک.

(اصلی - کرم) داستانيندا بير سيرا دقتی چکن کاتيگوريالاردا توخونمايدير. مثلاً دئييلير:

هر کيم منه، خان اصليمی گتيرسه خان بابامين بئرینه، خان ائيله ره م
کرمين خان باباسی زرواندان کی آهورامزدا و اهریمنی ياراداندير،
عبارتدير.

يازيليب: کرم بير حاکيم شرع يانيندا ديلي توتور. بو قطعه اگر بير رمزی قطعه اولماسا سونرادان قاتيلميش بير پارچا گورونور. چون کرم ايلک قانونو اينسانلارا وئره ندير.

موجود اصلی - کرم داستانلاریندا بیر سیرا «سوی» (Söy) لر واردیرکی اصلی نین کیم اولدوغونو گؤستریر.

خاص گوموشدن اولسا بیر آجامایا یول وئرمه یین باشی اوجالی داغلار بوردا هم داغلا دانیشماق هم امر وئرمک هم جنس و هم نوع دئییلیر. آرتیق آؤستادا دئییلیر:

[موقدس اینک (ایلک اینک، پاک اینک، یگانه اینک) بندهشن یازدیغینا گؤره ایلکین وجوددورکی آهورامزدا اونو ایرانویچ ده، دونیانین مرکزینده «دایتی نیک» ایرماغی نین قیراغیندا یاراتدی، او اینک آغ - آپباغ ایشیقلی، آی کیمی ایدی^(۱)] و مایالیغینا گؤره ده دئییلر: [دیشی اینک ودایی اسطوره لرینده آروادلا برابر دیر...^(۲)]

یا:

اول بهار، یاز آیلاری گلنده آلتیدیم گندئیدیم باغلارا سنی

جمله قوشلار مرادینی آلاندا قالدیرایدیم یاشیل داغلارا سنی

بئله بیر اشاره لر کرمین کیم اولدوغونا، اصلی نین کیم لی یینه گؤره، اصلی - کرم داستانین سوی لرینده چوخ دور. دانیشیق لار طبیعت له، حیوانلارلا بادی، صباایلا، اساطیرلر ده فلسفه قورولوش و بیچیم لرینده گؤره اوز یئرینده ده یرلی دیر.

بوردا بیر سئوال نظره گلیر. کرم نه لازمدی اصلی نین آرخاسیجا

گئتسین؟

۱- جلیل دوستخواه جلد دوم اوستا، ص ۱۰۴۰: «گاو نخستین (گاو پاک، گاو یگانه، گاو یکتا) آفریده به نوشته بندهشن نخستین جانوری است که آهورامزدا او را در ایرانویچ به میانه جهان در کرانه رود دایتی نیک بیافرید آن گاو سپید و روشن بود».

۲- جستاری چند در فرهنگ ایران، مهرداد بهار، ص ۱۲۳: «گاو ماده در اساطیر ودایی برابر زن است از نظر شیردهی و ماده بودن در حماسه های ایرانی»

اولاً - «آوئستادا دنیانین ایلک جانلی لاریندان بیری اؤکوزدور. زردوشتی لیک افسانه لرینده تئز - تئز آدی چکیلن دنیادا ایلک شاه، ایلک اینسان نسلینین دنیا یا گتیرگیسی اولان کیومرث ده اوکوز - اینسان اولموشدور»^(۱) «بتله لیکده ایلک اینسانین اصلی حصه سی یعنی اصلی، اوکوز (اینک) اولموشدور.» بو اینک نه تک کرمین... بلکه کایناتین اصلی سایلی لیر. ایلک اینسان فطرتاً عشقین صاحبی دیر. عشق پایلاناندا اینسانین قابلیتینه گۆره ایلک اینسانا یئتیشیر. بو عشق حدقه سیز، اوز قایداسیندا قورومالیدیر. دوباره قاییدیریک اصلی نین اسیر دوشوب و قاراملیک الینده اولاندان سونرابا.

کرم دوشونرکن کی اصلی اسیر دوشوب. آنا یئرله، سونرا یارانان حیوانلار عالمی و بیتگی لرله وداع لاشیر. جهی نین وعده وئردی بی درد لری جانینا دره دره یولا دوشور. بو یولدا کرم ایچیندن یانا یانا، لله سی لن (احتمال کی اصلان اولال) یولداش دیر. قیادان سوروشور، حتماً قدیم نسخه لرده جواب آلیر. داغدان سوروشور، سازدان (مئشه دن) سوروشور، ایرماقدان سوروشور و گئچید آلیر، اوکوریو کی اینسان، بینا ائیله مه ییب اوندان سوروشور، جئیراندان، دورنادان... سوروشور... تا گلیر حلب شهرینده اصلی یه چاتیر. موختلیف روایت لره گۆره اهریمن اونو اؤلدورور. اصلی - کرم روایتینده کرمین یانماغینین صراحتی وار. کرم یانیر و اصلی دن اؤنجه یانیر. آیری متن لره گۆره موقدس اینه یه اؤلومو آسان ائتمک اوچون اونا بنگ وئریلیر. بو اصلی - کرم روایتیله موغاییر گۆرونور. کرم، اصلی دن اول یانماغیلا، اوز وظیفه سین کی ایلک اینه یی قوروماق دیر، یئرینه یئتیریر. ثانیاً کرم اونا فطرتاً عاشیق دیر، گرک اوندان اؤنجه یانا، اونون یانماغیندان سونرا دیرکی اصلی

يانير. مارقلى ديركى اصلى - كرمده بير نئچه دانيشيق طبيعتده اولان موجوداتيله، ساخلانيليب. داستانين زمانى او زمانديركى بونلارين دىلى واردير.

(اصلى - كرم) و (رومئو - ژوليئنت)

بیر توتوشدورما ایسه بیچیم، قورولوش اساسیندا خئییرلی اولاجاق. بو مجموعه اساطیرلرده ایشیق اؤلکه سینین، قارانلیق اؤلکه سیله مصاف و اونون موختلیف اوبرازلاری، یارانیش ترتیبی، عشق و اونون پایلانماسی و کیمسه یه یئیشمه سی، آیریلیق و فرقت (قربت) و درد، سونرا موقدس اینک و ایلك اینسانین اؤلومو و اؤلوم ترتیبی اساس ساییلیر. بو اساس دا رومئو - ژوليئنت داستانینى اصلى - كرم داستانیله موقایسه ائتمک مومکون اولور.

طبیعی کی مسافه اوزاق لیغی اوزون زمان، فورماسیون دئییشمه سی و گونده لیکلر اوز دامغاسینی اثرین اوستونه ویریب. خصوصیه اساس موقایسه لر، گرک رومئو - ژوليئنت داستانینین اؤز دوغما دیلینده و اسکی نسخه لرله آرایا گلسین. ییز هله لیک شکسپیرین رومئو - ژوليئنت پیسینی اصلى - كرم له، توتوشدوروب و اوندا قالان و بیان اولونان، اساطیر قالیغی نی، خصوصیه شکسپیر^(۱) قلمینده و پیسده الدهه ائدیریک.

رومئو - ژوليئنت آرتیق گونده لیکلری قبول ائده - ائده یئر و گوی حیاتی اینساندان آسیلی اولماسی تقدیم اولونور.

ص ۲۴۴ کیشش لورونزو: آخی اؤز نسلینده بو یئرده، گوی ده / سنده بیرلشهره ک حیات تاپیب دیر.

اصلى كرم ده اولان... (۴) ایشیق اؤلکه سی و قارانلیق اؤلکه سی: «کر» ص ۱۶۳، مصاف و عداوت (Prolog): و ئرونادا ایکی نجیب عایله / کهنه عداوتله آیشدی یاندی / پاخیلیق تازادان دوندو گورسته / اللر قانا باتدی

۱- شکسپیر - پیس لر رداکسیا هئیتی: آنا - بایرامئو، بایرام - ولیئو، کامل - داداش زاده، آراز - ائلچین - ایلیس لی. اکرم - نبی یئو، آزاد - خلیل یئو، پناه - شیخ لی.

قانا بولاندى / دوشمن نسيل لرده جوت قوشا اولدوز / وئردى اوره يىنى
صاف محبته / اونلار طالعى دونوك اوغورسوز / هلاكى سون قويدو بو
عداوته / ناكام عاشيق لارين مدهش اولومو / بدبخت اتالارى تيره دن فساد /
آغير پشيمان چى ليق بختين ظولومو / آلار واختى نيزى ايكى جه ساعت / اگر
تماشابه دقت وئرسه نيز / سهوسيز گؤستر مه يه چاليشي يرق بيز.

۹- عشق كاتيگورياسى گونده ليك لر شكلينده آرايا گلير.

«۱۸ - ۱۷ - ۱۶» اصلى - كرم داستايندا اولان درد بو پيس ده ايسه وصف

اولونور:

ص ۱۷۱ رومئو: [گرک درد ايچينه اوره ك پوچ اولسون.]

ص ۱۷۳ رومئو: [بلى اوخويورام دونوك بختيمين / آجى ددلرينى بلالرينى]

ص ۱۸۹ رومئو: [بارا گؤرمه ينلر گولر يارايا]

ص ۲۲۰ [گل برى گل برى بدبخت رومئو / غم اضطراب سنه عاشيق

اولوبدور / محكم دوست اولوبسان بوتون ددلرله]

فراق، آيريليق: رومئو - ژوليئت ده آيريليق، سورگون شكلينده آرايا گلير.

ص ۲۱۴ هر تزوك: من اونو تعجيلله بيديرم سورگونه.

ص ۲۱۸ ژوليئت: [تبيالت اولدو، سورگون اولدو رومئو. / سورگون اولدو بو

سوز ياليز تك بو سوز.]

اولوم و اولوم تربىي: مجموعه ده بونلا بئله كى ژوليئتين اولومونه تمام

اسباب حاضردير. ژوليئت اولمه يير. اونون اولوموندن اؤنجه رومئو اولور.

ژوليئت رومئونون نعشى اوستونده، رومئونون خنجريله اوز باغرينى يارير.

آخير حيصه دن بير اورنك: ص ۲۵۶ ژوليئت رومئونون نعشى اوسته:

الينده كى نه دير شوشه دير گؤره ن؟ / زهردير عومرونو محو ائندى اثركن / آه

خسيس سئوگيليم ايچيب بوس بوتون / منه بير دامجى دا ساخلا ماييب دير. /

اوپه جهيم اونون دوداقلاريندان / يقين زَهْرُ قَالِبِ اونلاردا بير آز / منيم اولمه ييمه كومك ائيله بير / «رومئونو اوپور» نجه ده ايسسى دير دوداقلارى آه / «رومئونون خنجرينى قينيندان چيخاردير.» / قينين باخ بودور / خنجرى كوكسونه سانجير / سن دينجل بورادا من سه قوى اولوم / رومئونون جسدی اوسته ياخيلير اولور. بو پيس ده بعضى پارچالار، اصلى - كرم تابلولاريله عيني گورونور.

كاپوله تين باغى ص ۱۸۹ رومئو داخيل اولور. «يارا گورمه ينلر گولر يارابا» كاپوله تين باغى اصلى اولان باغ لا يالنيز بير حئصارلا فرق له نير. رومئو دئيبير «گولوم بوردا ايكن هارا گنديم من.»

اصلى كرم ده، كرم دئيبير: هارا گنديم اصليم قالير بو يترده - امان اصلى منى گريان ائيله مه.»

ص ۱۹۹ مئركوسيو دئيبير: وای يازيق رومئو او آرتيق اولوب / آغ بنيز پرى نين قارا گوزلرى اونو آغير يارالاييب.

اصلى - كرم ده كرم دئيبير: خاص گوموشدن اولسا بير آغجامايا، يول وئرمه بين باشى او جالى داغلار.

اصلى موقايسه رومئو - ژوليئت داستاينين اوز دوغما ديلينده گرک گئچيريله اما يانيق كرم له سس لشمه نادردير.

ص ۲۰۷ «اودلو سئوگى لرين اودلو سونو وار.»

«كرم ايله اصلى حيكايه سى» آدلى بير كيتابا گوز دولانديرما

ايندى ايسه وئريلديىي معلوماتلا چوخ ده يرلى بير چاليشمادان فايدالانماق ضرورى، گورونور. ص ۲۳ ده دئييلير: «بانارلى»^(۱) حيكايه ميزى تصنيف ائده نين قايقچى كول موصطفانين، گنج عثمان حيكايه سيني تصنيف ائتديىي كيمي، آشيق كرم اولدوغونو و كرمين ده ايران - آذربايجان بولگه سى آشيقى اولدوغونو ايفاده ائتمكده دير... «كرم ايله اصلى حيكايه سى» اوزرينده موقايسه لى بير آراشديرما» آدلى چوخ ده يرلى بير كيتاب كى اوندا (Doç, Dr, Ali, Duymaz) موجود والده اولان واريانت لارى ديقتله و چئشيدلى يونتم لرده، موقايسه و سونوچ لار الده ائيله ييب، مولا حظه لر لازم گورونور. اصلى - كرم حيكايه سى وئريلديىي معلوماتا گوره بير مجموعه ميفولوژيانين نئجه موختليف موجوديان لاريندان ان اسكى و آنتمىستى بيانى حساب اولونور. كرم كاراكتري ايلك اينسان تئزيسى نى داشيماغا گوره اسكى و گئچميش چاغلاردا رئال بير كاراكترو اولماميش و اصلى - كرم حيكايه سى آشيق كرمين تصنيفى يوخ كرمين ديليندن دئييلن بير بيان دان عبارت دير. بو مجموعه ميفولوژو (دنيا گوروشو) ائله بير بؤيوك اراضى نى، ائحاطه ائديركى مركزينده ايران - آذربايجان اؤلكه لرى قرار تاپير و او زمانلارا عايد اولوركى اينسان سورولرى هله ميوه توم لاردان فايدالانيب و يا شكار دوورونون ايلك چاغلاريندا ياشايرميش لار. زيرا اصلى - كرم داستانى نين قورولوش بيچيم لرينده يارالى جئيران و نئجه شيكارچى بحث لرى گئدير.

هر حالدا بو دونيا گوروشو بير ايجماعين نئجه اون مين ايللر پراتيكي گوروب گوتورمه سيدير. خصوصيله بو دونيا گوروشونون موختليف بيان لارى: «اصلى - كرم»، آشيق قريب] و [اوغوزنامه... كيتاب دده قورقودا]

موسیقائی بیان [یک گاه، دوگاه، سه گاه، چهارگاه]... گؤستریرکی بو اثر بیر آشیغین یارانیشی اولما مالیدیر. همان کیتابدا ایکینجی بولوم باشلیغی آلتیندا. «وارباتتلارین یاپی باخیمیندان موقایسه سی» - بولگوسونده دئییلیر: [ص ۴۰ - بو بولومده کرم ایله اصلی نین چثیت لی ایزوت لاری دیقته آلیناراق موقایسه ائدیله جک، حیکایه میزین اصلی یاپی سینی اورتایا چیخارمایا چالیشاجاق دیر. بو موقایسه ده حیکایه یه ۱۲ ایزوت حالیندا اینجلیه جگیز بو ایزوت لار سیراسیله شونلاردیر.

۱ - قهرمانلارین عاییله لری

۲ - قهرمانلارین دوغومو و ائیتیمی

۳ - قهرمانلارین عاشیق اولمالاری و شعر سؤیله مه یه باشلامالاری

۴ - سؤگلی نین ایستنمه سی و نیشانانما

۵ - سؤگلی لرین ائولنمه سینین انگل لنمه سی

۶ - کرمین قرته چیخیشی و اصلی یی تعقیبی

۷ - ایلك بولوشما

۸ - کرمین اصلی یی ایکینجی تعقیبی

۹ - ایکینجی بولوشما

۱۰ - کرمین اصلی یی او چونجو تعقیبی

۱۱ - او چونجو بولوشما سونوج

۱۲ - یثنی دن دیریلمه

۱ - قهرمانلارین عاییله لری:

بو اویزوددا قهرمانلارین عاییله لری ایلگی لی اولاراق اوچ خصوص قارشیمیزا چیخار. (a) عاییله لرین مونا سبیتی (b) عاییله لرین سوسیال دورومو

(c) عاييله لرین دین دورومو

(a) همن بوتون واریانت لاردا قهرمانلارین عایيله لری آراسینداکی یاخین لیق ایداری بیر ماهیت داشیماقدادیر. بوتون واریانت لاردا کرمین باباسی پادشاه، شاه، خان، بی کیمی عونوان لارا صاحیدیر. اصلی نین باباسی ایسه پادشاهین یانیندا ایداری بیر گۆره و (M, Az, Bul, GAz, Kirim) و $S_1^{(1)}$ واریانت لاریندا خزانه دار Y_1 ده صراف و Y_3 موصاحب - ایلتجه S_2 ده ایسه وزیر) اولاراق گۆستریلیمشدیر. آنجاق Turkman واریانتیندا دئییشیک بیر دوروم سوز کونوسودور. بو واریانتدا قاراملیک روم شهرینین پادشاهی ایکن قهراندیب آذربایجانا گلیمیش و زیاد خانین معیتینه گیریمشدیر. یعنی بو واریانتدا هر ایکی قهرمانین باباسی دا اصلاً پادشاه دیر Y و S_1 و S_3 واریانت لاریندا ایسه اصلی نین باباسی ایداری گۆره وی بلیرتیلمه میس و ساده جه دینی یونوبله یعنی «کشیش» اولاراق وئرلیمشدیر.

Horasan واریانتیندا ایسه عایيله لر آراسینداکی ایلشگی و اصلی نین باباسینین گۆره ویندن بحث ائدیلمه میشدیر. بو اپیزوددا گوردویوموز عایيله لر آراسینداکی یاخین لیق داها سونرا قهرمانلارین دوغومونو حاضیرلایان آلمانین بیرلیکده یئمه سینه سوز کسمه و نشانانما اپیزودلارینا حاضیرلیق ماهیتی داشیماقدادیر.

(b) همن بوتون واریانت لاردا کرمین باباسی شاه، پادشاه، خان و یا، بی اولاراق گورولمکده دیر. واریانت لارین چوخوندا آدی

۱- AZ ، آذربایجانى واریانتى، ، Gaz ، گونئی آذربایجان، ، M ، مطبوع واریانت، ، S ، سوزلو واریانت، ، Y ، یازما واریانت.

یؤتندیغی اؤلکه نین ایسمی ده بلیر تیلیمکده دیر. S_2, S_3, S_4, Bul ،
 M, Gaz واریانت لاریندا کرمین باباسی ایصفهان پادشاهی اولراق،
 گؤستریلن کرمین باباسی گئتل اولراق کرمین باباسی ایران
 پادشاهی صیفته ده آدلانیر. S_1, Az واریانت لاریندا گنجه خانی
 (Turkman) و (Horasan) واریانت لاریندا ایسه تورریز (تبریز)
 شاهی دیر. بو دورد واریانتدادا آدی زیادخان دیر و آذربایجان
 اؤلکه سی حوکمدا ریدیر. آنجاق بوتون واریانت لاردا کرمین
 باباسی نین سیاسی - سوسیال و مادی آجیدان گوجلو بیر کیشی
 اولدوغو دقتی چکمکده دیر. اصلی نین باباسی گئتل لیکله پادشاهین
 یانیندا وظیفه لی بیر مأمور اولراق گؤرولمکده دیر.

c) حیکایه میزین بوتون واریانت لاریندا گؤرولن و حیکایه نین
 اوریزینال واریانت لارین تامیندا، کرمین عایله سی مسلمان،
 اصلی نین عایله سی ایسه کریستیاندیر. دین فرقی نین یانیندا میللیت
 فرقی ده دقتی چکمکده دیر. چونکو حیکایه ده اصلی و
 عایله سی نین کریستیان اولوشوندان زیاده اثرمنی اولوشو اؤن پلانا
 چیخماقدا دیر. اصلی نین عایله سینین دینی دورومو باباسی نین
 آدیندا یانسی میشتیر. تورک خالق حیکایه لرینده کی اؤلومسوز
 تیپلرده وئرین «قارا» صیفتی ایله کیشش لیک گؤره وی
 بیرلشدیریلیمیش و اصلی نین باباسینا قارا کیشش آدی لایق
 گؤرولموشدور. اصلی نین باباسی بوتون واریانت لاردا کریستیان
 دین آدامیدیر. آدی ایسه واریانت لارا گؤره بعضی فرقی لیکلر
 گؤستر مکده دیر. Az واریانت لاریندا قارا کیشش، Y ده کیشش
 یهود، $Turkman, Horasan$ ، واریانت لاریندا قاراملیک (یاداملک)

اولاراق وئرلن اصلی نین باباسی $Gaz, S_4 M, S_3, S_2, Y_1, Y_2$ ،
 Kirim، Bul واریانت لاریندا ایسه ساده جه کشیش آدیله یعنی دین
 آداملیغی وصفیله وئرلمکده دیر.

بو دین فرقی حیکایه میزین سونونا قدر واقعه نین یورومه سینه،
 زمین حاضیر لایان بیر اپیزود اولاراق دیقی چکمه ده دیر، آنجاق دین
 فرقی نی انگل اولاراق گورن کشیش دیر... کشیش قاجدیغی یئرلرده
 اثر منی لردن یاردیم گورمکده دیر.

اوج قسمده اینجه له دیسیمیر بو اپیزوددا شوسونوجلار،
 اولاشماقداییز.

۱- کرمین باباسی سیاسی، سوسیال و ماددی باکیمدان گوجلودور.
 (بوتون واریانت لار)

۲- اصلی نین باباسی، کرمین باباسی نین یانیندا، گوره ولی بیر
 شخص دیر.

۳- قهرمانلارین عایله لری آراسیندا، سیاسی سوسیال و دینی
 فرقلیلیک لر واردیر. (بوتون واریانت لار)

۴- Turkman واریانتیندا اصلی نین باباسیدا روم شهری
 پادشاهی ایکن داها سونرا زیاد شاهین معیتینه گیر میشدیر.

۵- بعضی واریانت لاردا عایله لر آراسینداکی یاخین لیقدان بحث
 ائدیلمه میشدیر ($Y_2, S_2, S_1, horasan$). ص ۴۳ - ۴۰ دن نقل
 اولونوب.

مولا میظه:

a: [همن بوتون واریانت لاردا قهرمان لارین آراسینداکی یاخین لیق ایداری
 بیر ماهیت داشیماقدادیر. بوتون واریانت لاردا کرمین باباسی پادشاه،

شاه‌خان، بی‌کیمی عونوان لارا صاحب‌دیر.]- مولا حیظه اولوندوکی، اصلی و کرم ایشیق اولکه‌سینده بیر قیزیل آلمادان یارانمالاری، آهورامزدانین ان موهوم یارادیجیلیغیندان حُساب اولونور.

بو یارانیش او قدر مهم اهمیته مالیک‌دیرکی، اهریمنی، اوچ مین ایلی ائحاطه ائدن زمان (ایکینجی‌گاه) گیج ائدیر و کیربخدیریر. علاوه، بو فیکیر و تئز او قدر اسکی‌دیرکی، قیزیل آلمانین حیات و ثرمه‌سینی قبول ائدیر. ائله همین اساسدا، هم اصلی، هم ده کرمین آتاسی آهورامزدا اولمالیدیر. بو ایکی وجودون یارانماسیندان سونرا، اونلارین توسطیله، آلتی کؤک، بیتگی لر عالمی، خئیرلی حیوانلار یارانیشی، باشا چاتیر. بو یارادیلجیلیق و ایلک اینسانین (کرم)ین تانری لار مجمعینده باش تانری اولماسی داستاندان یادداشلاردان عمدا سیلینیب نهایت، داستان «کرمی» عادی‌لشدیرمه‌یه چالیشیب. امما، ایندینین ایندی‌سینده اصلی - کرم حیکایه‌سینده چوخ کاتیگوریالار واردیرکی، اونون باش تانری اولماغینی رمزله قوروپوب. او چونجو‌گاه باشلاناندان سونرا ایشیق اؤلکه‌سی اهریمنین سولطه‌سی آلتیندا اولور و دو قوزونجو مین ایل لیگین ایلک چاغلاریندا اهریمن اؤلکه‌سینده، اهریمن قادیر اولور، ایلک اینسان و موقدس اینه‌یی اؤلدورسون. او چونجو گاهین ایلک چاغلاریندا، موقدس اینک اسیر دوشور.

موقدس اینک «ودایی»^(۱) اساطیرلرده، قادین‌لا، سوت و ثرمکده و دیشی لیکده، برابر ساییلیر. ائله همین اساسدا اسیر دوشن موقدس اینک اهریمنین (قارا ملیکین) قیزی آدلانیر. اصولاً اسطوره، میف... افسانه‌یه، داستانا چئوریلنده آیین اویون مراسیم لرینین بیر حیصه‌نین، یا هامی سین الدن

۱- مهرداد - بهار - جستاری چند در فرهنگ. ص ۱۲۳ «گاو ماده در اساطیر و دایی برابر زن است از نظر شیردهی و ماده بودن».

وئر و اوزونه مونسایب قورولوش، بیچیم، یایی گؤتورر. فوق العاده دهیرلی اولگو (Arch type) بو چئوریلمه ده، موقدس اینک، قاراملیک قیزی عونوانینی صاحب اولماسیدیر. چونکو همن بو عونوان، اونون ابدی لشمه عونصورلریندن بیر سیایلیر و بو اولگو اوز چئوره سینده اولان بنزه کاتیگوریالار و سونراکی مضمونلارا تأثیر باغیشلایر، مثلاً کیتاب دده قورقوددا، سلجان خاتون، اسیر دوشموش، گونش دن عبارتدیرکی، قاراتوکورون قیزی سانیلیر. یا او شاه قیزلاری کی افسانه لرده طلیسیم اولوب، اسیر دوشوب، قویو یا آتیلیب لار، اهریمن قیزلاری آدلانیر.

هر حالدا کرمین باباسی پادشاه، شاه، خان، بی کیمی عونوانلاری داستاندا داشیماسی یئرلی و دیرلی گؤرونور. بو اساطیرله گوره، اصلی نین ده باباسی، آهورامز دادیر. لکن، زمانین طلبینه گوره، اساطیرلرین، گوجسوز اولماسینا گوره و داستانا چئوریلمه سینه گوره و داستانین موقدس لیبینه گوره هم اصلی - کرمین یارادیجیلیغین رمزی صورت ده ساخلایب و هم اونو رمزله بیان ائتمکله، باباسینی اهریمن (قاراملیکین قیزی) آدلاندیریب و اصلی - کرم داستانیندا کرمین داغا آد وئرمه سینی، اونون تانری لیغین رمزی صورت ده بیان ائدیر. دئییلیرکی هر کیتاب و داستان کی رمزلی دیر، موقدس دیر.

علاوه، کرمین «درد» کاتیگوریاسی، آوئستادا، بیر شرح کیمی (اصلی - کرم) داستانینا دئییلیر و ایلک اینسان تئزلی، اگرچی چئوریلیمیش، اوردا گتیریلیر.

القصه: ایشیق اؤلکه سینین پادشاهی آهورامزدا (زیادخان). اونون امرینی یارادیجیلقدایئرینه یئرینه کرم (ایلک اینسان)، اؤزوده، خان، بی، آشیق، حق آشیغی، عنوانلارین داشیماسی، اؤز یئرینده گؤرونور. چونکو ایشیق

اؤلکه سینده، موقدس اینک دن باشقا، هر شئی نی یاراداندیر. اصلی، هر شئی نین اصلی سایلیر و خان عونوانی اونا یاراشاندیر. قارانلیق اؤلکه سینین شاهی اولان اهریمن یاقاراملیک آدی بوتون اؤلکه سینین اوزه لیک لیرینی اوزوایله داشی بیر. لاکین سونرا ایجماع لارین اینکیشافی، مبارزه لری، سولطه آلتیندا اولمالاری، غلبه چالمالاری، داستانین آدلار و احياناً قورولوش و بیجیم لیرینده اثر قویاراق، قاراملیکی، «قارا کشیش» هه چئویریب. طبیعی کی، بو اساطیر لر اوز زمانیندا نظره آلینسا، ایسلام و کریستیان لیق سونرادان قاتیلان حیصلر نظرده توتولسا، اونداه، چتین لیک لر، آز و کیچیک نظره گله جکدیر.

هر حالدا، قاراملیک، اهریمن آدی، و «ملک» سوزو یوخ، داستاندا اوز یئرینده واردیر و اصلی موقدس اینک اونون قیزی عونوانیندا وئرلییر. ایکی اؤلکه نین آراسیندا، ایداری یاخین لیق یوخ بلکه شدتلی ضیدلیک ده برقرار دیر.

اصلی کاراکتری، چوخ دیقله آرایا گلیر. اصلی بیر اسیر دوشموش اینک کیمی اوزوندن هئچ اختیاری یوخدور. اهریمن سرکرده لری جهی و اشموغ^(۱)، اونو هارا سئویر چکیر و نهایت ده اهریمن اؤلکه سینه آپاریر. Turkman واریانتی، هم قاراملیک آدینی داشیماغا گوره، هم قاراملیکین دیشاریدان گلمه یینی ساخلاماغا گوره روم شهرینین پادشاهی (اولماغا گوره) مجموعه اساطیر لره یاخین گورونور.

(c) [حیکایه میزین بوتون واریانت لاریندا گورولن و حیکایه نین اوریژینال

۱- جلیل دوستخواه، جلد دوم، آوئستا، ص ۹۶۹، دروندیداد (فر ۲۱، بند ۱): جهی و اشموغ ناپارسا و فرمانروای ستمگر کشندگان گاو پاک (گاو نخستین، گاو یکداد) شمرده شده اند.

عسـونـصـورلـرـيـنـدـن اولان ديسـن فرقى، عاييله لرین بلیله ییجی اوزه لیک لریندن دیر. واریانت لارین تمامیندا، کرمین عایيله سی مسلمان، اصلی نین عایيله سی ایسه، کریستیان دیر.]

دین فرقى، حیکایه نین اوریژینال عونصورلریندن اولدوغو، عیان دیر. لاکین، اصلی نین دینی، اهریمن دینی له کی کیتاب دده قورقودا «ساسی دینلی کافرلر» آدلانیر، فرقلی دیر. لازم دیر، نظرده توتولسون مجموعه اساطیرلر، کریستیان لیق دان چوخ اول موجود اولموش - بئله بیر وضعیت ده کرم عایيله سینین دینی، ایسلام دینی و اصلی عایيله سینین دینی کریستیان دینی اولماسی مجموعه یه بیر زمان و ثریرکی، اصلی - کرم زمانیندان فوق العاده، اوزاق و فاصله لی گورونور.

طبیعی کی بو مهم کاتیگوریا، اساطیرلر دؤوريله، موغایرت آرایا گتیرمه یه سبب اولاجاقدیر. دین فرقى یعنی «ایشیق اولکسه سی و قارانلیق اولکسه سی» نین دین لرینین فرقى، اوز یثرینده دایانیر.

سونوج لار، بئله قبول اولونور:

- ۱ - کرمین باباسی «زیادخان» - آهورامز دادیر.
- ۲ - اصلی نین باباسی «زیادخان» آهورامز دادیر.
- ۳ - قهرمانلارین عایيله سی و اونلارین ضیدلیک لری اولان اهریمن عایيله سی آراسیندا دین فرقى واردیر.
- ۴ - Turkman واریانتی بو دئییلن حیصه یه گؤره، اساطیرلرله، سس له شیر.

۲ - قهرمانلارین دوغومو و ائییتمی، ص ۳۳

بوتون خالق حیکایه لرینده اولدوغو کیمی کرم ایله اصلی ده ده قهرمانلارین دوغومو ایزودو اولدوقجا اونملی دیر.

(a) دوغوم اؤنجه سی (b) دوغوم (c) ائیتیم اولاراق اوچه آیرا بیله جه ییمیز بواییزوددادا واریانت لارا گۆره بعضی فرق لی لیکلر واردیر. M. Gaz. Bul. S₂ واریانت لاریندا جوجوق سوزلوغونا اوزولن پادشاها وزیر بییر گول باخچاسی یاپدیریب اورادا ایلمنه سیننی تووصیه ائدیر. باخچا یاپیلیر. پادشاهین قاری سیله کشیشین قاری سی باخچایا بیر آلمایا فیدانی تیکیرلر. M ده آلمایا فیدانی باخچایا گنده رکن اؤنلرینه چیخان بیر پیرفانی وئرمکده دیر. Gaz. Bul. S₂ واریانت لاریندا ایسه فیدانلار بیر ساتیجی دان و یا بازاردان آلینیر. آرادان یئدی سنه گئچمه سیننه رغماً آغاجلار میوه وئرمز. پادشاهین قاریسی خانیم سولطان بونا چوخ اوزولور و گول باخچادا بیر آغاجین آلتیندا اوویا قالیر. رۇیاسیندا فیدانی وئرن پیری فانی بی گۆرور.

پیری فانی آغاجین میوه وئردیینی، آلمانین یاریسی نی کندی سی نین یاریسی نی دا کشیشین قاری سینین یئمه سی حالینده، جوجوقلارینین اولاجاقی نی، آنجاق بوجوجوقلار، بیریرلریله ائولندیرلمه لری گرک دیینی سویلر..... S₂ و S₁ واریانت لاریندا ایسه دوغوم اپیزودو آنلاتیلما دان عشق اپیزودونا گئچمیشدیر...

بو بیله جه کشیش داها جوجوقلارین دوغومندان همن سونرا سوزونه صادق قالما یا جاغینی و حیله یه باش وور اجاغینی گؤستریمیش اولور. بورادا آیریجا کشیشین باشقا بیر یئره گوج ائدیشی نی آنلاتیلاراق داها سونرا کرمین اوواچیخیشی و اصلیه تصادفا گؤروشوب عاشیق اولوشو اپیزودونا حاضیرلیق دا واردیر.

..... بو اپیزودون اینجه نمه سیندن سونرا چیخان سونوجلاری شوشکیلده

سیرالایا بیلیریز.

(a) ۱ - سیاسی و سوسیال گوجه صاحب اولمالارینا رغمن

- جوجوقلارى اولمايان ياشلى كيمسه لر واردير (بوتون واريانتلار).
- ۲ - بعضى واريانتلاردا قهرمانلارين عاييله لر يندن بحث ائديلمه دن عشق ايزودونا گنجيلير (S_1 و S_3).
- (b) ۱ - بو كيشيلر وزيرلرين تووصيه سيله گول باخچاسى ياپديريب ايلنميه چالشييرلار. بو سيرادا خانيملارى آلديقلارى آلمانى نى باخچايا تيكيرلر. بو فيداندا يئدى ايل سونرا يئتشن آلمان، اولان اوستو دوغومو ساخلايا جاق نسنه دير.
- ۲ - بو كيشيلر بعضى واريانتلاردا تبديلى قيافت ائديب سياحته چيخديقلاريندا قارشىلاشديقلارى پير، اولان اوستو دوغومو ساخلايان آلمانى وئرير...
- ۳ - پير واريانتدا ايسه قهرمانلارين بابالارى قيافت دئيشيريب سياحته چيخماقدان پير كنديسى گليب آلمانى وئرير.... پير واريانتدا ايسه آلمان قهرمانلارين اننه سينه وئريلير. (Kirim)
- ۴ - بعضى واريانتلاردا قهرمانين دوغومو، باباسينين كوتسال قيرلرى (ايمام ريزا) زيارتيله گرچك لشير. (Horasan, Turkman)
- ۵ - قهرمانلارين عاييله لرى دوغومدان اؤنجه جوجوقلارينى بير بير ليله ائولنديره جكلرى خصوصوندا سوزلشميش لردير. (بوتون واريانتلار) بعضى واريانتلاردا ايسه، سوزلشمه دوغومدان سونرا اولور.
- (c) ۱ - قهرمانلار زمانى گلدى يينده (دورد ياش و اوزه رى) بليرلى بير ائيتيمه تابع توتولور.
- ۲ - بعضى واريانتلاردا كرم سلاح و اوو ائيتيمي M.Gaz.Bul اصلى ائل ايشلرى ائيتيمي گورور. (Y)

۳ - بعضی واریانتلاردا قهرمانلارین ائیتیمیندن بحث ائدیلمه مکده دیر...

مولامیظنلر، ایکینجی عونوانین باره سینده:

داستان قورولوشونا یاراشان، واریانتلاردا اولان فیدان یوخ M.Gaz.Bul.S₂ توخوم یا آلمان بیر ساتیجی دان آلماق، یئرینده گورونور. چونکو داستان زمانیندا، فیدان حاضرلاماق مومکون دئیلمیش. ایلك اینسانلار، توخوم دان آغاج تورتکم، گوروب گوتورمک له بیلیرمیشلر. علاوه حیاتین، یاشاییشین دوامینی بیتگی طرزینده دوشونورموشلر. هر حالدا باخچانین تیکلمه سی بیزیم افسانه، اینانج...لاردا قاباریق شکیلده قالیر. ملیک محمد داستانیندا، آلمان آغاجی، تیکیلن باغ، قیزیل آلمانین دئولر توسطیله دریلمه سی... جزء جزء، هوه هوه باقی قالیر. پادشاهین قاریسی رؤیادا، آغاجین میوه وئردیینی و آلمانین یاریسی کندی سینین، یاریسی دا قارا ملیکین قاری سینین یئمه سی حالیندا جوجوقلاری نین اولاجاغی نی، آنجاق جوجوقلار، بیربیرلرله ائولندیرمه لر ی گرک دیینی، گورور.

بیرینجی اولاراق بو وضعیت ده، «اصلی ایله کرم» نین بیر - بیرلرله یاخین باغلیقلاری، داستاندا قورونور و بو یاخین لیغین ذاتی اولدوغو ساخلانیلیر. بیز بو عشقین ذاتی اولدوغونو، مقدس اینکله ایلك اینسانین ایلگی سی نی مولا حیظه ائتمیشیک. آرتیق قاراملیکین حیله کار و اهریمن ائلچی سی یا اهریمن اولدوغونو، بیلیریک.

ایکینجی، داستاندا بیر اوزله لیکدن ایسه دانیشماق لازیم گورونور. ایلك اینسانین یارادیجیلیغیندان، رمزی صورته دانیشیلیب.

یالیز داغا آد وئرمک له، مثلاً «سبحان داغی» - داستاندا باقی قالیب. بو شکیلده بو کاتیگوریانین او برازی هم زمان، هم شرایط و وضعیت اوزو ایله

داشیا بیلر. نهایت داستان زمانى شرايط عینى لشیب. دئمك اولار، كرمین اصلی ایله ایلك گوروشو و اوندان اؤنجه عاشیق اولماسى نى گؤستریر. سونوجلار اساطیرله، بئله اویوشورلار:

(a) ۱ - كیمسه لر، تانرى اول - اول، هله یارادیلجیق لارى باشلانمایب.

۲ - عشق بو یارانیش دا، ایشیق اؤلكه سینده، ذاتى بیر کاتیگوریا سانیلیر.

(b) ۱ - باخچانین یاییلماسى، داستاندا اوز بوى بوخونوندا بئرله شیر.

(c) ۱ - قهرمانین اووا چیخماسى و اوو پروسسى و اوبرازى، داستانا معین فورماسیون و زمان حصر ائدیر.

۳ - قهرمانلارین عاشیق اولمالاری و شئعر سوبیله مهیه باشلامالاری، ص ۴۶ و ۴۷

حیکایه میزده قهرمانلارین بیریرلرینه عاشیق اولمالاری واریاتلارا گؤره بعضى فرقیلیک لر گؤستر مكدده دیر.

M.Gaz.Bul واریانت لاریندا كرم بیر گئجه رؤیاسیندا قارا سولطانین الیندن باده ایچر و عاشیق اولار. عشق خسته لیینه توتولان كرم باباسینین تؤولیه سی اوزه رینه سوفویلا بیرلیكده زنگیه اووا گئدر. بیر گون شاهینی نین قووالادیغى قوشون پشیندن گیردی بی باخچادا رؤیاسیندا گوردویو قیزلا، قارشى لاشیر. کونوشمالاری سیراسیندا گئچن «كرم» و «اصلى» سوزلرینی کندیلرینه، مخلص اولاراق آلیرلار. بو سیرادا شئعر سوبیله قابلیتی ده قازانمیشدیر. باخچادان آیریلدیقدان سونرا كرمین عشق خسته لیی داهادا آرتار.

..... قهرمانلارین عاشیق اولمالاری اپیزودوندا چیخان سونوج لاری

شویله سیرالایا بیله ریز:

۱ (a) - واریانت لارین گئنلینده کرم آوو دا بیر قوشون پئشیندن
گیردییی باخچادا اصلی بی گؤروب عاشیق اولور.
(Turkman, Horasan, S₁, S₂, S₄, Y₂, Az)

۲ - بعضی واریانت لاردا عشق ایزودو ایکی کادئمه لی دیر Bul و M,
Gaz. واریانتلاریندا هم رۇبادا هم ده اووسیراسیندا گؤروشره ک
عاشیق اولما واردیر. Kirim واریانتیندا ایسه اؤکولدا، سونرا ایسه
آودا گؤروشره ک عاشیق اولونور.

۳ - بیر واریانت دا کرمین آلتدیغی داشین یئدی قات جاملی اودایی
دلیب گرکفه دوشمه سی اوزه رینه اصلی بی گؤرمه سی، بایلیب باده
ایچمه سی و عاشیق اولماسینا سبب اولور. بایلان کرمی بیر قوجا
قاری اصلی نین کؤکوندن امدیره رک آیتیر. (Y₂)

۴ - سئوگیلی سینه عاشیق اولان قهرمان، بوتون واریانتلاردا عشق
خسته لیینه توتولور.

۱ (b) - عاشیق اولان قهرمانلار، ساز چالیب شعر سؤیلمه یئته گی
قازانیرلار (بوتون واریانت لار).

۱ (c) - قهرمانلارین مخلص آملاری بیر بیرلرینه سؤیله دیک لری
سؤزلر و یا شعرلرده کلیمه لردن قایناقلا نماقدادیر. (بوتون
واریانتلاردا).

۲ - قهرمانلار آیریلیرکن بیر بیرلرینه یادگار اولماسی اوچون یایلیق،
گرکف، اوزوک کیمی اشیالار وئریرلر.

مولامیظه: بو سونوج لار، آشاغیدا گلن وضعیت ده، اساطیر لرله، اوبوشا بیلر.
کرم بیر گئجه رۇیاسیندا بیر صنم الیندن باده ایچیر و عاشیق اولور. بو

رؤيادان سونرا كرم اووا چيخير. رؤياسيندا گوردويو صنمى، زنگى ده باخچادا، گورور و كونوشور. كرم عاشيق اولاندان سونرا بوتون عشقدن آسيلي اولان كاتيگوريالار، قلبى درك لر، عرفان گوروشلرينه... قلبا ماليك اولور.

۲ - سئوگيلى نين ايستن مهسى و نشانلانا، ص ۴۹، ۴۸

بو ابيزوددا اولاشديغيميز سونوج لارى دا شويله سيرا لاما ق مومكون دور.

(a) ۱ - كرم عشق خسته ليينه توتولونجا دردينى كنديسى

سؤيله مكدن عار ائدر. بو سبله بير آراچى اونون دردينى اؤيره نيپ

باباسينا سؤيلر. (M, Gaz, Az, Bul, Y₁, Y₂, S₂) دا قوجا قارى

Turkman و Horasan، باكرخان، S₃ ياشلى آدم، Y₃ ايسه سوفو.

۲ - Kirim و اريانتيندا كرم، باباسينا دردينى كنديسى سويلر.

(b) ۱ - كرمين دردينى اؤيره نن پادشاه، كشيلى، چاغير تيب، قيزينى

ايستر، (S₄ خارج بوتون و اريانت لار).

۲ - دين فرقينى ايره لى سورن كشيلى، پادشاهين باسقى سيلا قيزينى

وئرمك زوروندا قالير و حيله يه باش وورا بيلمك اوچون مهلت

ايستر (... S₄ خارج بوتون و اريانت لار).

(c) ۱ - و اريانت لارين چوخوندا، كرم ايله اصلى نشانلاناير.

(M, Gaz, Az, Turkman, horasan, Kirim, Y₁, Y₂, Y₃)

مولاميطنه: بو ابيزودون سونوج لارى داستان قورولوشونا گوره، اساطير لرله

موغايير گورونمه بير.

۵ - سنوگيلى لرين ائولنمه سينين انگل لنمه سى، ص ۴۹:

بيريبرلرينه عاشيق اولان قهرمانلار نيشانلانديقدان سونرا ائوليليبى بلكه مكده ديرلر. آنجاق دين فرقىنى بير طورلو هضم ائده مەين كشيىش قارى سينين تحريكى ايله، آلدىغى موهلتى قاچماق اوچون ديرلنديرير. بو اپيزوددا ايكي خصوص دىقتى چكىر، كشيىش قاجيشى و بو قاجيشى كرمين اؤيره نيشى:

..... بو اپيزودون واريانتلارا گوره موقايسه سى شوسونوجلارى

وئرمكده دير:

(a) ۱ - دين فرقىنى ايره لى سورن كشيىش، وعدينده دورمايب قيزى و قارىسيلا بيرليكه قاچار (بوتون واريانتلار).

۲ - بو قاجيشدا بعضاً قارى سينين (M, Gaz, Bul, Y, S) بعضاده سحر بازمانوكون تحريك لرى رول اوينار. (Y_3)

(b) ۱ - بعضى واريانت لاردا كرم كشيىش قاچديغىنى بالذات اؤيره نير.

۲ - بعضى واريانتلاردا كرم كشيىش قاچديغىنى باشقاسيندان اؤيره نير.

۳ - بير واريانتدا كرم، كشيىش قاچديغىنى رۇياسيندا گورور. (Az)

۴ - كرم اصلى نين قاجيشى اوزه رينه پريشان اولور. اينانماق ايسته مز، او سيرادا ياكين داكى بير كوشكده گوردوبو قيزى اصلى يه بنزه دير.

(M, Gaz, Bul, Kirim)

مولايمظه: بو اپيزودون داستاين باشا باشيندا، چوخ مهم تائير باغيشلاماسى اوچون، سؤزلر دقت چكندير.

هر شئى دن اؤنجه، ائولنمه سؤزو اوز يئرینده دئيل. بو سؤزون يئرینه

(بیر - بيرلرينه يئيشمه سؤزو) ايشلنيلسه، چوخ ديرلى اولار. بئله بير گومانادا

يېتىشمك اولاركى، نسلى قوروماق پروسسى بيتىكى طرزىندە اولالى، ائولنمە سوزونە ھىچ يىر قالماير.

۳- اساطيرلر دە اولان ايجماع «بىرتك اينسان، بيتىكى لر عالمى، حيوانلار عالمى و موقدس اينكى كى اسير دوشوب» دن عبارتدير. اگر باشقالار سوزو، دورنا، جئيران.... طبيعت دە اولان عونصورلر، - بيتىكى لر، دئمكدير. كرم كشيئين قاچديغىنى، بالذات، رۇيادان،.... موجود وئرلن ايجمادان اۇيرنە بيلر.

۶- كرمين قوربتە چيخيشى و اصلى يى تعقيبى: ص ۵۶ الى ۵۱

كشيئين اصلى يى قاچيرماسى اوزەرينە اۇنجهلرى آغلايب سيزلايان كرم، سونوندا اونو آراماق اوچون قوربتە چيخمايا قرار وئرير. باباسينين و انتەسينين اصرارينا رغنم سونوندا يائينا آلاراق اصلى يى آرامايا چيخير. بو خصوص كيچيك فرقليكلرلە ھمن - ھمن بوتون واريانتلاردا عيني دير.

كرمين قوربتە چيخماسيله باشلايان بولچولوغون ايلك قيسىمى اصلى يى ايلك گۇروشونە قدر سورە جكدير. بو قاچيش تعقيب شكيلندە دوام ائدن بير بولچولو قدور. بو بولچولو غو ايكي قيسمدە دە يرلنديرە بيلەريز.

(a) كرمين گزدييى يئرلر (b) باشيندان گئچن اولايلا.

a: گزدييى يئرلر: M دە، كرم ايصفهانان باشلاياراق، سولطان داغى، زنگى، خوى، گنجه، شوشا، روان، آجوز، چيلدير، آخيسكا، سكرى، آرداهان، گرجستان، گولە، قارص، اولتو، كاغيذمان، نرمان، بايزيد، بايات، وان، تيفليس، الجوازداغى، سبجانداغى، اھلت، نمرود داغى، موش، جانلى كليسا، نرگيز، پاسين اوواسى، مورات سويو، اوزون احمد كويو، اوتلو كليسا، حسن قلعهسى، چويان كۇرپوسو، گوموشلو گونبز، خانيم پينارى يولونو تعقيب ائدەرك

ارضروما اولاشیر.

Gaz واریانتیندادا کرم ایصفهانندان یولا چیخاراق، سبجان داغی، زنگی، خوی، گنجه، ائریوان، آجوز، چیلدیر، آخساخا، شرکی، اورهان، گورجستان، خلبه، قارص، التو، نرمان، آکاییت، بایات، اورکو، وان، تیفلیس، اهلت، اثرجیاز داغی، سبجان داغی، نمرود داغی، موش، جانلی کلیسا مازگریت، پاسین، اوزون احمد، اولوق، چوبان کوربوسو، حسن قلعه سی، گوموش لوگونبز، خانیم پیناری و لاله لی داغی یولویلا ارضروما گلیر.

کرم Bul واریانتیندادا بنزیر بیر یول تعقیب ائدیر. ایصفهانندان یولچولوق سولطان داغی زنگی، خوی، گنجه... گرجستان... وان، تیفلیس... ارضروما...

Az واریانتیندا کرمین یولچولوغو گنجه دن باشلار. داها سونرا زنگی، خوی، گرجستان و کور نهرینی گنچن کرم اصلی یی ایلک گوره جه یی یئر اولان «تیفلیس» هه اولاشیر. Turkman و Horasan واریانت لاریندا یئر ایسملری اولدوقجا ضعیف دیر. کرم بو ایکی واریانتدا یولچولوغا تبریزدن چیخاراق ائرمینی ویلاستینه گلیر. کرمین اصلیه بولوشدوغو ایلک یئر بو ولایت ایچینده بولونان فقط آدی بیلیر تیلمه یین بیر شهر دیر.

Y₁ ده، کرمین یولچولوغو آهلازدان باشلار...

Y₂ ده، خلبه دن یولا چیخان کرمین ارضروما قدر الجواز داغی...

Y₃ ده، کرم شیرازدان یولا چیخار...

S₁، S₄ ده، یولچولوق سیراسیندا کرمین اوغرا دیغی یئرلردن بحث ائدیلمه دن ارضروما گلیشی آنلادیلمیشدیر.

S₂ ده، ايسه ايصفهانندان يولا چيخان «كرم» ين تورك توپراقلارينا گيردييي وقارصا اوغراديقدان سؤنرا ارضروما گلدیییندن بحث واردیر.

S₃ ده، (كرم) ين ارضروما گلیرکن موش، Horasan، حسن قلعهسى، اوزون احمد و لاله لى داغى يولونو تعقيب ائدييي گؤرولمك ده دير. Kirim وارياتيندا ايسه نه يولچولوغا چيخان يئر دن نه يولچولو قدا اوغرانا يئرلردن سؤز ائديلمكده دير. بو واريانت بالخاصه يئر ايسملرى باخيميندان اولدوقجا ضعيف دير... بو ابيزوددان چيخارديغيميز سونوجلارى شويله سيرالايا بيلريز.

(a) ۱ - كشيئين اصلى يى قاچيرماسى اوزه رينه كرم خسته له نير، حكيم لر، خوجالار چاره بولمازلار (M, Bul, Gaz, Az, Y₁, Y₂).
۲ - كرم اننه سى، باباسى و احباب لار ينى دينلمه دن تكليف ائديلن قيزلارى و هر طورلو ايمكانى رد ائديب، قوربته چيخار (بوتون واريانت لار).

(b) ۱ - كرم قوربته چيخاركن يانيندا سوفو آديندا بير آرکاداش واردير. (Horasan و Turkman، ديشينده بوتون واريانت لار).

۲ - كرمين باباسى بعضى واريانتلاردا يانينا بير وزيرايله مين عسگر وئرير. آنجاق بونلار بيرمدت سونرا گئرى دونرلر، كرم ده بير دوست بولوب يولونا دوام ائدر. (Horasa و Turkman).

(c) : كرمين ايلك يولچولو غوندا قارشىلاشديغى اولاييلار، شونلار دير.

۱ - آخارسو باشينداكى قادينلار و قيزلاردان سو ايسته يهرك منديلىنى بيكادير. (M, Bul, Az, Gaz, Y_{1,2})

- ۲ - راستلادیغی، دومانلی، قارلی و چیسلی داغلاری تورکو سویله بهرک آشار. (M, Bul, Az, Gaz, Y_{1,2})
- ۳ - یولدا راستلادیغی بعضی قیزلاری اصلی به بنزه دیر، گوردویو دیونلری، اصلی نین سانیر. (واریانت لارین گئنلی)
- ۴ - دورنالارا اصلی بی سورار، مملکتینه سلام گونده ریر. (M, Bul, Az, Gaz, Y₁, Y₂)
- ۵ - اوغرادییغی یئرلردن بعضی لرینده ائولی لیک تکلیفلری آلیر. (M, Bul, Gaz)
- ۶ - قارشیلادییغی قیرخ حرامی حق آشیغی اولدوغونو آنلایاراق کرمه توخونمازلار. (M, Bul, Gaz)
- ۷ - آشیقلارلا ایمتحان اولور، اونلاری یئنه ک سازلارین آلیر. (M, Bul, Gaz, Y₁, Y₂, S₄)
- ۸ - حق آشیغینی دئنمک ایچین کرمه دیری بیر آدامین جنازه نمازینی قیلدیردیقلارینا تابوتداکی آدام گرچکدن اولور. (M, Gaz, Y₃S₁)
- ۹ - یولدا راستلادیغی هر شئی به (لاله، یول، ایز، کورت، مئشه، جئیران، ایرماق، چوبان، کروان) اصلی بی سورار. (M, Bul, Gaz, Az, Y₁, Y₃)
- ۱۰ - اوغرادییغی یئرلرده دولت و ایداره آداملاری نین یاردیمی نی گورور. (Y₃)
- ۱۱ - قیشا و فیرتانایا توتولدوغو، داغلاردا خیضرین یاردیمیه گنده جهیی یئرله اولاشیر. (M, Gaz, Y_{1,2}, S₃). ص ۵۱ - ۵۶
- مولامیظه:** هر سوزدن اؤنجه اصلی - کرم داستانی، بوآرادا، یارانندیغی زمانی

گوستریبیر. زمان اوزماندیرکی، دوشرگه دن، ایجماع دان اوزاقلاشماق، جان سارسیدان، اوره ک اوزه ن دیر. اینسان لار، ائحاطه اولونان طبیعت له انس توتوبلار و قریب لیک او قدر آجی اولورکی، ائشیدمه یی آشیق سازیندا، مومکون اولور. ایجماع شرایطی، اسطوره ده وئرین اوزه ل لیک لرده، عیان، آشکار گۆزه چارپیر.

علاوه، سونوجلاردا اوبراز اولونان دیللی، (لاله، یول، ایز،...) و کرمین سۆزون ائشیدیب یول وئرن سیسلی، دومانلی داغ، داشقین ایرماق... اوزمانا عاید اولورکی، میرچا ائلیاده، اونو اساطیر لر زمانی، یعنی «*in Illotempore*» عونوان ائدیر. اوزماندیرکی هله زمان یوخوموش.

موجود اصلی کرمده، ایکی زمان، اوزه چیخیر - بیرینجی اوزمان کی، زمان یوخوموش، یعنی لاپ اسکی چاغلار، ایکینجی سی، اوزمان کی، خان پاشا مجلس لری وار. بیرینجی زماندا، ایلک اینسان سورو و دوشرگه لری، ابتدایی صورتده دوزنلرده، یا اوندان ایلکین، داغلاردا، کوهول ماغارالاردا، قرار تاپیر. ایکینجی زماندا، کندلر تیکیلیب، صنفالی جماعت، خان پاشا، اونون خدمتکارلاری حکمو آلتیندا یاشانلییر. اصلی کرمین زمانی، بیرینجی وصف اولونان زمانا عاید دیر. ایکینجی زمان سونرا علاوه اولونان، داستانین قورولوشونا گئچن حیصه لردن، عبارتدیر و بو بیزه بیر عیار وئریرکی حادثه لر، زمان چرچیوه و بیچیميله موقایسه اولونسون. کرم قوروبته چیخماغا، له سیله بیرگه، آنا یئرله وداع لاشیر، احباب لار لا گۆروشور، یولا آیاق باسیر. بو یولون بیرینجی حیصه سی زنگی دن ارضروما قدر مسیری ائحاطه ائدیر. دقت چکن کاتیگوریا لار، بو مرحله ده آرایا گله بولر. اسکی زمانلاردا، سئیرانا اوزاق مسافه لر، چوخ چتین اولارمیش، - قیسا مسیر زنگی دن، «گۆی زنگی نین اته بیندن» ارضروما قدر، «خوی - وان - ارضرومدان

عبارت دیر».

(a و b) هر سؤزدهن اول: ۱ - ایصفهان باشلانغیجی ندا، ایصفهانندان، زنگی یه گلمه یه، یالنیز، بیر سولطان داغی آد وئریلیر، لاکن ایصفهانندان، ایندیده زنگی یه یا تبریزه گلیب یئتیشمک، تبریز - ارضروم دان آرتیق زمان، اوندان آرتیق حادیته طلب ائدیر. بو گوؤستریرکی ایصفهان آدی یالنیز تبریز سؤزونون یئرینه اوتوروب، خصوصیله، تبریزدن زنگی یه قدر، مسیره، یالنیز بیر داغ، قدیم سولطان داغی، ایندیده موجوددور، بو گوؤستریرکی، ایصفهان واریاتتی سونرالار یارانان واریاتندان عبارتدیر.

۲ - خوی دان، گنجه و گورجوستانا دونمه یه هئچ بیر دلیل، گورونمه بیر و قیسا، طبیعی یول، خوی دان، و ان، سونرا ارضروما اولاشماق نظره گلیر. بو دولانباچ لیق، داستان بیچیمینده و اوز یئرینده گورونمه بیر. خصوصیله اسکی چاغلاردا، آیاق بالین، بئله بیر دولانباچ لیق مومکون اولاسی دئییلدیر. پس اسکی مسیر، زنگی، خوی، و ان، ارضرومدان عبارتدیر.

(c) ۱ - آخارسو باشیندا دایانان قیزلار، بو اعتبارلاکی، «موقدس اینک اهریمین قیزی ساییلیر» نوع (species) اولسونلار مومکوندور والا، سونرادان علاوه اولونان حیصه اولایلر.

۲ - کرم سوی (Söy) دئمکله، داغلاردان، «آشمایر» بلکه یول آلیر. بو سوز او دئمکدیرکی، داغین یادینا سالیرکی داغلارا آدوئن «کرم» دیر.

۳ - قیرخ حرامی کاتیگوریاسی آیز نوع لردن عبارت اولمایا، سونرادان قاتیلان بیر کاتیگوریا سانیلیر.

۴ - اوغرادیغی یئرلرده، دولت و ایداره هیئت لری، اسطوره نین، داستانا چئوریلمه قورولوشوندا اولماسا، سونرادان قاتیلان حیصه لردن عبارتدیر.

۵ - باقی قالان کاتیگوریلار، (لاله، یول، ایز، مئشه... و سایره) اساطیرلرده

گلن کاتیگوریالارلا اوبوشور و گوستریر، مسیرین بو حیصه سینده، تبریز، زنگی، خوی، وان، ارضرومدا، داستان چوخ اؤزه ل لیک لری، قدرتله ساخلایا بولوب.

۶- مولا حیظه اولونان کاتیگوریالاردا، خیضیر کاراکتری «دده قورقود یا قورد رب النوعو» - اوز یثرینده، بیر هادی، رهبر، مدرک، کیمی دایانیری.

۷- ایلك بولوشما: ص ۵۹- ۵۷

بو اپیژود واریانتلارا گوره اینجه لنمه سی آشاغیداکی سونوجلاری وثر مکده دیر.

(a) ۱- کرم ایلك اولاراق اضرورمدا «اصلى» ایله گؤروشور.

(Gaz. Bul $Y_1, Y_2, S_1, S_2, S_3, S_4$)

۲- کرمین اصلى ایله ایلك بولوشدوغو یثر بعضی واریانانتلارا

تیفلیس (AZ) بعضی لرینده بک شهری (Y_3) و بعضی لرینده ایسه

آدی بلیر تیلمه میس بیر اثرمنی شهری دیر. (Horasan, Turkman)

(b) کرمین بورادا باشینا گلن حادثه لر ایسه شونلاردیر:

۱- بیر قوناقدان ائو صاحب لرله بیرلیکده اولور.

(M, Gaz, Bul, Y_1, Y_1, S_1, S_2, S_3)

۲- بیر قهوه یه اورتاق اولور. (M, Gaz, Bul, $Y_1 Y_2, S_1, S_2$)

۳- گوردویو بیر دیونو اصلى نین سانیر.

(M, Gaz, Bul, $Y_1 Y_2, S_2, S_3$)

۴- قهوه ده قارشیلشدیغی آشیق لاری یثر. (S_4)

۵- کرم اصلى نین اقربالری طرفیندن حیلله ایله ائوه آلینب

هیر سیزلیقلا سوجلانیر. (Y_3)

۶- اصلی نین امجه سی مانوک سیحیریله اصلی بی و عایله سینی
کرم دن تکرار قاچیریر. (Y_3)

۷- کرم اصلی نین سئوگی سینی سینار. (S_1)

۸- کرم بیر دیوننده اصلی بی، امجه سینین اوغلو یلا ال اله گوروب
اوزولور. (S_1)

(c) ۱- کرم اصلی بی بیر حمام دان چیخارکن گوروب.

(M, Gaz, Bul, Y_1 , Y_2 , S_2 , S_3 , S_4)

۲- بیر کلیسادا اصلیله گوروب شورلر. (İlorasan, Turkman)

۳- «کشیش»ین حیلله ایله ائوه آلیب هیرسیزلیقلا سوجلانماسی
سیراسیندا گوروب شورلر. (Y_3)

۴- اصلی نین امجه سی نین اوغلونون دیونوننده گوروب شورلر. (S_1)

ص ۵۷- ۵۸

مولا میظنه: اساطیرلرده، موقدس اینک، هر شئی نین اصلی ساییلیر. طبیعی
کی هر بیره یئتیشنده اوز تأئیری نی ده باغیشلا بیر و بو اثرلر، بیر اساس کیمی،
داستاندا قالب. سونرادان قاتیلان حیصه لرده بو اثرلر یادداشلاردان سیلی نیر.
بو حادیتله اساطیرلرده اوچونجو گاهدا باش وئیریر و او زماندیرکی بیتگی
عالمی خزه ل اولوب، اصلی نین ارضروما یئتیشمه سی اوزو ایله، یاز گتیریر و
دئییلیر «بیتدی ارضرومون گولو سونولو» بو او دئمکدیرکی طبیعت دوباره
جانلانیر و طبیعتین دیرچه لیشی بئله بیر دوشرگه لره، اوزه لیک اولاییلر. بو
اییزودون سونوجلاری ($a - 1$) دن خارج اساطیرلرله، اویوشماییر.

۸- کرمین اصلی یی ایکینجی تعقیبی ۵۹-۶۴

(M, Gaz, Bul, Y₁, Y₂, S₂): واریانت لاریندا کرمین اصلی یی ایکینجی تعقیبی ارضرومدان باشلانماقدا و قیصریه ده سونا اثرمکده دیر...
بو ایزوددان چیخاردیغیمیز اؤنملی سونوجلار شوشکیله سیرالماق مومکوندور.

a) یولو اوچه آیریلینجا کرم شاشیریر، یولون دیله گلهمه سی و یا سوفونون تووصیه سیله دوغرو یولو بولور.

(M, Gaz, Bul, Y₁, Y₂, S₁, S₂)

۲- موختلیف یئرلرده قارشیشلادیغی دورنالارا سئوگیسینی سورار و سیلا سینا خبر یوللار. (بوتون واریانت لار)

۳- ایکی یاورولو و یارالی بیر جئیرانی آوچیلاردان قورتاریر.

(M, Gaz, Az, Y₁, Y₂, S₂)

۴- یولدا خسته له نیب آیلار جا یاتار و سوفو اونو اییی لشدیریر.

(M, Gaz, Az, Y₁, Y₂, S₂)

۵- دومانلی و قارلی داغلاری تورکو سوبله ییره ک آشار.

(M, Gaz, Az, Bul)

۶- یولدا قارشیشلادیقی بیر قورو قافایله دئیشیر.

(M, Gaz, Az, Bul)

۷- یولدا نیشانلی سینین مزاری اطرافیندا دولانان بیر قیزلا دئیشیر.

(M, Gaz, Az, Bul)

۸- یولدا راستلادیغی مئشه، قایا، یول، ایرماق، کورت لر، ویران

یئرلردن سئوگیلیسینی سورار. (بوتون واریانت لار)

۹- ایرماقلار کرمین تورکوسو اوزه رینه یا دوراراک یادا «خیالات

کۆرپوسو» ایله کرمه یول وئریرلر. (M, Gaz, Bul, Y₁, Y₂, Y₃)
 ۱۰ - بعضاً کندیلرینی مسافر ائتمه یین خانلار و یا کۆی لره تصادف
 ائدیرلر. (M, Gaz, Bul, S₂)

۱۱ - بعضاً گۆردویو قیزلاری اصلی، دویونلری ایسه اصلی نین
 دویونو ظن ائدیر.

(M, Gaz, Az, Bul, Y_{1,2}, Horasan, Turkman)

۱۲ - کندیسینی مسافر ائتمه یین کۆبه و یول وئرمه یین داغا بد دوعا
 ائدره ک خراب اولمالارینا سبب اولور. (M, Gaz, Bul, Y₁, Y₂, S₂)
 ۱۳ - چوخ زور دوروملاردا قالدیغینا، نورانی بیرزاد و یا
 خضیر کرمین یاردیمینا کوشار. (Az)

۱۴ - حق آشیغی اولماسی سببیه قیرخ حرامی نین الیندن قورتولور.
 (Az)

۱۵ - یولدا راستلادیغی چوبانلار جاماشیریکایان و یا سیران ائدن
 قیزلار یادا قادینلار اونا هپ یاردیمچی اولورلار.

(M, Gaz, Az, Bul, Turkman, Horasan, Y_{1,2})

۱۶ - اوغرادیقی یئرلرده قارشیلادیقی آشیق لاری یئتر. (Y₃)
 ۱۷ - اوغرادیقی یئرلردن ایداره چی لری اونا یاردیمچی اولورلار.
 (Y₃)

(c) ۱ - بیر واریانت دا اصلی نین امجه سی مانوکون سیحیرلی
 گوجویله موجدایله ائتمک زوروندا قالیر. (Y₃)

۲ - بعضی واریانت لاردا ایسه کشیش، بیر چوبانی اصلیه
 ائولندیرمک وعدیله کرمی اولدورمه یه زورلار.

(Turkman, Horasan)

مولامېتھ: بو سونوجلاردان a: نومره (۹ - ۱) قدر، اساطيرلرله اويوشور، قالانلار، سونراكى زمانلارا عاييد اولور. خصوصيله، بددوعا ائتمك و داغين خراب اولماسينا سبب اولما، اساطيرلرين بيچميريله موغايير گورونور.

۹ - ايکينجى بولوشما، ص ۶۲ - ۶۷

سونوجلار

a: ۱ - كرم اصلى يى ايکينجى اولاراق قيصریه ده بولور.

۲ - بويئر بعضى واريانتلاردا بليرسيزدير. (Turkman, Horasan)

(b) ۱ - كرم اصلى يى گوره بيلمک ايچين ۳۲ ديشيني بيردن

چكديرير.

(M, Gaz, Az, Bul, Y_{1,2,3}, S_{2,3,4})

۲ - كرم تانى نيب قوولوركن آياغى قاپيا سيخيشير. آجى له دوعا

ائدينجه اصلى ده كرمين عشقينه دوشوب مسلمانليغى قبول ائدر.

(M, Gaz, Az, Bul, Y_{1,2,3}, S_{2,3,4})

يالنيز Y ده اصلى نين غفلت اويكوسونا داليب باده ايچمه سى ده

بونا اكله نير.

۳ - اصلى يى كونوشماق ايسته ين كرم هيرسيزظن لى سى اولاراق

ياخالانيب حبسه آتيلير. كشيش دن پارا آلان بى، اونو آسديرماق

ايستر. آنجاق حاكيمين فيتوا وئرمه مه سى، سوفونون شاهيدليى له

قورتولور. (M, Gaz, Az, Bul, Y₁, Y₂, Y₃, S₂, S₃, S₄)

۴ - واريانتلارين گئئلينده كرم آشيقليک ايتمحائينا تابع توتولور.

(M, Gaz, Az, Bul, Y_{1,2,3}, S_{2,3,4})

۵ - اصلى يى گورمک ايچين قيافه ديشديرير، كليسه يه خدمتچى

اولاراق گیرر. (Y_3)

۶- ایکی واریانتدا ایسه اصلی، باشقاسیلا ائولنمک اوزهری کن کرم
گلیر و دوروم آنلاشیلیر. (Turkman, Horasan)

(c) ۱- واریانتلارین چوخوندا کشیش تکرار قاچار.
(M, Gaz, Az, Bul, Kirim, Turkman, Horasan)

۲- بعضی واریانتلاردا ایسه اولایلارین سون بولدوغوئر،
قیصریه دیر. (Y_2, Y_3, S_3, S_4)

مهاامیظه: مجموعه اسکی زماندا نظرده آینسا، کریستیان لیقدان، اؤنجه
گورولسه، بوبولوشما سوندان قاتیلان نظره گله جک و خصوصیه، ارضرومدا
اولان کیمی طبیعتین جوشماسی، و اونا بنزهر حادثه لر آرایا گلیمه ییر. یالینز
قیصریه بیر خط سیر اولا بیلر، آما زنگی، وان، ارضروم، حلب، لاپ قیسا
یولدان عبارتدیر.

۱۰- کرمین اصلی، اوچونجو تعقیبی

بو اپیزودداکی اینجه له مه دن سونرا اولاشدیغیمیز نتیجه لر شو شکیلده دیر.

۱- کرم، یولدا راستلادیغی اینسانلارا، ایرماقلارا، داغلارا، گلین
آلابینا، بولبولره و سحریتلینه تورکولر سویله یه ره ک یولونا دوام
اندهر. (M, Gaz, Az, Bul, Turkman, Horasan)

۲- قیش گونونده داغلاردا قالدیغیندا خیضیر، (S_2) بزیرگان
(Turkman, Horasan) طرفیندن قورتاریلیر.

۳- باشقا قیزلارلا ائولنمه سی ایچین تکلیف لر آلیر.
(Turkman, Horasan)

۴- اصلی نین اننه سی گوردویو رؤیا اؤزه رینه کرمی اولدورمک

ايستر. آنجاق اصلى نين يارديمى و حق آشيغى اولوشو كرمين قورتولماسى نى ساغلار. (Turkman, Horasan)

۵ - يولدا دوستو اولن كرمى يانينا آلدیغى يئنى يولداشى دا ترك ائدر. (Turkman, Horasan)

۶ - بعضى واريانتلاردا بو اپيزود يئر آلماققادير.

(Kirim, Y₁, Y₂, Y₃, S₁, S₃, S₄)

مؤلاھيظه: ۱ - كرم يولدا راستلاديغى، ايرماقلارا، داغلارا، بولبوللره، سحرئيلينه، توركولر سويله يره ك يولونا دوام ائدير.

۲ - قيش گونونده داغلاردا قالدیغى ندا خيضر طرفيندن قورتاريلير. بو ايكي نومره، اساطير لرله اويوشور.

۱۱ - اوچونجو بولوشما و سونوج:

بو اپيزودون اينجه له مه سيندن چيخان سونوجلارى داشويله سيرايا

بيله ريز.

(a) ۱ - كرمين اصلى يى سون بولوشماسى حلبده گرچك لشير.

(M, Gaz, Az, Bul, Kirim, S₂)

۲ - بعضى واريانتلاردا ايسه سون بولوشدوقلارى يئر، قيصيره

(Y₂, Y₃, S₃, S₄) ويا كنستانتين (استانبول) دير.

(Horasan, Turkman)

(b) بورادا كرمه شهرين ايداره چى لرى (قيصريه، حلب و كنستانتين

حاكيملىرى) ايله خالق دان كيشلير يارديم ائدرلر.

(M, Gaz, Az, Bul, Kirim, Turkman, Y₂, S₂, S₃, S₄)

۳ - كشييش اصلى يى كرمه وئرمك مجبوريتينده قالير، آنجاق

گشرده ک گئجه سی گئیمه سی ایچین اصلی یه سئحیرلی بیر البسه
تیکدیریر. (بوتون واریانتلار)

۱- گشرده ک گئجه سی سئحیرلی البسه نین دوگمه لرینی چوزمه یین

کرم الو آلیب یانار. (بوتون واریانتلار - خارج Y_2)

۲- اصلی ده کرمین کوللریندن توتوشوب یانار.

(M, Gaz, Az, Bul, Kirim, S_2 , S_3 , S_4)

۳- بعضی واریانتلاردا اصلی یانماز. (Horasan, Turkman)

۴- ایداره آداملاری کیشیش ایله قاریسی نی اؤلدورته ره ک

جزالاندیریرلار (بوتون واریانتلار).

۵- کرم ایله اصلی دفن ائدیلدیکدن سونرا سوفویا دیون یاپیرلار.

(M, Gaz, Az, Bul)

۶- بیر واریانتدا کرم سجده قیلیب دوعا ائدیلدیکدن سونرا سئحیرلی

دویمه لر آچیلیر و ایکی سئوگیلی مورادا اثره لر. (Y_2)

۷- بعضی واریانتلاردا بو ایزوداسگیک دیر. (Y_1 , S_1)

مولامیظه:

۱- کرمین اصلی بی سون بولوشماسی حلبده گرچک لشیر.

۲- کیشیش اصلی بی کرمه وئرمک مجبوریتینده قالیر. آنجاق گشرده ک
گئجه سی ایچین اصلی یه سئحیرلی بیر البسه تیکدیریر.

۳- کشرده ک گئجه سی سئحیرلی البسه نین دویمه لرینی چوزمه یین کرم الو آلیب یانار.

۴- اصلی ده کرمین کوللریندن توتوشوب یانار.

گتیریلن بندلر، اساطیرلرله، اویوشور، خصوصیله، شهید اولان

تانری لارین (Archtype) اسکی اولگوسو، یانان کرم دن، عبارت اولور. بویانما

عینا یوناندا «هر اکلس» یین اساطیرلرینده، همان البسه ایله تکرار لانیرو و آرتیق،

شهید اولان تانری لاردان آسیلی اولان کاتیگوریالار، آیینی مراسیم لر عزا و ماتم آیین و مراسیم لر... و سایره آریا گلیر. درام اوبرازلاری، گنیش صورتلرده، قاباریق شکیلده اوزونه یتر آیر.

۱۲ - یئنی دن دیرلمه: حیقایه میزین بالخاصه ایکی واریانتیدا کرمین یئنی دن دیریلیشی ص ۷۳

اصلی نین ایسه گنجلشمه سی آنلاتیلماقدادیر...

بو اویزودون اینجلنمه سیندن شوتتیجه لر چیخماقدادیر.

(a) ۱ - [اصلی، قیرخ ایل کرمین قبرینی بک له ییب دوعا ائدینجه

حضرت محمد و حضرت علی نین هیمت لرله کرم، دیریلیب

مزاردان چیخار.]

اساطیرلرده، شهید اولان تانری لارین، شهید اولما ماسی چوخ گنیش یتر اوزونه آیر و اونون اساسیندا، بویوک فیکیر حرکت لری میدانا گلیر. هر شئی دن اؤنجه، مانی مذهب لیین مهم کاتیگوریالاریندان بیری بو شهید اولان تانری نین گئری قایت ماسی دیر.

مانویت ده دئییلیر: «دیری روح ظلمت سرحدینه گئدیب بیر نعره

چکره ک، اسیر تانری، بو نعره نی ائشیدیب و اونا جواب وئیر. دیری روح

الین اوزالدیر و اسیر دوشن تانری اونون الین توتوب و ظلمت دن آزاد اولور.

بو ایلکین اسیر و ایلکین آزاد اولاندیر»^(۱) (و ایندیکی گؤروشوب ال وئرمه لر

۱- نقل به معنی: هانس یو آخیم کایت، هنر مانوی، ترجمه دکتر ابوالقاسم اسماعیل پور، ص ۴۷. و نیز فرانسوادگره، مانی و سنت مانوی، ترجمه دکتر عباس باقری ص ۹۸. سی، آرسی. آلبری، زورمانوی، ترجمه دکتر اسماعیل پور، ص ۱۶۲. گئویدن گرن، مانی و تعلیمات او، ترجمه دکتر نزهت صفای اصفهانی، ص ۷۲. ایرج وامقی، نوشته های مانی و مانویان، پژوهشگاه فرهنگ و هنر اسلامی.

بو اساسدا آریا گلیر.)

بو بحث لرین، تظاهور اوبرازی: حاجی فیروز موتیویندن عبارتدیر: «حاجی فیروزون اوزونون قارالیغی اهریمن له موجالست اثرینده اولموش و اونون میداندا اولماغی، شهید اولان تانری لارین دوباره قاییتما سینی حکایت ائدیر. ایکینجی بیان حوض اوستو ثناترلاردان عبارتدیر. اوزوقارالیق، هتاک لیق، اهریمن دن گؤتورولموش صیفت لردیر.»

بو قاییدیشین آیری بیانلاری دا موجوددور. حضرت ابراهیمه اودون گولوستان اولماسی - بوردا هم یانماق کاتیگوریاسی و هم شهید اولان تانری نین، شهید اولماماسی بحث اولونور.

هر حالدا، کرم دردی، بیر درد دئیل، قورتولسون. کرم دونیادا هر شئی نین باشلانغیجی دیر. اصلی - کرم داستانی، ان قدیم، ان منتظم اساطیر توپلوسونون روایتی دیر. او قدر اسکی دیرکی اونون واسطه سیله، قدیمی آدلانان متن لری مثل «آوئستا»، تصحیح ائله مک اولار. قدیم اساطیرده اولان، یارادیجیلیغین ترتیبی و عناصری سونرالار دئییشیب لر. بو اساطیرلردن بیزیم دیلیمیزده موختلیف روایت لر وار. بیر روایت اوغوزنامه و کیتاب دده قورقود روایتی دیر، کی اوندا اوچونجو گاهین حادثه لربنه اشاره آز اولونوب. آمما دوردونجو گاهین (چارگاهین) حادثه لری عالی شکیلده دده قورقود کیتابیندا ایندی ده ک ساخلانیلیب. ایکینجی روایت بو اساطیرلردن، اصلی - کرم و آشیق قریب دیر، کی اصلی - کرم ده، اوچونجو گاهین مسایلی ساهمان و بوتون و کامیل، ذکر اولونوب.

آیری روایت «مقام» اتدا، اوبراز اولونور. یک گاه، دو گاه، سه گاه، چارگاه، دئمک اولارکی (مقام) اتین اول و ایلک کؤک لرینین مضمونو، گاه لارین، حادثه لرینی ترنم ائتمک اوچونوموش. آشیق موسیقی سی، (مقام) ات لا

باغلی اولاراق، آیری، آیری باغلی لیق لاری دا واردیر.

«آوئستا اوئجه شئعرله، نثرین نوبه لشمه سی اسلوبوندا، یازیلیمیش دیر. سونرا شیفاهی دیله گئچنده نثر حصه سی اونودولموش، شئعرله ایسه، یاشامیش، شئعرلر اکثرأ هئجا وزیننده دیر (۱۶/۱۲/۱۱/۸) هئجادیان عبارتدیر.»^(۱)

اصلی کرمین اسلوبودا، عینأ بو اسلوب دور. اصلی کرمین شئعرلری (۸ هئجا) گرایلی و (۱۱ هئجا) قوشمادیر. آوئستادا، شئعرلرین هئجالارینین سای سی، گؤستریرکی (۸، ۱۲، ۱۶) ایکینجی و اوچونجو و دور دونجو گاهین سنبلودور. دئمه لی کی، هر دورد هئجا بیر گاهین سنبلو اولموش. ۱۱ هئجا، یحتمل، ایلك اینسان، ایلك اینه یین او لوم تاریخی نی، اساطیرده اوبراز ائدن بیر رقم دیر. بو رقم دئیرکی ۸۲۵۰ - جی ایل، یعنی دوققوزونجومین ایلین باشلانغیچیندان ۲۵۰ ایل سونرا، بو او لوم باش وئریب. بو رقم بوتون اساطیرلرله سسله شیر.

«مقام» اتدا، سه گاه، بو حوادثی اوبراز ائله یین و ایلك اینسانین و موقدس اینه یین او لومونون ماتمی و عزاسی دیر. دوگاه آهورامزدانین یارادیجیلیغین شرحی و یئر اوزونون بهشته چئوریلمه یی اوبرازی، چهارگاه، موخالیفینن باشلانان ایپک تم، حصار و منصوریه تانینمیش و موهوم حادیثه لردن سای لی.

سه گاهدا اجراء اولونان عمومی وضعیت، آرتیق، آیینی مراسم اجراسینا اوخشایان بیر تم دیر. یحتمل اصلی مراسم، رقص لرله، مشایعت اولونوردو. دئمک رقص لر، دوگاه، سه گاه و چهارگاهدا، بیر قسمت مهم وظیفه لری واردیر. (مقام) دا بو اساطیر کلی شکلده اوبراز اولونور، آما اصلی کرمده،

کی آشیق یارادیجیلیقی دیر، درین صنعت بو اساطیرلرین شرحینه ایشله نیب. اصلی کرمده، کرمین یانماغی، عشقین قوروماسی اساسیندا، یئرلی و دیرلی دیر. بو یانماق عشقه لایق و آغیر بیر ایمتحاندی، ایندی ده، عشق ایلک اینسانلا، تعریف اولونور. ایلکین چاغلاردا ایلک اینک و ایلک اینسان و آلتی کؤک یاراناندان سونرا، عشق کاتیگوریاسی آرایا گلیر نه گون، نه آی، نه اولدوز نه ده «گؤی، یئر، دنیز» کیمسه سی عشقه لایق گؤرونمه ییر، شایسته و یاراشیقلی فقط اینسان گؤرونور. یئرلی دیرکی حافظ دئییر:

«آسمان بارامانت نتوانست کشید». بو شعری فقط اساطیرلرله معنا ائله مک اولار. علاوه عشقین یولوندا، یانماق، اؤزوده بیر اعتلاء سانیلیر. قدیم زمان لاردا، تانری لار مجمعینه گیرمک، عروج، چتین دئییل دیر. اگر بیر قانادلی آتین اولسایدی، یا اوجا، مرکزی داغلارین باشیندا نصب اولونموش دان^(۱) اولدوزوندان، گئچمک له کی یانماغلا بیرگه وئرلیر بئله بیر مجمه یول آچماق مومکون اولورموش. قدیم بهشته گیرمه یه گرک اوره ک زنگاری بوتون پاک اولایدی، بو امر مومکون دئییلدی مگر، یاناسان. کرمین یانماغیندا چوخ مباحثه لر وار. کرم شهید اولان تانری دیر. اونون اولوموندن سونراکی اینسان عایله سینین توخومو، خئییرلی بیتگی لر... و سایر وجودا گلیر. دونیا اساطیرلریندن ان ایلکین، ان قدیمی کاتیگوریا، کرم دیر. کرم ایلک اینسان، ایلک شهید، ایلک عارف دیر. کرم لله سیله بیر یترده یاشاییب، بیرلیخدا اوز اؤلکه لریندن چیخیرلار - کرم داغلارین آدین بولور، یا داغلارا آد وئریر، لله سی نین خبری یو خودور. بئله دئمک اولارکی کرم داغدان ایلکین یارانیب یا کرم چایدان ساده جه گئچید آلیب رد اولورو.

۱- بو داغلار Sumbur آدلانیرلار. ایندی کلیبر و زونوزون یاخین لیغیندا سامبران آدلی داغلار بئله بیر یوللاری تصویر ائدیر.

اصلى - كرم خالقين سينه سيندن سوزولوب، بوللورلاشيب گلن، ميفولوژو، تاريخ، مبارزه، فلسفه توپلوسودور. موختليف دوره لرده فرهنگى تطور، فرهنگى سلطه لر، فرهنگى مبارزه لر آلتيندان آلتى آچيق، اوزو آغ چيخان بير عاييده دير. فرهنگى تطوره يونانلارين تانرى لارى نين قديم نمونه سى كرم دير. اصلى - كرم ياشايا - ياشايا اوزونه قايناقلاردا آليب آما بو قايناقلارينان او قدر جوشوب كى، ايندى بو قايناقلارى آيىرب كنارا قويماق مومكون و خيىرلى دئيبيل. خصوصاً هله اصلى كرمين بوتون سرلرى، رمزلى آچيلىب باشا چاتمايىب.

من اليمده اولان، تبريزده باسيلان نوقصانلى نسخه دن، چوخ آز قيسالتميشام و مهم اولان پارچالاردان، شئعرلردن استقبال ائيله ميشم و بير نئچه قطعه كى يئرین اسگيك گورموشم، آرتيرميشام و بعضى قطعه لرین يئرلرينى حسب حالا گوره دئيشميشم. حيف اولور، عشق اولان يترده، نسيمى يا بابك اولمايا، عشقين اوزو و سوزو نسيمى سيز اولماز. قيد اولونور اكر، اصلى كرمين يازى يا آئينما تاريخى نى، كنارا قوياسان، اصلى - كرم اساطيرلى، قديم شيكار مرحله سينين ايلك دؤورلرينى، ارائه و ثرير. اصلى - كرم عموميت ده شيكار دؤورونون ايلك چاغلاريندان كنارا چيخمير. اصلى - كرم داستانينا عاييد اولان زمان بير زماندى كى اورمان دانيشير، سارى قايا دانيشير، جئيران دانيشير... بو زمان سرلى، قديم، اعجازلى... بير زمان دير. اصلى - كرم داستانيندان كرمين عشقه ياناشى دؤزومو و عشق يولوندا يورولماز، پولاد كيمي محكم، دؤنمز، دايانان دؤزن و يانان اراده سى گورونور. اصلى - كرم داستانى، ذكر اولونان جهى نين وعده و ثردى يى دردین، وصف حالى دير. بو وصف حال اوز اوپرازينا، گاهلارين اوزه ل ليكلرين، گرايلى، قوشمايلن داخيل ائديبدى. گرايلى آشيق ياراديجيلىغيندا دو گاه يئرینده و

قوشما سه گاهدان دانشاندی.

اصلی - کرم کیتابی، آشیق یارادیجیلیغیندا، آهورامزدا و اهریمین مبارزه سینی آچیق، آشکار وصف ائیله یین و بو مبارزه نین درس کیتابی ساییلیر. بو مکتبده ایشیقلا، ظلمت نئجه مبارزه ائدیبلر تدریس اولونور و آشیق لار بو مبارزه نین مدرسی اولموشلار. آشیق مدرس و معلم اولماغینا گۆره، سازبله برابر، موقدس دیر. اصلی - کرم دوگاه و سه گاه «مقام» ترنمونون جزء جزء شرحی و آچیق لاندیرماسی دیر. بو باخیشدان اصلی - کرم موختلیف قوم لارین دنیا گۆروشو تطوری و اینکشاف محصولودور. داستان میفولوزی باخیمیندان چوخ قدیم فلسفه باخیمیندان وحدت موجودو وجود قضیه لرینین کۆکو، اخلاق باخیشیندان، اورک زنگارین اودونان سیلمه یه قدر دیرلی، اینجه صنعت باخیمیندان بارلی، متکائف و غنی دیر. کرمی، شاه اسماعیل کیمی اپیک، حماسه وی، کوراوغلو کیمی جنگاور گورمک مومکون دئییل. آچیق و آیدین دیرکی، او چونجو گاهین مضمونو، حماسه ایله و دور دونجو گاهین مضمونو ایله، فرقلی دیر. اصلی - کرم داستانی خصوصاً و آشیق یارادیجی لیغی بو کۆکلرین اوستونده زنگین، قایتار، عنعنه لی دیر. اصلی - کرم ده، گاه لارین حوادیثینین بیانی چارچوا سیندا، موختلیف هاوالار، مثل یانیق کرم، کرم کوچدو، کرمی، کرم گوزللمه سی، گرایلی لار... و سایر گۆرونور. بو خالقین اورک دؤیوتولری و ابراز لاری نین قاباغیندا شکسپیر و آیری نام دار درام یازیجی لارینین ایشی نی موقایسه ائدیبلر و سونوجلاری الله ائتمک مومکون دور. لایق دیر تأکید اولونا کرم، نه شاه اسماعیل، نه کوراوغلو، نه رومثو، نه فرهاد و... کی کرم، کرم دیر. کیمسه اونون یثری اولایلمز و کیمسه اونون یثرین آلا بیلمز. کرم درام قهرمان لارینین اوزرینده، باشی اوجا، سینماز، خلق قهرمانلاری کیمی اساطیرلرده یاشایان، یولوندان گئری

دو نهمه يېن دېر. كرم عشقيلن قاينايېب قارشىيىدى. كرم عشقيلن تعريفىدى.
 حيف اولسون كى، تازا قلمه آينان اصلى - كرم داستانلار يېندا چوخ اصلى
 حادىته لىر، مثل آلمادان وجودا گلمك، اونودولور. خىيىرلى اولار، قديمى
 متن لىر و روايت لىر، دوباره نظردن گىچىريله و اونودولان و گوزدن دوشن
 موضوع لارى، دوباره آراشديرىب و دىرلر يېنى الده ائلك. اصلى - كرم چوخ
 قديم اساطيرى شىرىن، ساده دىلى نى، آخان سو كيمى بيان ائدىر.

بدر اوزلى، گول جماللى يار منى سئودايا سالىدى
 آي لا، اينك شكلىنده اولان صنم لىرىن، باغلى ليغى دنيا اساطير لىرىنده،
 يايلىمىش، مباحثه لى بير مطلب دىر.

يا، آوئستايه گوره «هانسى مرزه، اؤلكه يه اوز چوندىر، هارا گئدىم،
 [كىمه] دالدا لايىم، منى اوز قوم و قىيله مدن اوزاق لادىر لار.»^(۱) اصلى كرم ده
 دىيى لىر.

گندر اولدوم ياران دؤوروز - دؤور اولسون

بول اولسون چؤرىي آشى دونيانين

يا، دىيلىر «اوندا، ارديسور آناهيتا، خرم، كمر بئله تاخمىش، بويلانان،
 آياغىندا قىزىل دان باشماق چوخلو داش قاشا تاخىنمىش بير گوزل قىز
 هيكلينده يولا دوشدو. بير آخىتى سويى گئتمكدن ساخلادى و او بيرىسى
 آخىتى لارى، اوجوركى گئدىر دىلر، آخماغينا اجازه وئردى و بير قورى
 گىچيد ياخشى «وتىنگوهيتى» ده بو ساحلدهن او بيرىسى ساحله آشكار
 اولدو.»^(۲) كرم آناهيتادان اول، چوخ ساده، راحت، كلمه ي نى، سؤي (söy)

۱- اوئستا گاهان / يسنه هات ۴۶. ص ۵۴، ترجمه جليل دوستخواه: [بسه كدام مرز و بوم
 روى اورم؟ به كجا روم [و از كه] پناه جويم؟ مرا از خويشان و ياورانم دور مى دارند].
 ۲- ۳۱۱ / يشتها، ۷۸، «آنگاه ارديسور آناهيتا به پيكر دوشيزه اى زيبا، برومند، كمر بر ميان
 (بقيه در صفحه بعدى)

دئمکله قیزیل ایرماقلاردان یول آلیر، او زمانداکی بزه ک دوزه ک دن، قیزیل باشماقدان هله خبر یوخدو، شایدهده هئچ آیاق قابی یوخیدی. یا دئییلیر، پاک ملایکه گیلئی لندی کی «دوینا منه داردی، او یئرده کی دوزلوق یوخدو.»

بیز بولوروق، پاک کیشی (پرهیزگار کیشی) ایلک اینسان دی، کرم دی. اصلی - کرم ده دیی لیر. «گئیش دوینا بو سینه مه دار گلیر.»

اصلی - کرم تأثیری نی موختلیف اؤلکه لرده، موختلیف خالق لارین سینه به سینه گزه ن، اساطیرلرینده، افسانه لرینده... قویوب بعضاً عینا، بعضاً ده آیری، آیری شکل لرده، داخل اولوب مثلاً یوناندا. «هر اکلس، اوریتوسا، قلبه چالاندان سونرا، زئوس دان تشکر ائیله مک اوچون، ایسته دی اونون شرفینه، قربان کس سین و بو تشریقاتی، باشا چاتدیرماق اوچون لیکاسی، تراکیسه یوللادی، تا دژانیردن، اوزونه تازا بیر لباس آلسین. دژانیر بیر کؤینه یی نسوسون قانینا بولادی و لیکاسا وئردی. هر اکلس اطمینانین پالتاری گئیدی. قوربانلیق مراسیمینه مشغول اولدو، پالتار اونون بدینه سورتوشندن سونرا بدنین ایستی سی لن قیزیشدی. بوللانیدیغی زهر ایشه دوشدو و دری سینه اثرالله دی. درد هر اکلسی عذابا سالارکن، لیکاسین بیر آیاغیندان یایشیب و اونو دینزه آتدی. بو احوالدا هر اکلس پالتاری چیخارتماغا الله شیردی، آما پالتار اونون بدینه یایشارکن، بدینی لباس لا برابر تیکه - تیکه بو دارلایردی. بئله لیکه قاییق ایله هر اکلسی تراکیسه آپاردیلار. دژانیرکی اوز یالئیشی نی دوشونوب، اوزونو اؤلدوردو. هر اکلس بو صحنه نی گورندن سونرا

(بقیه از صفحه قبلی)

بسته، درست بالا، آزاده، نژاده، بزرگوار، موزه های زرین در پاویه زیورهای بسیار آراسته روانه شد. یک رشته آب را از رفتن بازداشت دیگر رشته ها را بدان سان که بود به رفتن رها کرد و گذرگاهی خشک از یک کرانه به دیگر کرانه ی «وتینگو هیتی» ی نیک پدید آورد.

نقشه‌سینی عمله گتیردی. یوله (Iole) اوز صیغه‌سینی هلیوسا تاپشیردی و اوندان ایسته‌دی‌کی بلوغ سینیینه یئیشندن سونرا اونونلا ائولنسنین. اوندان سونرا کوئه‌تا داغیندان‌کی تراکیسین یاخینیندا ایدی، یوخاری گشندی و ذیروه‌سینده بیر قالاق قالادی، اؤزو اونون آراسیندا اوتوردو، بونلارین تدارکیندن سونرا، اوز ایشچی لرینه قالاغا اود وورماغی امر ائیلهدی، کیمسه اطاعت ائتمه‌دی. یالئیز فیلوکتت یا پوئه آس (آتاسی) اونون امرینه عمل ائیلهدی و اونا گؤرده هر اکلس کمان و اوخلارینی اونا باغیشلادی. اونداک‌کی هر طرفدن اود چوخالیدی، بیر ایلدریم شاخدی و هر اکلس بیر پارچه بولودا مینیب گویه گتندی.»^(۱) لباس ظاهرا قاراملیک، اصلی‌یه یوللادیغی لباس دیر. کرم هراکلسون اوزرینده، بیر صمیمی، دؤزوملو، عاشیق‌کیمی چیخیش ائدیر. اصلی کرم داستانیندا عناصر چوخ ساده و اوز قایدا سینه‌دیر. اصلی - کرم

۱- فرهنگ اساطیری یونان و روم، پی‌برگریمال ترجمه بهمنش، ص ۴۰۷، «هر اکلس پس از غلبه بر اوریتوس در صدد برآمد، به عنوان سپاسگذاری از زئوس یک قربانی به افتخار او بدهد و برای این تشریفات Lichas را به Trachis فرستاد تا از دژانیر لباس تازه‌ای برای او بگیرد. دژانیرنیم تنه‌ای را در خون نسوس فرو برد و آن را به لیکاس داد. هر اکلس با اطمینان کامل لباس را پوشید و مشغول انجام مراسم ذبح شد ولی به محض این که، لباس در تماس با بدن او گرم شد. سمی که در آن آغشته بود به شدت به کار افتاد و به پوست بدن اثر کرد. درد چنان هراکلس را عذاب می‌داد که او را از خود بیخود کرد و در این حال یک پای لیکاس را گرفته و او را به دریا افکند در همین حال هراکلس برای بیرون آوردن لباس تلاش می‌کرد ولی چون پارچه به بدن او چسبیده بود قطعات بدن او هم با تکه‌های لباس جدا می‌شد در این وضع هراکلس را با قایقی به تراکیس بردند و دژانیر که متوجه خطای خود شده بود انتحار کرد. هراکلس با مشاهده این صحنه، دست به کار انجام نقشه خویش شد و Iole همسر صیغه خود را به هلیوس سپرد و از او درخواست کرد در سن بلوغ با وی ازدواج کند سپس از کوه نزدیک تراکیس بالا رفت و مقداری چوب بر قله آن گرد آورد و خود بر بالای آن نشست پس از تهیه این مقدمات به خدمتکاران خود دستور آتش زدن آن را داد لیکن هیچ یک از آنها دستور وی را انجام ندادند فقط فیلوکتت یا (پوئه‌آس پدر او) دستور او را اجرا کرد و در ازای این خدمت هراکلس کمان و تیرهای خود را به او بخشید. هنگامی که آتش از هر طرف زبانه کشیده بود صاعقه‌ای زد و هراکلس سوار بر پاره‌ای ابر به آسمان رفت.

داستانی نین، آیری، آیری جهت لری ده واردیر، او قدیم شهرلردن و کندلردن اول یاشایان اینسانلارین ایندی یه دک آخیب، سوزلوب، دورلوب، بوللورلاشیب، بعضاً کدرله نیب گلن، بیر گۆزه سی دیر. اصلی کرمده تئز، تئز، ذکر اولونان دولو، باده اصطلاحی وار:

یار الیندن، دولو بیر باده ایچدیم باهار سنلی تک، قاینادیم جوشدوم
 قریب منصور کیمی بیر اودا دوشدوم من اولورسم، دارادا قالماز
 بو عشق کاتیگوریاسی نین، ایلک اینسانلار بیرگه میدانا گلمه یینه اشاره دیر.
 کرم اصلی نی یو خودا گۆرور و اونون الیندن دولو بیر باده آلیر و ایچیر. بو همان
 عشقین پایلانما اساطیرلری نین، ایضاحی دیر. کرم عشقه یاراشان دیر. علاوه
 حلاج منصورون سون چاغلاریندا، دار آیاغیندا بیر رباعی ویردی
 اولموش دیر.

ندیمی غیر منسوب بشینی من الحیف سقانی کما اکرم الضیف بالضيف
 فلما دارت الکاس دعی بالنطع و السیف کذا من یشرب الراح مع التنین بالصیف
 اصلی کرمده عالی عالی تابلولار نامدار عاشیقلردن واردیر، کی هر بیر
 اوز یثرینده تام، کامیل بیر اوبرازدی. علاوه قدیمی، ال وورولمایش، گیزلی
 قالان، مهم دیره مالیک اولان اساطیر، فلسفه اخلاق،... توپلومو نمونه لری
 واردیر. اولسون کی متخصص و اهل فن لریمیز، اونلاری دوباره نظر دن
 گئچیریب و گۆزلری میزی، او نمونه لرین ایشیغی له، ایشیق لاندیرالار. خاتمه ده
 نئچه جدول، مطلبین ارائه سینه یاردیمچی اولاییلر.

مین یاشایین

سید سلامت

اوستادنامه (كرم ديلىندن)

- اوستاد ايلي، گونه، آيا بؤلرسن
 عشقه اولان گوندن يارام يارادان
 پايلانماغين، گونه، آيا بولرسن
 عشقه نه وار، هاردا، يارام يارادان
- *
- ازهل گوندن جاني وئرن آلمادى
 جاني وئرن وئرديينى آلمادى
 عشقه اؤدو اوددو، ديله آلمادى
 وارليقلارا، ورام - يارام يارادان
- *
- يار باغيني اكديم، جنت باغ اولدو
 گوللرينى دسته توتدوم، باغ اولدو
 دنياالارا، گولدن بويون باغ اولدو
 يئنه قالديم اوددان، يارام، يارادان
- *
- خزان اولدو، گوللر باغدا سارالدى
 ترلان بوردون، نه وار بوتون سار، آلدى
 اوره ييم ياراسى، بيتدى سارالدى
 عشقينده يار، چوخدو يارام يارادان
- *
- دردى سينه م دردى، سردى، دريندى
 يارا قوروم گول له نيبدى در - ايندى
 دردى بحرى، بويلا ييرام، دريندى
 بير دريمدن، چيخيب، يارام يارادان
- *
- كرم ديير فرقتينده ن يانديم يار
 عشق اودونا، الوولانديم، يانديم يار
 اوددان سوسپ عطشيمه يانديم يار
 اود اولسادا، عشقه يارام يارادان
- *

اصلى - كرم

بیری واریمیش بیری یوخایمیش اللهدان سونرا، کیمسه یوخایمیش. چوخ قدیم زماندا، بیر حاکم بیر اؤلکهیه حکم سوروردو. اونون آدی «زیادخان» ایدی. او مودروک، عدالتلی، عاغیللی ایدی. اوندان آشاغیدا اونون بیر وزیرى واریدی. اونون دا آدی «قاراملیک» ایدی. بونلار، بیر حدقه سیز، اوج - بوجاق سیز اؤلکهیه حکم سوروردولر. هئج بیرقم، قوصه یوخودو، یالنیز، بونلارین هله اولادلاری اولمامیشدی. بیرگون بونلارین قادین لاری بیر یئرده ایلش میشلر، زیاد خانین قادینی اوز طالعیندن شکایت ائدرک، اولادسیزلیقدان دانیشارکن ائشیدیرکی آلما توخومو ساتیرلار.

آی قیزیل آلما توخومو عبث آلما توخومو

زیادخانین، آروادی دئییر: نه گؤزل سسله، سسله بیر، دور گئدک آلما توخومو آلیب، قئیدک. بیرلیکده دوروب، توخومو آلیب، گتیریب سپیرلر. باغچادا سه پیلن توخوم، گویره ریر. آغاجلار بوی آتارکن، هله بار وئرمیرلر. گؤنلرین بیر گؤنونده، زیادخانین آروادی، یورقون آرقین باغچادا اوتورموشدو کی بیله سینی یوخو، آپاریر. یوخودا گؤرور آقارانلیقدا، آغاجلارین بیری، بیر قیزیل آلما گتیریب. یوخودان اویانیر... هراسان آغاجین آیاغینا گلیر، گؤرورکی آلمادان خبر یوخدو. قایدیر، قاراملیکین آروادینا ماجرانى دئییر. قرارلاشیرلارکی، سحر تئزدن، باغچایا گل سین لر. سحر آلا قارانلیقدا، هر ایکى قادین، یولا دوشوب، آلما آغاجی نین، آیاغینا گلیرلر. چوخ تعجب له گؤروب آلما آغاجی، بیر قیزیل آلما گتیریب، یوخودا وعده وئرلیمیش آلمانی دربرلر. قیزیل آلما یاری بولونوب هر حصه نی، بیری یئیب، زیاد خانین آروادی دئییر «قیزین اولسا منیم اوغلو مون» بئله لیکده، بیرلیکده گئری

دۇنورلر. بىر مودت سونرا زيادخانين بىر اوغلو، قارا مليكىن بىر قىزى اولور. زيادخان اولاد صاحى اولدوغونا گۆره يئددى گون، يئددى گئجه، احسان وئريب شادلىق ائيله بىر، ايلك گون مجلسه قارامليك ده گلير، زيادخانين اوغلو، ايشىقلى، گۆزل نظره گليردى، اؤز اؤزونه فيكىرله شيردى، كى من بىر تك قىزىمى نيه گرک اونون اوغلونا وئره. قارامليك بو فيكىر ده اولاركن، اوغلاندان آجىغى گلير و اونا نفرت ائدير. قارامليك بو نفرتى اورينده دولانديراراق بو فيكىره يئتيشيركى، زيادخانا دئسينكى، منيم بىر تك قىزىم خسته لىب و دونيادن رحلت ائديب. بو طرزىله، اوندان آيرىلىب، اوزاق لاشسين.

گونلرين بىر گونونده قارامليك زيادخانين درباريندا، پوزقون ايله شدى. زيادخان اونون پوزقون لوغوندا سورشودو، دئدى: خان ساغ اولسون، منيم تك بىر قىزىم عومرون وئردى سوزه، چوخدان خسته لىميش ايدى، درمان اولونمادى. اگر خان رخصت وئرسه منده اونون غصه سىنى اوركدن سيلمه يه، بوردان اوزاق لاشيم، بلكه بىر آز راحت اولام. زيادخان رخصت وئردى. قارامليك عاييله سىنى گؤتوروب، اولكه دن چيخدى، آز گئتدى چوخ گئتدى، بىر كنده يئتيشدى. كندين آدينى سوروشودو، دئديلر «زنگى» كندينه يئتشميسن. اوردا يورد سالدى، قالدى. قارامليك زنگى ده، قالسین، زيادخان اوغلو، بوى آتیب، بويودو، اونون بىر صميمى بولداشى وارى دى كى آدى سوفى ايدى.

ايكى سى ده گنج ياشلارينا، ياخين لاشير ديلار. ۱۵ ياشى ايكىسى ده دولدورودولار. بىر گون زيادخانين اوغلو، سوفى لله سى له بىر ليكده، اووا چيخديلار. آخشاما قدر، اووا راست گلمه ديلر. آخشام چاغى بىر چوخ نخجير اوولاديلار. زيادخانين اوغلو سئوينجك گئجه نى ياتدى، گئجه

یوخوسوندا بیر اؤز، گؤردو «او قدر گؤزل ایدی کی، آیا دئییردی سن چیخما». پریشان اورک آسیلی فیکر، یوخودا گؤردوبو صنم دن بیر دولو جام آلمیشدی. سحر تئزدن، آیاغا دوردو لله سی له بیرلیکده یولا دوشدولر، ظاهرا اووا چیخمیش لار. اووا راست گلمه دیلر، آخشاما آز قالیردی. بیر گؤزل قوش سسی ائشیددیلر. زیادخان اوغلو ترلانی بوراخدی. ترلان بیر باغچایا، دوشدو، اودا ترلانی دالی سیجا تله سدی. گیردی باغچایا، آمان، گئجه یوخودا گؤردوبو گؤزل، اینانا یلمیردی. تعجب له گؤردو ترلان اونون الی اوستونده اوتوروب. بیر جنت باغی، گورونوردو.

دئدی: منیم ترلانیم دوشدو باغچایا.

جواب آلدی: الیم اوستونده دیر.

سازی آلدی الینه:

اووا گلدی، من اوولاندیم

گؤزلیم، اووچو ترلانیم

اووا گلدی، من اوولاندیم

اوولاندی اووچو - ترلانیم

*

سالار یرره قوش شستی نی

آچاندا قوشدا شستی نی

اووا گلدی، من اوولاندیم

اوولاندی، ناز شستی نی

*

گولون امیر عطرین بالین

آچیبیدی شاهیباز بالین

اووا گلدی، من اوولاندیم

راحات آچیب رخت وبالین

*

اورک داغی، یکه داغدی

بونه ددی^(۱)، بونه داغدی

اووا گلدی، من اوولاندیم

وختینده وولکاندان داغدی

دئدی: ترلانیمی آپار ماغا گلمیشم.

جواب آلدی: بیر ترلانین کی اووو اولمادی او ترلان دئیل.

دئدی: ایندی کی اووو واردیر.

جواب آلدی: گؤرورسن کی اوولانیب، اوغلان سازی آلدی اینه:

نازلی دیلبر، صد آفرین، اصلینه آلا گؤزلو، ترلانیمی گتیر وئر
اوولامیسان، اووچولارین، اصلی نه آلا گؤزلو، ترلانیمی گتیر وئر

*

نازلی دیلبر، آدلی، سانلی صیادام سانما اوزاق، آیری، بیلمه سه یادام
اصلیمه باغلییام، تله سه یا دام آلا گؤزلو، ترلانیمی گتیر وئر

*

اوو اچیخدیم، سالدی منی اوو، اودا من یاناندا، آیش مالیدی او - دا
اصلی اودو آلدیم اولدوم من اودا آلا گؤزلو، ترلانیمی گتیر وئر

*

اوخون ووردون اصلی دئدی سینه مه بو اوخلانسان اوره ییمی سینه مه
سونمه ین دی اودو، آغری سی نمه آلا گؤزلو، ترلانیمی گتیر وئر

*

اوغلان، حس ائدیردی آرادا اوزاق بیر مسافت وار. بیر آددیم،

آددیملادی. سئوینج اوره یینی دولدوردو:

جواب:

من بیلیرم بو ترلانین ایشی نی کرم ائیله، ترلانینی گل آپار
باغلامیرام قاناتلارین ایشی نی کرم ائیله، ترلانینی گل آپار

*

پروانه‌لر، یازیلان حال بو اودا پروا ائتمز نه قال نه حال بو او - دا
سونرا یانماق یادا کی حال بو اودا کرم ائيله، ترلانینی گل آپار

*

اوخون یئری لاپ ازلدن سینه‌دی اوخ اولماسا داشدی، یاراسی نه‌دی
اوخدان، یای دان، سینه‌لری سینه‌دی کرم ائيله، طرلانینی گل آپار

*

اوغلان دئدی: قوی سنین آدین اصلی، منیم آدیم کرم اولسون.

قیز دئدی: قوی اولسون.

اصلی تکلیف ائندی کی کرم اوردا قالماسین. کرم ایسته‌دی گئتسین آما
آیاقلاری گل‌مه‌دی:

هارا گئدیم، اصلیم قالیر بو یئرده امان اصلی، منی گیریان ائيله‌مه
گۆی‌ده، اودا یانار اوندا بو یئرده امان اصلی، منی گیریان ائيله‌مه

*

یاشیل باشلی، سونام انمیش گۆلوم سن بولبول اولسام گۆزل قونچا گولوم سن
منه نازلان، منه بیر باخ گولوم سن امان اصلی، منی گیریان ائيله‌مه

*

فراغینا اصلی من نئجه دؤزوم گوز یاشیمی لهل کیمی اوزه دوزوم
سندن آیری، اینان سونر اولدوزوم امان اصلی، منی گیریان ائيله‌مه

*

اولدوم یانار، اود اوسته بوریان قالدیم آیشدی کۆز، توستو بورویان قالدیم
دئدون آیش اودو بورو - یان قالدیم امان اصلی، منی گیریان ائيله‌مه

*

اصلى گۆردو، كرم گئتمه دى، آلدى ساز:

نه گزيرسن مەلۇل مەلۇل بو يئردە امان كرم منى رسواى ائيله مه
دايانما، ديلله نر گۆيده، بو يئردە امان كرم منى رسواى ائيله مه

※

بیر سونايام اوچاممارام گۆلوندىن آيريلماسين، هئچ بولبولو گولوندىن
هئچ اولماسين گۆزل ليكلر، گول، اؤندىن امان كرم منى رسواى ائيله مه

※

امان كرم، اود اوسته بوريان كرم آليش كرم اودو بورو - يان كرم
اودون اولسون منى بورويان كرم امان كرم منى رسواى ائيله مه

※

كرم اصليه گۆره آياغى گلر، گلمز قايتدى، لله گۆردو كرم گلير آما او كرم
دئيل، سوروشدو نه اولوب. كرم دئدى: اووا چيخميشديق اوولانديق، آلدى
ساز:

امان لله، سنین يئرین، بؤش اولدو ييغیلدی باغچادا، قیزلار اوینادی
ایکی سئوگی بیر بیرله، توش اولدو بولبولر، اورکوشوب، گوللر اوینادی

※

بیر بهشت حوروسو، فاخدی یئریندن منی گورجک، بیر آه چکدی دریندن
اوینایاندا، کولک آسدى سریندن جیغالاندى حلقه، تئلر اوینادی

※

كرم دى ير، کروان يولا دوزولدو آلا گۆزلر خومارلاندى سوزولدو
اصلى، قيا باخدى، جانيم اوزولدو باغريمين باشيندا، ميللر اوینادی

※

كرم باشينا گلن قضايانى لله سينه دئدى. بير ليكده يولا دوشوب گلديلر.

کرمین گون به گون اصلی به عشقی آرتیردی، صبری توکه نیردی. ائله اولدوکی، آه و زاری زیادخانین قولاغینا یئتیشدی. زیادخان بیر گون گلدی کرمین یانینا، کرمه دئدی، اورک سوزونو منه وئر، کرم سازی آلدی سینه سی اوسته:

کشیش باغچاسیندا بیر گۆزل گوردوم عقلیمی باشیمدان آلدی، نه چاره؟
شوه دن حریردن، بیر گوز، ال گوردوم بیلیمیرسن، بو نئجه خالدی، نه چاره؟

*

چوخ حسرتین چکیرم آی، آتالار منی اودا یاخان، اودا آتالار
دونیانى سربسگزیب اوتهلر تاپیلمايان بیر میثالدى نه چاره؟

*

چوخ اولدو زحمت و قال و مقالیم اود ایچینده دئدیم سن قالما قالیم
اورکده لخته قان دی قالما، قالیم باشیمدا، آتشی قالدی، نه چاره؟

*

ددلی کرم دیر دد، ترسی نه دی توتوشماغین یانماغین ترسی نه دی
منیم یاریم، تربدن، ترسینه دی ددلری جانیم سالدی نه چاره؟

*

کرم قضایانی، باشندان سؤیله دی، زیادخان سوروشدو، قاراملیک قیزی قالیر، دئدی قالیر. زیادخان بیر نئچه نفر یوللادی قارا ملیکی گتیردی لر. سوروشدو قاراملیک سنین قیزین وار. قاراملیک جواب وئردی: بلی، دئدی کی سنین قیزین اولموشدو. دئدی بلی - اما بونو بیر قاری دان آلمیشام. زیادخانین قاش قباغی آچیلدی. زیادخان دئدی اونو منیم اوغلوما آد ائله. دئدی: اطاعت جناب حکمدار. منه مهلت وئر حاضر لاشیم. بو صحبت لری لله ائشیدیب گلدی کرمه دئدی، کرم سازی آلدی:

گۆره بيلم سوسن، سونبول وعده سين
 صفاسيني سورهم، دال گليب گئت سين
 وعده وئردى سنده، سونبول وعده سين
 قول دولا بوينوما، گول گليب گئت سين

*

سوسن نه دير، سونبول نه دير، گول نه دير
 آى تك اوزون، منله دانيش گول، نه دير
 سونا انن دالغا، دوشن گؤل نه دير
 آى كيمي صورته خال گليب گئت سين

*

ياريم سئيره چيخسا، عالم منيم دير
 بالدان شيرين مژده آل ام، منيم دير
 سن اولماسان منيم عالم منيم دير
 ديللن، ديل اوستونه، بال گليب گئت سين

*

شاه گلدی فتح اولدو كرمين كاني
 حقدن آچيب مينلر كره مين كاني
 جوشان دنيز اولوب، كرمين كاني
 ايسته قارا اوسته آل گليب گئت سين

*

بو طرفدن قارامليك گوردو چاره سي كسيليب، عاييله سين گوتوردو يولا
 دوشدو، خبر گلدی كرمه چاتدی، كرم زاری، زاری آغلاماغا، باشلادی:

آشپ گئدن قارلی داغلار آردینا خان اصلیم یادیما دوشوب آغلارام
 آیریلیق دان دوشن داغ - لار آردینا خان اصلیم یادیما، دوشوب آغلارام

*

اوجا داغلارباشی منه یوردولار کیمه دئییم داغلار منی یوردولار
 ایسته ییمی قوربت لره یوردولار خان اصلیم یادیما، دوشوب آغلارام

*

کرم دیر بیر آن، بو یارام بیتمز اوزاق لاشان یارلا بوی، آرام بیتمز
 دونیا بیتن رنگه، بو یارام بیتمز خان اصلیم یادیما، دوشوب آغلارام

*

قاراملیک آلدیغی مهلت قورتولاندان سونرا، زیادخان بیر نئچه نفر ائلچی
 زنگی کندینه گوندردی، خانا خبر گلدی کشیش عایله سیله برابر، قاجیب
 گئدیلمر. کرم آلدی:

اصلی خانیم کؤچوب، زنگی دن گئدیب

یول وئرمه یین، باشی دومانلی داغلار

قاراملیک اصلی، خانی دنگ ائدیب

یول وئرمه یین، باشی دومانلی داغلار

*

منیم گؤزل یاریم، گول آغ جام، آیا^(۱)

بورونوبدو گؤرسن، بیر آغ جامایا

خاص گوموشدن اولسا بیر آغ جا، مایا

یول وئرمه یین باشی دومانلی داغلار

*

هاردا چیخیب داغلار اوسته دوش گونو

درده دوشدون، ای جان صبرائدا اوش گونو

سونا اختیاره، قالبیب دوشگونو

یول وئرمهیین باشی دومانلی داغلار

*

دردلی کرم عشق اودونا دوشموش دور

اونئله سین عشق، اود، اونا دوشموش دور

یاخیلمالی اود - اودونا دوشموش دور

یول وئرمهیین باشی دومانلی داغلار

*

کرم دوزمه دی، آتلاندی زنگی یه طرف یولا دوشدو باغچادا، اصلی نن

ایلک گوروشن یتره یئتیشدی. ساز باغریندا:

یار باغینا گیردیم سالام بیر نظر

گوردوم قالبیب باخچاسیندا گول یتری

آغ گردنه، دوزولموشدو، لال^(۱) نه زر

نظریمدن گئچدی یوزده، تئل یتری

*

نییتیمده، هم صافیسمان، هم ده، لیل

نازلی دلیبر، هم سووال سان، هم دلیل

من اودونا یاندیم منه اول دلیل

صادیقمن، عشقیمده یار، بول یتری

*

فرقت اوخون وورسینه مه یاخ اوسته

اوخلاری دوز، لای لای، یادا یاخ اوسته

کسیک قاناد، قوشام یاندير، یاخ اوسته

قانادیمی، فرقتینده، یول یثری

*

کرمینی، آتان گئدن یاد ائله

مین دردیمی یاددان چیخات یاد ائله

آیریلیغی، سن ایسته مه، یاد ائله

سونام اوچدو، بوشا چیخدی، گؤل یثری

*

کرم، اطرافا باخدی سرو آغاجی، ساغلام دوروردو قهرلندی:

اوجا باشلی، سننن نئجه گوروشوم

سرو آغاجی، سنین، مارالین هانی

نه اولوبدو دیللن، دانیش، گور، ایشیم

سرو آغاجی، سنین، مارالین هانی

*

سولوندا خزل لر، تاپداقدیر ساغلار

خسته نین حالینی نه بیلر ساغلار

نظرین اولار سا مین، یارام ساغلار

سرو آغاجی سنین مارالین هانی

*

دوغرو سؤيله، منى يولدا دورانا
 پس نه اولدو، ظولوم گلدی دؤورانا
 اود سواشيب، تیکان بی تیب دوورونا
 سرو آغاجی سنین مارالین هانی

*

دردلی کرم اودا یانیب اؤتهرم
 درد ایچینده، اود ایچینده ایتهرم
 سوسپیلیمیش، یانا، یانا او، ترم
 سرو آغاجی سنین مارالین هانی

*

کرم پریشان گزیرمیش، نظرینه گلدی بیر قیز باغچادا، سازی الینده:
 گلدیم یارین باغچاسینا گوردوم جان - جانیم گئت میش
 باغی سینا، باغچاسینا گولوم، نازیم، جانیم گئت میش

*

باغ گؤزومه دار گؤرون دو بو داغلاری، دار، گؤرون دو
 یانماغیما دار گؤرون دو دونیام، عشقیم، خانیم گئت میش

*

قارا زولفو آی اوزونه هاله سالار آی اوزونه
 آیدا، دئیر آی یوزونه اول ماهی تابانیم گئت میش

*

نه تئز سالدین درده منی کرم اولدو درد امنی
 ساخلا گولده درده منی گورورسن، جانانیم گئت میش

*

کرمه دئدی، سن آرادیفین اصلی، قاراملیک له برابر «خوی» اراضی سینا طرف یولا دوشدولر، کرمین آهی، داغی داشی دلیردی. لله سی سوروشدونه وار، دئدی قوی دئییم:

فلک منی باغی باندان ائله دی دوست باغینا گیرنمه دیم آغلارام
اکدیم باغین، باغیم خزان ائله دی گوللرینی، درنمه دیم، آغلارام

*

چوخ گورموشم بو دوزده اومارالی اولوبدو او، مندن دمدم آراللی
جانیم اولسا، آلسا او شاهمار آلی یار حالی نی، بیلنمه دیم، آغلارام

*

عشق اودونا یاندی کونول کول اولدو یار باغیندا آچیلیمیش بیر گول اولدو
سونام اوچدو گوز یاشلاریم گول اولدو آیریلیغا دوزنمه دیم آغلارام

*

کرم دییر اوره یی قالا قمه یارسینه می قوی قاندا قالا قمه
اودونو وور قالانمیش قالا قمه اصلی خانی گورنمه دیم آغلارام
کرم آه و زار ایله انس توتموشدو، زنگی کندینین احوالاتی، دوباره جانلانیردی.

یاشیل باشلی گوزل سونام اوچدو گولدن، گوله دوشدو
عشقه ایلکین، درده سونام اؤنوم^(۱) چولدن چوله دوشدو

*

سحر یئلی گول داغی دیر کونول عشقین گول داغی دیر
ینارالاری گول، داغی دیر باغدان اولوب دیله دوشدو

*

عشق آلوئردی، ساغ آلمازدیر
عاشیق لر سول، ساغ، آلمازدیر

*

گورسه دممز گوزگو اوزون
فرقتین دامارین اوزون

*

کرم دئیسیر جانندان دؤیدوم
عشقین اصلین، جانا دؤیدوم

*

کرمین، آه و زاری زیادخانین قولاغینا چاتدی، گلدی گوردو، کرم خسته
قالمیش، حرکتی قادیر دئیل، آما ایسته بیر، اصلی نین آرخاسیجا، یولا
دوشسون. قولاق آسدی کرمه:

اصلی کؤچدو وطنیمدن، ائلیمدن

قمی منیم، گئچمیش اولسون، دوش اولسون

آدی دوشمز دیلدن، اولوب الیمدن

سئوینج اونون، دردی منه توش اولسون

*

مهرین دیله، دمدم مرهم تک دردین

قهرین چکیم، جانندان آلیم، من دردین

اوره ییمی، گوللندیریب، هم دردین

فرقتین ای سونا منه نوش اولسون

*

اودا دوششم، اولسام ديلم ديلمدين
 آدين دوشمز، سوزون دوشمز، ديلمدين
 بال سوزولر آدين گلسه ديلمدين
 سن اولماسان اورك شانيم بوش اولسون

*

يار باغيندا آستا آياق دردى ييم
 ال اوزاديب، قونچا گولون دردى ييم
 اوره ييمه دردين، اودون، در - دى ييم
 سندن سونرا، چيچك منه داش اولسون

*

دردلى كرم يورغون گئدر يولونا
 چتين گلمز، اود اولسادا، يول اونا
 قول بوداغيم بيرم بيرم يولونا
 يولدان دونسيم زهر منه نوش اولسون

*

كرم ساز اينده زيادخاندان آيريليب بير آز سونرا قاباغيندا، گوردو يار،
 يولداشلاردا يانيب، سازى باسدى باغرينا:
 گئدر اولدوم ياران دؤوروز دؤور اولسون
 بول اولسون چؤره بى آشى دونيانين
 بوندان بئله دفتر يميز دورولسون
 سورمه نسين گؤزو، قاشى دونيانين

*

ارن گئدن بىر يوللاردى او يوللار
 دولو دولو عشق جامين او يوللار
 ايسسته ميرم اوره يىمى او يوللار
 بوتون مرمر اولسون داشى دونيانين

*

صحرالارى، اىستر بوتون باغ اولسون
 سوددن يئددى دريا دولوب آغ اولسون
 دونيايا قونچادان بويون باغ اولسون
 يازا، اىستر چونسون قيشى دونيانين

*

كرم دىير اصلى دىلين وىردى دى
 دنيا بوتون، چال چاپانا ووردى - دى
 سفيل لره، بىلمز لره. وئردى - دى
 حسابا هئچ گلمير، ياشى دونيانين

*

كرم يار و يولداشدان آيرىليان، آناسيندان اذن آلماغا يولا دوشدو. ساز
 دوشونده:

ساچينى آچ، دوشوم قوى آياغينا
 آغلا آنام، آيرىليرام گئديرم
 قوربان اولوم، ساچين قاراي آغينا
 آغلا آنام، آيرىليرام گئديرم

*

گوز یاشاریم، دنیز اولدی آخیندی
 گوزله دییم، وصلی دئدیم، یاخیندی
 اودا دوشدوم، یاندیر اودا، یاخ ایندی
 آغلا آنام، آیریلیرام گئدیرم

*

سونام اوچدو، وئران قالدی، وای گولوم
 زحمتینی، چکدیم، دریلدی گولوم
 بیلمه بیرم آغلار اولوم یا گولوم
 آغلا آنام، آیریلیرام گئدیرم

*

کرم دیر، حلال ائله سودونو
 اوزوم قارا، آغ اوزونه سود - اونو
 قیش گلنده، آخار سادا سودونو
 آغلا آنام، آیریلیرام گئدیرم

*

کرم آناسینین آیاقلارینا دوشندی، آناسی پریشان حال، روزگار ساچلارینا
 دولاشییان بولوردو کرم گئدر گلمز یولا، آددیم قویور. دئدی: دایان،
 ساچلارینا بیر سازاق دوشرکن ساز کیمی دیلله ندی، دئدی:

عاریف اولان، ائشیده سن، بوله سن قملی هیجران لارین، دریاسی یام من
 بدنیمی یارا، یارا بوله سن یارالارین دالغا، دریاسیام من

*

سینه م اوسته هوندور آغاج، یارامدی دار گونومده، کؤمه بیمدی، یارامدی
 قول آتیدی، باراشیغیم، یارامدی بو قریب دوشه نین، آناسیام من

اوره ييم دريادى كؤنلوم بير آدا ييازيلاندا، دردى ييازيرى آدا
درد گلسه دوزولور آد به آدا آكيشيب ددلره ياناسى يام من

*

يانيرام من يالان گلمز ديليمه سو سپيل سه، اثر ائتمز ديليمه
دوغرانارسام، دونسم ديلم - ديليمه كرم دردين دويوب آلاسى يام من

*

كرم آناسيله وداع لاشدى، آناسيندان آيريلدى، گلى مىدانا - گوردو
للهسى اونا انتظار آياق يالين چيلپاق هامى دا يانيب - سازى آلدى ائنه:

يئنى سئودا گلى دوشدو باشيما گلين حالال لاشين، من گئدر اولدوم
بو سئودادا، قضا گليب، باش اوما گلين حالال لاشين، من گئدر اولدوم

*

آنمىزدا بيزه قوربت يازى دير قوربت عشقين هم يايى، هم يازى دير
ياپراقلاردا هم شئعر هم يازى دير، گلين حالال لاشين، من گئدر اولدوم

*

قسمت اولدو ايندى، قوربت كرمه قضا گلسه، قالار قسمت كرمه
نه آخارسا، ييغىلاجاق، كرمه^(۱) گلين حالال لاشين، من گئدر اولدوم

*

كرم، احباب، اقربا، دوست نه وارسا، حالال لاشدى لله سيله يولا
دوشدولر، آز گئتديلر، چوخ گئتديلر، بير بولاق باشيندا كرم گوردو قيزلار
يىغيشيب لار، اونلارين بيريسى اصلى يه بنزر، آلدى ساز:

ساللانا، ساللانا يولون اوستونه چيخان ديلبر، منى مجنون ائيله مه
آب حيات بوتون، حيات اوستونه ياخان ديلبر، منى مجنون ائيله مه

بیر گول کیمی دؤوره له نیب اودلارا آتش و ورور، عطیرلره عودلارا
منی درده منی یانار اودلارا سالان دیلبر، منی مجنون ائیله مه

*

اوره یی نی، عاشق قمدن حنالار مجنون لیغا، لیلی سیندن هن آلا
آغ اللره آلی - گوللو حنالار یاخان دیلبر منی مجنون ائیله مه

*

دذلی کرم، دردی آلیب سانام - آز اؤزگه گؤزل لری، گؤزل ساناماز
ورم باغلیر گؤزوم جو وراثت صنم - آز جانان دیلبر، منی مجنون ائیله مه

*

قیزلار ائشیدرکن، کرمدن اینجی دیلر، کرم اورکلرین آلماق اوچون دوباره
سازی آلدی اینه:

ساغ کن اینجی مه یین بیزدن، باجیلار

قیراقدان گئچیریک، یول سیزین اولسون

اورکده قالانان آجی به آجیلار

زهرلری بیزیم، بال سیزین اولسون

*

من یولچویام یوللار گئچیب گئده رم

گئنده گئنده یارین ایزین گوده رم

یانار اود آختاریب اوره گه درم

بیر ایچیم سووثرین، گؤل سیزین اولسون

*

مى ده دييليركى ايسته، مم، مزه

يارى نين ايندن ايسته ام مزه

مى ايجديم مست اولدوم ايسته مم مزه

دونيالاردا، تيكان، گول سيزين اولسون

*

درد اوره يى توتوب، اولوبدو اصلى

يانماق ايچين، ايچين، اولوبدو اصلى

كيمسه كرم دئسه اولوبدو اصلى

قارانى من گئييم، آل سيزين اولسون

*

قيزلارين بيرى، بير آتون طاسدا كرمه سو گتيردى، كرم ايجدى، يولا

دوشدولر، بير گه ديكده اوجا باش بير داغ، قاباق لارين كسدى، كرم لله سيندن

سوروشدو. «الله بوداغى تانييرسان، لله دئدى يوخ.» كرم دئدى بوداغين آدى

سبحان داغى دير:

سبحان داغى گوزون آيدين نه دوماندى باشين سنين

دوئن سنى گوردوم آيدين نه تئز اولدى قيشين سنين

*

اسكيك اولماز پادار ياغار دولو، چيسگين ياغيش يا، قار

دومان چنده، اولار ياغار جواهردى داشين سنين

*

اتكلرين باغدى، بوستان گولر ائدير، بده بوستان

بولبول لره بير دبستان آل الواندى دوشون سنين

*

من كرمم آتدیم آتدیم آتدیم لادیم جانی آتدیم
دونیانی اوره كدن آتدیم قریب اوتر قوشون سنین

*

داغ كى دومانا بورونموشدو، كرمین سؤیوندن سونرا، دومان چكیلیب،
اونلارا یول وئردی، داغدان گئچندن سونرا داغین اته یینده، بیر دسته قیز،
گلین گؤردو، بیرسی اصلی یه بنزه ییردی، آلدی ساز:

آلا گؤزلوم، گؤزوم قالیب یولوندا وئیریم بیر نیشان آل، كرم ائیله
یانماغیما دلیل گلیر، یول اوندا ترلانین ایشی نه، دال، كرم ائیله

*

درد سینمه می الوولاردا داغ لاییر جی یریمی، اوخلا، داغلا داغ لاییر
اود قالاییر اورك لرده داغ لاییر كمندین بوینوما سال، كرم ائیله

*

اولایانا اووچو، اووون ترلانی گؤز یاشیما داش اوره یین ترله نی
موم تك یانار آلوونا ترله نی پروانه اول اودا، قال، كرم ائیله

*

دردلی كرم دردین ییردی، یوز اولسون تانینمادین، الین جانندان اوز اولسون
درد ایچینه درده دالیب اوز اولسون اوره یین اودلارا، خال كرم ائیله

*

كرم گوردو نیشانی آلینمادی، بیلدی گئتمه لی دی، خویا ساری یولا دوشدو،
بیرده دؤنوب گئری باخدی دنیا، گول چیچه یه بورونموشدو.
آلدی ساز:

یاز آیلاری گلیب اؤتور سولار آخیر دورو، بولور
چمن، چیچك، دردین اوتور گؤز یاشیله، گؤزه دولور

باغلار چیچک، گوللی آذین
بنوشه یاپراغی، یازین
جنت یارادیب دی یازین
اتک اوخور، داغلار گولور

*

قیش، دیبیری قالین دۆنون
آعاجلار دئی شییر دونون
یاز دیبیری گوله دونون
قار گئدلی چیچک گلور

*

دد بـورویوبدو تـنینی
دردلی کـرم و طـنینی
داغا دوشوب دو طنینی
دۆنه دۆنه دئییب آغلور

*

کرم یۆنه لیر، بالابالا خوی شهرینه یئتیشیرلر. بیر اوتوراق دا، خسته،
خراب، منزل ائدیر. جمعیت دولو، آلدی ساز:

کۆنول قوشو قریب دوشه
ایید باشی قریب دوشه
قاناد چکیرسه ایله نیر
قان یاش تۆکورسه ایله نیر

*

قریب ائلین یوخمو حالی
یار اولور، آرزى، ماحالی
یاندیریر، یاخیر ماحالی
یادا دوشرسه ایله نیر

*

اوزاق گـلر یول، از لـر
بـمی سالار یولا، زیلـر
قریب گۆزون یولا زیلـر
زمان قالیرسه ایله نیر

*

دردلی کرم قالدی دیلده
قربتده توک چیخیخ دیلده
اصلی عطری جان و دیلده
زار زار آغلیرسه ایله نیر

*

کرم اوردا قاراملیک و عایله سیندن سوروشدو، کیمسه بیلمه دی. ناچار، یولا دوشدولر، یولدا بیر کروانا راست گلدیلر، آلدی ساز، آی آغالار:

دالدان بولبولو اوچورتدوم خانلار، اصلیمی گوردوزمو؟
باشا دونیانی، اوچورتدوم خانلار، اصلیمی گوردوزمو؟

*

تئلی اوزونده چین به چین نقشی گزیری چین به چین
دوزولور چۆله چین به چین چوللر، اصلیمی گوردوزمو؟

*

قرب بولبولم، یارالی گوللر، قادامی، یار آلی،
نه دن مندن دی، آرالی گوللر، اصلیمی گوردوزمو؟

*

یاشیل باشلی بیر سونادی گۆزل لیک لرین سون آدی
سونالار ایچره سونادی گۆل لر، اصلیمی گوردوزمو؟

*

کرم لطفونو، اویوللار ددر، اوره یی، اویوللار،
اوزوب جانیمی او، یوللار، یوللار، اصلیمی گوردوزمو؟

*

کرم یولا دوشدو، قارادا، گۆرنده اصلی نی سوروشوردو، آغیر سیخیتی
اورک آجیسی، آیریلیق سینه سیننی دارالدیردی، ساز الینده:

خان اصلیمدن فلک، منی آیردی کرم اۆلدورمه لی اۆلمه لی دئییل
اصلیم، کۆکوم مندن، معنی آیردی کرم اۆلدورمه لی اۆلمه لی دئییل

*

قربت ده اصلیمی ده اونوتما دیم آدی اولان دیلده اونو اوتما دیم
اوره ییمی اویدو اونو آتما دیم کرم اۆلدورمه لی، اۆلمه لی دئیل

*

قبول ائتدیم، جاندان درد و بالانی آتدیم اوره ییمدن، آتا بالانی
بیر دوتما دیم هرگز، قوجا بالانی کرم اۆلدورمه لی اۆلمه لی دئیل

*

من کرم جامین دولوسون ایچدیم هاردا عشقین سوزو اورادا ایچ ایدیم
دردیلمن اودیلمن، ایچه ایچدیم کرم اۆلدورمه لی اۆلمه لی دئیل

*

کرم قاراملیک و عایيله سیندن سوروشدو، دئدیلمز: اونلار دونن بوردان
گئچدیلمز، کرم یولونا دوام ائتدی، آز گئت میشلر گۆردولر بیر قاتار دورنا،
آلدى ساز:

اوجا اوجا داغلار آشیب گلیرسن ایلن دورنام سندن خبر سوروشوم
بیزیم یثردن خبر بولوب گولورسن ایلن دورنام سندن خبر سوروشوم

*

بیزیم یثرین چشمه لری سریندی لاله لری، بنؤوشه سی، سریندی
گۆزل لری گۆزل لره سرایندی ایلن دورنام سندن خبر سوروشوم

*

گوله باتار، گۆز گۆز اولان داغلاری یازگی یی نر، اوجا اوجا داغلاری
چشمه لرین سرین لری، داغلاری ایلن دورنام سندن خبر سوروشوم

*

هارا گوزل لرین سئیران گاهی دور سن سئیرنده، گاهی سئیران، گاهی دور
سیرایندا گاه یاخین سان گاهی دور ایلن دورنام سندن خبر سوروشوم

عشقی ایسه آندیغیمی بیلرسن اودی نئجه ساندیغیمی بیلر سن
 کرم اورک ساندیغیمی بیلرسن ایلن دورنام سندن خبر سوروشوم
 چوخ یول گئندن سونرا بیر یئره یئتیشدیلر، کرمه تکلیف اولوندو،
 اوخوسون، آلدی ساز:

فلک منی باغی باندان ائیلهدی

سوسن آغلار، سونبول آغلار، گول آغلار

آخماز اولدو چاییم منیم، ائیلهدی

توپراق آغلار، داشلار آغلار، کول آغلار

*

یار باغیندان بولبولوم اوتدو گئتدی

دورنام باشا قاتاری اوتدو گئتدی

سونام گولون اوستونده اؤتدو گئتدی

دورنام آغلار، سونا آغلار، گول آغلار

*

یساندیر اودا آلووا، یاخ یولومو

وطن آدی گلجک، قریب یول اومو

یسولونانین الدهه قالار یولومو

وطن آغلار، ائلر آغلار، یول آغلار

*

کرم دی ییر او یار منیم اصلیمدور

اصله گلیمک دیلده، منیم اصلیمدور

ائل لر گلیر آباغینا، اصلیم - دور

اصلی آغلار، کرم آغلار، ائل آغلار

كرم قاراملىك و عاييله سيندن سوروشدو، دئديلركى اونلار دونن گئشديلر،
كرم يولا دوشدو خيالدا گوردو بير چشمه كناريندا سوسن، سونبول باش
قوزاييب قونچالار، گول له شيرلر. آلدى سازى:

شافاق لائير سوسن، سونبول، ياسمن يولچولارى، يولدان ائدر، بو گوللر
هئچ بيلنمير ياسمن دى، يا، سمن يولچولارى، يولدان ائدر، بو گوللر

*

يادا دوشور بيرده گولوم، سونبولوم
ايسته ميرم دونيادا، اولسون بولوم
گوزل ليكده اوز گولومو سون بولوم
يولچولارى، يولدان ائدر، بو گوللر

*

فلك ايستر ارنلرى آرى سين
ايسته ميرم نه بالين، نه آرى سين
بير آه چكيم اوجا داغلار ارى سين
يولچولارى، يولدان ائدر، بو گوللر

*

كرم دى ير، گوز ياشلاريم گول له نير
اورك يارام دددن يانير، كول له نير
اصلى دن سوز هاردا، اورا گول له نير
يولچولارى، يولدان ائدر بو گوللر
يولا دوشدولر، چوخ يولدان سونرا، بير جمعيته يئيشيديلر، جمعيت
سوروشدو كيم سيز، كرم ساز اينده:

اوركده، گوز گوز يارالار
قادم نه، وارسا، يار آلا
آچيلير گولو باغلانير
گول له نير يارام باغلانير

*

گوزلريم، ورم، يانيرام
اودوما سو سپ، يانيرام
عطشده قليم، يانيرام
نيسگيلم، دسته باغلانير

*

کرم ائت، سنین، دریندی
ایسته سن، باغلار باغلانیر

*

کرم اوردان چیخارسا، تله سه ک آلدیغی ایزله گتدی، گۆزل لر بیغیش میش
سازی آلدی الینه:

گۆزل لیک ده، یاریم ده یر، مین آبا
دانشاندا، بیر دم دیر، مین آیا

*

یارادیب دیر، ایشیق دان نوردان اونو
دی یر سن کی، نوردان، اله نیر اونو

*

منیم یاریم، اینجی لردن، اینجی دیر
بوچالاردا تیکیلن گول اینجی دیر

*

چین و ماچین، یردی ناققاش لارین
باغلاب دی، بیر بیرینه قاش لارین

*

گوزلر یمدن، قانیاش تۆکن، دردیدی
الین اوزالت، قونچا گولون، دردیدی

*

کرم، سوروشدوغونا گۆره دئییلن طرفه یولا دوشدو، ساز الینده بیتیشرکن
دؤوره سین آلدیلار، کرم بئله دئدی:

در دیم چو خود، درمان سیزجا، یارالی
 ساغالدیری، یارالاری، یارالی
 من قالمیشام، یاردان آیری آرالی
 سیزی تانری دئیون اصلیم هاردادی

*

چو خدان یاریم، مندن دوشوب دور اوزاق
 منیم اوزوم، قاراسا او اوزو آق
 اودلار، دریاسینا دوشوب بیر اوزاق
 منی وورون، دئیون اصلیم، هاردادی

*

دذلی جانیم یوللاریندا چورودو
 منی درده سالان اونون جورودو
 اودا یانماق، عشقینه بیر جورودو
 سیز بیلیرسیز دویون اصلیم هاردادی

*

من کرم عشق اودونا یانارام
 منه دئدی اودو مندن، یان آرام
 اود ایچینده اودونادا یانارام
 ایشیم اولوب دویون اصلیم هاردادی

*

کرمه دئدیلمر، آشیق سن سوردوغون اصلی اوزاغا، گئتدی، کرم یولا
 چیخدی، صبا یئلی جانینا اوخشادی، دئدی دایان:

یئنه اورک قوور ائیلهدی، قانادی

آلیب - آلیب گئندهن بادی صبا هئی

قیریلئیدی دوشمان، قولو، قانادی

هئچ اولماسین، یار یاریندان، جدا هئی

*

اوره ییمی، یودوم بایاض ائیلهدیم

پاسلی کؤنلو سیلیب آیاز ائیلهدیم

خزان یازان نصیبه یاز ائیلهدیم

فلک وئردی، منه بئش گون، جفا هئی

*

قورولورو هر دم فلهیین عیشتی

آیی بیر جهره سی، ایشله بیر ایشی

هر دم بئله اولور فلهیین ایشی

نه شاه بیلر، نه خان نه ده، گدا هئی

*

کرم دی ییر، فرقت ده سر، پای اولدوم

یار الینده، ضایع کن برپای اولدوم

نامرد فلک، مجلسینده، پای اولدوم

بوشالتدیلار منی قابدان قابا هئی

*

کرم گلدی بیر شهره چاتدی گوردو بیر میئداندا ییغینچاق وار. دئدیلمر

دیوان توتوبلار، اصلی یادینا دوشدو، آلدی ساز:

تاختا، چيخارى ديوانا
 خستهنى قويماز داوانا
 اصلى قاشلارين گوزلرين
 اصلى قاشلارين گوزلرين

*

اولدو اولمازدان گوتورر
 ديله ديلسىزي گه تيرر
 اولماز، اولارلىق گوتورر
 اصلى قاشلارين گوزلرين

*

بنزر قاش نقاشى چينه
 اينجى دوزولوب، دورچينه
 زولفو توكولوب چين چينه
 اصلى قاشلارين گوزلرين

*

گاه گول اكر، گاه گول درر
 گاه آغلدار، گاه گول دورر
 كرم قانياشى گول دورر
 اصلى قاشلارين گوزلرين

*

كرمين سازينا گوره باشينا ييغيشنديلار، دنديلر اشيق قال بوردا، سنى دونيا
 ماليندان دويورروق دندي:

يارى گورسم دنسم درديمى يارا
 اوره ييم اود، جى ير باشاباش يارا
 بو فانى دونيادا مالى نئيله رهم
 بو قارغيميش پيرى، زالى نئيله رهم

*

آچيلاجاق سولان گولوم باغلاردا
 ياريم گلسه آچار چيچك باغلاردا
 گول توكه جك دسته، لرده باغلاردا
 چيچك اورپه ك اولسا، شالى نئيله رهم

*

كرم دى ير، جامى دولدوردو ايچديم
 درى اولدوم بيردن گوردوم من ايچديم
 دولان جاملا اولان، باطينه ايچديم
 حال منيله وارسا قالى نئيله رهم

*

سوروشدولار بیر اصلی کیمدیر، کرم حال، قضیه نئی دئدی، دئدیلم
قاراملیک عایله سیله خان کندینه گئدیلم، یولدا بیر دسته قیز، اوتورموشدو،
بیرسی اصلیه بنزه بیردی آلدی سازی اوز به اوز دایاندیلار:

گۆزلر سئیرانا چیخیش
بیرسی بنزر اصلیمه
قونچاسی گوللری چیخیش
بیرسی بنزر اصلیمه
قیز دئدی:

یاریم یوخ یاریم وار آشیق
دئیلیم من سنین اصلین
ایید بیر یاریم وار آشیق
دئیلیم من سنین اصلین
کرم دئدی:

ازهلدن آلمیشام دردی
ددرلی هر گلن دردی
یار اورک گولونو دردی
بیرسی بنزر اصلیمه
قیز دئدی:

ازهلدن، باهانه دی یار
عشقینه، باها، نه دی یار
جان اوجوز باهانه دی یار
دئیلیم من سنین اصلین
کرم دئدی:

قاداسین آلام یارین
فلک سه اولارام یارین
دسه اول اولرم یارین
بیرسی بنزر اصلیمه
قیز دئدی:

فلک چرخى فلک دئیل
اولماغا، رام فلک دئیل
سرچه دیر بیر فلک دئیل
دئیلیم من سنین اصلین
کرم دئدی:

کرمی چیخارتدی یاددان
یاد ائتدی چیخارتدی یاددان
اصلیمدی چیخارتدی یاددان
بیرسی بنزر اصلیمه

قىز دئدى:

اوركده ساخلارسان اصلى بىليرسنكى ندير اصلى
 آرايرسان سن بىر، اصلى دئىلم من سنین اصلين
 قىزلار دئدىلر سن آرادىغين اصلى گون چىخاندا بوردان گئچدى، كرم
 اونلار گوستردىيى يولا سارى يۇنه لىدى. كرم چوخ يول گئتىدى يورغون آرقين
 بىر قايا كولگه سىنده دالدىلاندى يادينا دوشدو نه زماندى، داغدا، داشدا،
 چتىن ليكلره، دوزوب خسته، دىده رگين هر زاددان آرتيق يالئىزلىق
 قىرب ليك:

قىرب ائلده، يامان اولدو، حاليمىز دد بورودو، داده يىتن، اولمادى
 قارا گلىدى، كل راهه، آليمىز چؤلوموزده، بيتكى بيتن، اولمادى

*

عشق دردى، قۇور ائله دى، سىنه مده اورك اودو كئوره لىدى سىنامدا
 گوز گوز يارا گوز ورمى سى نمده بو آرادا من تك ايتن اولمادى

*

بىسله نن داغ اولدو سىنه مده گولشن يارا پوهره وئرب آچىب دى گول - شن
 دىلرى نن، تك قالميشام گوله شن قىرب لره هئچ يئر وطن اولمادى

*

كرم دىبر سىنه قالاق اود اولدو گوزو ورم - ورم قالاق اود اولدو
 قىزارار سا يا قالا، آق اود اولدو كرمه وصل اوندا اولدو، تن اولمادى

*

كرم يولا دوشدو آز گئتىدى چوخ گئتىدى يولدا بىر قاتار دورنا گوردو دئدى

دور:

گوی اوزونده بؤلوک بؤلوک دورنالار
بیر عرض حال یازیرام آل دور، نولار

*

بیردیلبردی گؤرسز سیزده چاشارسیز
قاناد قیر سا یئنه ده اوچوشارسیز

*

سیزده یاورو پنجه سینه، دوشرسیز
عشق اودیله اوجالاردان دوشرسیز

*

کرم دییر آلیشمیشام بودا درد
نه تثر آتدی جانیمدا قول بودا درد

*

دورنالار، دایانیان، کرم ساز الینده:

دورنا گئدیر سیز هارایا
یاردان یارا سلام دئیین
دورون! یئتیشین هارایا
هاردان یار سلام دئیین

*

یارا آچییب باغلامیشام
اوره ک تئله باغلامیشام
یارام گول - ده باغلامیشام
داردان یارا سلام دئیین

*

داغ اوسته چکیلیب داغی،
نشتر ایسته یین، مین داغی
قالانیب، یارالار، داغی
یار، دان یارا، سلام دئیین

*

كاش پاى قوقنوس اودو قالا
اولا قالان اودو، قالا
من كرمم، اودو قالا،
ناردان يارا، سلام دئيين

*

كرم اورك پارچاسيني دورنالارا وئريب اوره يى سيزلايا، سيزلايا يولا
دوشدو بير ييغيناچاق گوردو ساز الينده:

آي آغالار نئجه اولور
حالي ياردا ن آيريلانين
نه لر وئرير، دردى آلور
يولى ياردا ن آيريلانين

*

گولون بندى گول باغلانار
سوسن توكر ديل باغلانار
آچيلسا باغ جا، باغلانار
ديلى، ياردا ن آيريلانين

*

شاهين لر گويده توك اولور
دورنالار يئره توكولور
جوانكن كمان تك اولور
بئلى، ياردا ن آيريلانين

*

دردلى كرم، يول گوزلور گهل
گوز ورم اورك گوزلور گهل
آچيرى يارا گوزلور گهل
ديلى، ياردا ن آيريلانين

*

كرمه چوخ دئديلركى قالسين، آما كرم دئدى كى من گئتمه لى يم. كرم
اوردان يولا دوشدو، چوخ گئت ميش كن، بؤلوك بؤلوك، قاتار - قاتار، دورنالار:
آلچاق، آلچاق، ياخين اوچان دورنالار اينصافى نيز، يوخدو، آلدى، ددمنى
بار اوفوقون، نورلا، آچان دورنالار مجنون ائئدى، چؤلّه سالدى، دد منى

*

قربت ائلده، درده باغريم، دوشه‌لی
من اصلیمدن، ایللر آیری دوشه‌لی
اوره‌ییمی دردی اویوب دئشه‌لی
دلیک - دلیک، ائندی، دلدی، دد منی

*

بیر سؤنایدی، گؤلوموزده، اوتوردو
عالم‌لری، بؤلوک بؤلوک، اؤتوردو
بیر دورنا تک، چولوموزده، اوتوردو
گلدی بؤلوک بؤلوک بولدی دد منی

*

باشیم اوسته بیر آلیجی قوش کیمی
سوورولدو عالمه توکوم قوش کیمی
سینه‌گردی باش قووزادی قوش کیمی
بیرم بیرم کرم یولدی، دد منی

*

کرمی فرقت دردی بوغور، گؤزلری ورم بیر دار گئچیده راست گلدی
دئدی لله‌دور:

سینه اودو یاخدی منی، داغلارا
آلتون کیمی، یاندير اودا، داغلارا
اودا ساری گئدن یولون دوز اولسون
یارا اولسا، یار سینه‌مه، دوز، اولسون

*

عاشیق اوددان کؤزدن داری عاری مز
خام بوتادا، آلتین، گوموش، اری مز
یارا یارا، اوسته وورسا آری مز
آلتون اریدمه‌یه گرک، کؤز اولسون

*

یانان اورک، سویانمه، دوورولماز
عاشق اوددان، کؤزدن بئله دور - اولماز
بولانان سو، تئزلیک‌ایله دورولماز
کؤزدن گرک اورکده بیر گؤز اولسون

*

دولو باده، ایچمه‌یه یانقین ایستر
یانماغینا اورک‌ده یانقین ایستر
قمه قانندان اؤتمه‌یه یان - قین ایستر
بارا قوورو، واختی گرک، دوز اولسون

*

كرم دىيىر ورم منم، اود منم آجى منم زهر منم اؤد منم
اؤد اولسادا، آلماديله، اود منم يار ايچينده نيه گرك سؤز اولسون

*

كرم باش گؤتورور گئدير. ايرى، بوروق يوللار، گؤزونون اؤنونده هي
اوزانير چوخدان اصلى دن خبرسيز، دىيىر، قوى يوللاردان سوروشوم بير:
ايرى بوروقلو، يوللارى يوللار اصليمي گوردوزمو؟
ائلچى دولشار ائللىرى ائللىر اصليمي گوردوزمو؟

*

اولار هر سونانين گولو سونا انيشينده گولو
آچار، گوللردن سه گولو گوللر، اصليمي گوردوزمو؟

*

سوسن، توكورو دىلىنى كرم دىللندىر دىلىنى
آچ دانىش درد دىلىنى دىللىر، اصليمي گوردوزمو؟

*

كرم يولا دوشور، اورك دردله دولو، يورغون، قريپ كؤچرى لى بى ده
دردىن چوخالدير. بير دسته گؤزل كر مين قارشى سيندا.

امان منم گؤزل لردن يارالى چكىليدى گؤزل قلم قاشلارى
ايسته يرسه مين درديمى يارالى دوزولوبدو اميشيرى قاشلارى

*

كىمى سى دير گولون ياشيل سوناسى كىمى سى نين، واردى مرمر، سينه سى
چتين چتين باشا گلر سيناسى اؤلدورمك دى، عاشيق لهرى، ايشلرى

*

هیلال قاشلار، هاله سالیر، آی اوزه سونا گؤللو، دالغالادیر، آی اوزه
گول یاناقلار، گول وئریری آی اوزه اینجه صدف، دوزولموش دوردیشلری

*

باغوان بیلر، باغین گؤزو، آلمادی دردین چکیب دردینه داد آلمادی
شیرین لیکه ده آجی لیغی، آلمادی کرم سحر، قوجاقلار، گونشله ری

*

گؤزل لر راضی لیقلا دیبیرلرکی قاراملیک بایات کندینه طرف گئتدی، کرم
یولا دوشور. یولدا لله سی دیبیر بیز هارا گل می شیک؟ کرم یول آزقینی،
ایتمیش، قالیب گنچ می شی نظر دن گنچیره ره ک، سازی الهه سوزو سینه سینده
قایناییر:

یول آزقینی، دردلی یورغون ایتمه لی بو داغلاردان، آشان سونام، بیر یئنه
بوران اولدو، بیلمه دیم نه ائتمه لی بو داغلاردان، آشان سونام، بیر یئنه

*

سیزلیر یارا آچسین اورک ده گؤزلر عاشیق اولان، یارین البته گؤزلر
قانیاش اله نر سه ورم سه گؤزلر بو داغلاردان آشان سونام بیر یئنه

*

توکه نیبدی طاقت، صبر و قراریم اورک یاراسینا یازدی قراریم
قرب اؤتن قوشام یوخدو قراریم بو داغلاردان آشان سونام بیر یئنه

*

من کرمم، عشق اودونا آلیشان یانماغیما اوللام علوی عالی شان
دولو دولو جامی مندن آل ایش آن بو داغلاردان آشان سونام بیر یئنه

*

کرمه دئدی لر سن آختار دیغین بو یولونان گئتدی، (وان شهرینه) کرم یولدا

قيرخ حرامى به راست گلير:

گنجه گوندوز، زارى زارى آغلارام
 وطنيمه، منى گوندر، ياربي
 گوزلريمى قانيش لارلا آغلارام
 اوره ييمه يئنه، گون در ياربي

*

بير اوره ييم واردى يانيب، يارادى
 قازيليب دى اوزرينده، يار آدى
 آيرسان ال، آما بيرسان، يارا - دى
 آلوو ما منيم، سون در - يار بي

*

بير سازيم وار، اونو مندن ساز، آلى
 الده ايكن، تثل تثليندن، ساز آلى
 ال گزنده، اوندا اولور سازا - لى
 بوخان لاردا، سوزه دون در، يار بي

*

من كرمم بير اوره يه م بير سازام
 سايسان منى، بير سايبى ايسه آزام
 بير بعلى يه اودا يازيل دى سازام
 اودلا اولوم ائندر - دوندر ياربي

*

حراميلرين باشچى سى گلدى، كرمين سازين اوپدو، وان شهرينه داخيل
 اولدو، بير گنئيش ميداندا:

يانارام، اودلارا، بولون حضرات
 ايتيرديم اصليمي گورن اولمادى
 آتشه، ددلره، بولون حضرات
 آليشديم اودومو آلان اولمادى

*

گورموشدور كيم فرهاد، ايله شيريني
 اونلار يازدى عشقين، بوتون شيريني
 كولو نگونو آتدى، داددى شيريني
 اونلارادا، ايمداد ائندن، اولمادى

*

خورشيد نورو، ماه مهرينه چاتدى
 اوره يى، قنبرين، آرزى ايله چاتدى
 دونياده شاه صنم، موراده چاتدى
 عاشيق قريب كيمى، گولن اولمادى

كرم دى، ير، داغ باشيندا اوتوردوم درديم اللى ايكن يوزه يئتيرديم
لوقمان حكيم كيمي جراح گتيرديم بو درديمى منيم، بولن اولمادى

*

كرم يولا دوشدو، نئچه گون يول دويدو بير اوجا داغ باشيندا، بوران
چؤوغون، اونلارى بورودو، سازى اليه آلدى:

يئنه ده قار آلدى، داغين باشيني قوى اودونا، سو سويل سين داغلارين
قورولان كوز آلدى داغين باشيني آليشاركن، سوسا بيل سين، داغلارين

*

اوره ييمده، اودوم كوزوم كوز به كوز ورم توتوب، قانياشيمدا، كوز به كوز
داغ قالايب يارام، يانير كوز به كوز گلن يولون، ايتيرمه سين، داغلارين

*

قربت چكديم، باشى بالايه سالديم شووقون يئره، گويه، بل آيه، سالديم
عشقين اودون، بير تك بلى به سالديم اولسون اودا، دوزه بيلسين داغلارين

*

من كرمم ديده گير يان، آغلارام به به ييمي گير يان گير يان آغلارام
يازدون اودا، دندون گير، يان آغلارام اوددان اينجى، دوزه بيلسن داغلارين

*

كرم يولدا بير داغلا اوز به اوز اولدو، حميل، مهربان، دئدى لله بو داغ
بىزى قوناق ايستير، داغ او گئجه كرمى قوينوندا ساخلادى سحر تئزدن كرم
سبحان داغين اوزاقدان گوردو:

سنين آدين سبحان داغى باشين دومان، قار اولمازمى؟
گوزه گورسن صباحاً داغى سنى گورن هئج اولمز مى؟

*

آش-ميشام اوجا بئليندن
اؤتموشم سندن بول - ايندن
ايچميشم سويون بولوندان
سندن داغلار جان آلمازمى؟

*

اوجاليغى چكدين اوزه
آسمانلارلا اوز - اوزه
بولودلاردا اوزه اوزه
اوجاليغين، اولما، آزماي؟

*

اوركده يارالار گولده
كرمى يارالار گولده
گوللرى يار، آلاز گولده
بنوشه لرين، سولمازمى؟

*

كرم يولا دوشدو، اتكلرده بير بولاق گوردو، اصلى نى سوروشدو، دئديلر
اصلى بوردا اوتورموشدو، كرمين گوزونه، اورا، بير جنت باغى گلدى،
دردلى، دردلى خسته دوشدو:

قريب بير قوش اولدوم، باغلار اؤتهرى

تريهنده، قانادا ايلي شير، كوله

شام كييمي باشيما، اودو اوتهرى

پروانه دولانير بير اود سوز، كوله

*

باغيمدا گلشنده، گولوم آچيلير

قونچام قانادلانير شئه اونا چيلير

سوسن ديلين سرير، قالى آچيلير

بولبول - شيدا سالير، مئيليني گوله

*

اوره ييمده اودلار، كۇزلر، آلولار
اورك يانماغينا، اوزو، ال اولار

قارا بختيم كۇزون آلار آلولار
ياناچام منى، آتساندا گۇله

*

اصليم گليب، كرم، بوردا اوتوروب
يازلار، قونچا، گولله، بارا اوتوروب

دونيانى خزهل اولماغا اوتوروب
بيرده آچيلا باغ، هاچان يارگله

*

آجى ليق ايله يولا دوشدولر، سبحان داغى نى گئچميشلر، كى دوباره دن
كرم گئرى قايدىب گۇردو سبحان داغى ياخين گۇرونور اوره يى سيخيلدى،
دئدى:

آمان فلک، چكيرم درد، اليندن كۇنلومه بير، قريب آه و زار گلير
آه چكيبين، اوجا داغلار داليندان خبر آلديم، كروان گلير، يار گلير

*

خه يال دورنالارا گۇيده گون درير گون اونو، سينه ي، گون به گون درير
اثلر يار، هر دم نامه، گۇنده رير منه يارين، آيريليغى، عار گلير

*

اورك اودوم اريدهر قور - قوشومو اوچولده سه، دويار اونو قوش اومو
اوچورموشام، كولدان، كولا قوشومو گئنيش دنيا، بو سينه مه دار گلير

*

يار گلنده، چولده آچى لير گولو اوخورشيدا بولبول گول ايسه گولو
ياشيل باشلى، سونايلا دولو گولو بيزيم باغا، سئيره ده بوخ، سار گليز

*

دردلى كرم، ديير قاشى، كماندير يارى گورمك، بيزه بيرده گماندير
ائلره ياز دردى دست كم آندير بيزه يالنيز، بوران گليز، قار گليز

*

كرم يولدا بير دوز نگاهاراست گلدى، يازلانيردى، ساز الده، دئدى:
آچى لىبدى، قونچا گوللر گوزل يئردي آذربايجان
بزه نيبدى، سولار، گوللر ايسيد يوردي آذربايجان

*

درونالارلا چهك قاتارى قانات لارين، قات قات آرى
پؤهره وئرن ققط آرى شان لابييردى، آذربايجان

*

شهدهن يوكون كؤچوردومان گؤز قيريمي كؤچور، دومان
سيلينير ديل، كؤچور دومان گوللر يوردي آذربايجان

*

آغاجلارى گول بويونجا للفر دورورو، بوى اونجا
سوسن ديييري بوى اونجا چمن گولدى آذربايجان

*

سولار، آخيشى اينجى دير آخارليغى يايين جى دير
گولده كرمى اينجى دير گول ويردى دى آذربايجان

*

يايلانين، باغ باغچاسى، زنگى كنديني يادينا سالدى، بيرده، قايتدى او

باغا، اصلی نی، بیرده گۆره:

گل اصلیم گل، گندیم گولشن یئرینه اورک اینجیر، ایستک، آرادا قالماز
دوشدوم مجنون، داغا، گولشن یئرینه قان دوشرسه قانیم، آرادا، قالماز

*

درد بورودو جانی، جانان اوساندیم اودو، دردی، اوره ییمده اوساندیم
عشقی بوتون وارلیق لارا اوس آندیم یاردان گثری دونسم، یارادا قالماز

*

اکن یازین اوڈ ایچ مکدی، ایچ ایمدن دولو دولسا، باده ایچمم، ایچیمدن
قالباسا دامنه، دارادا، قالماز قالماسا دامنه، دارادا، قالماز

*

اوددا، قمده، کرم یارا - یاریمیش ازهل گوندن دولو، جامدان یاریمیش
هاردا اصلی یاری - کرم یاریمیش عشق اولماسا، آغدا، قارادا قالماز

*

او مجمع سووولدو، کرمه دئدیله قارا ملیک و عایله سی، گوللو قایایا،
ساری گئتدیله، کرم داللا ریجا یولا دوشدو:

سنه قوربان اولوم، گوللو بوداغیم قیزلاریله اصلی، بورا گلدی می؟
بیر گۆره سن ساغاچبخار، بوداغیم قیزلاریله اصلی، بورا گلدی می؟

*

یاد ائتمه سم، بیردم، اوره ییم سیزلار درد ایچینده، اور، ییمدن قان سیزلار
موراده کاش یئته بیله سیز، سیزلار قیزلاریله اصلی، بورا گلدی می؟

*

من دردی می، داغا دئدیم، دایاندی دنیزلرده نرگیز لر، سودا، یاندی
کیمه آچدیم، اوره یی اودا، یاندی قیزلاریله اصلی، بورا گلدی می؟

کرم دی یر، دیل دیل، سیزی بوی لارام دایب عشقین، دریاسینا، بوی لارام
 دردیمی اورک ده، بولوب بوی لارام قیزلاریله، اصلی، بورا گلدی می؟

*

کرم ائشیددی کی، اونلار گئچیب گئدیبلر، یولدا، بیر ایرماقلا
 راستلاشدی:

آی آخان سو، گل بیر ائشید، دردیمی آخیب گئتمه دور ایله نی، ایله نی
 اوره بیمه، نه دردین وار، درد می دایان سیلکن، بیریله نی، بیله نی

*

دردیمی ییل بیر، آخ گل ائش له ری اورکده قالیر گول، گوله نیش له ری
 دئسم باشیما، گر، گلن ایش لری یولون دو یون لر، باغلانی، باغلانی

*

باشیما دوشن، کولگه دیر، قارادیر اوره بیمده دردیم، نه قدر قارادیر
 آن یازیم اگر بیلسن، قارادیر اوزون قوللارین، ساللانی، ساللانی

*

کرم دیر اود، آلینار چاخماقدان گوی بزه نر، بیر ایلدیریم چاخماقدان
 الولار ددلر، اوره یه چاخماقدان اوره بیم ائدیب، بور یانی، بور یانی

*

کرم یولوندا بیر دوشرگه یه یئتیشدی، گوردو، سازلار آسلیب آما نه
 سازلار، یاواشجا بیرینده ن سوروشدو، بو سازلاردان منده وئر لر، دئدی،
 بوردا سازی سوزه وئر لر. دئدی بیرین منه وئرین، بلکه منیم ده سوزوم وار،
 الدی:

آشیق نه سورورسان نه دیر بو حالیم یاردان آیریلالی، شاد اولور کونول؟
 لیلالین ایتیرمیش، مجنونا دوندوم نئجه بو ددلره، دایانیر کونول؟

بیردم سیاح اولور بیردم قووشانیر
بیردم توراب اولور، یئره دوشه نیر
بیردم شاه داغیندان اوجالیر کونول
بیردم قورخو چکیب، بیردم اوشه نیر

*

بیردم یئرده گئدیر، بیردم آتلانیر
بیردم شکرله نیر، بیردم داتلانیر
بیردم اولور جفالارا قاتلانیر
بیردم زهرله نیر، آجیلیر کونول

*

کرمم دوشمنه، باشیم آییل مز
عرب آت یورولار، کونول یورولماز
اورک بیر شیشه دی، سینسا دوزل مز
اینسانی مین درده، سالیری کونول

*

کرم اوردان چیخدی خسته، دوشموش:

آه و زاریسم، آلدی کل جاهانی
قورائیله دی، اورک نارین ایچینده
اویازلیقلار، گول لر گوللو جه هانی
قونچا گولوم قالدی قارین، ایچینده

*

یارالاریم، سیزلار، گؤزلر ورم لر
باش آچارلار، یارا، کؤزلر، ورم لر
قارالمادی، آتلیسا طاس و، رم لر
بیرجه آغ تئل، مینلر تئلین ایچینده

*

بولبول اؤتدو، دالدان، دالی قازاندی
قاتار اندی، اوردک اندی، قاز اندی
سونامین اوچماسی، کؤکوم، قازاندی
ایتدی سونام بو چؤللرین، ایچینده

*

کرم دییر فرقته آی، گون، دوزدوم
داغ باشینا، اولدوزو، آی، گون دوزدوم
اوره ییمه، عشقی نی، گون - گون دوزدوم
یاندیم، الولاندیم، کولون ایچینده

*

کرم داها یولا دوشدو اورک سیخیتی سی، یولچولوقدان ساخلادی،

هرشئی اونو اینجیدیردی:

قربت ائلده، قالدیم باغریم قان اولدو

اورک قوورو، کؤوره ک یاندی دریندن

یار یولوندا، قان تۆکولدو، قان اولدو

اود کؤز قالدی، بیزه یارین دریندن

*

اودا انیس، کؤزه کوله، یار اولدوق

دد چکمه یه، آلیشماغا، یار الدوق

یاری وئردیک اودو کؤزو یار، آلدوق

عشقه گرک، سویولاسان، دریندن

*

کرم دئیرر گئیندیییم آغ دانندی

بایاض اورک، لکه لنمز، آغ دانندی

آغلاماقدان، گؤز به به ییم آغ دانندی

فلک سن چیخ، هر اندر دوندهریندن

*

کرمین، سویوق جانینا اوتوراراق، بیر کؤرپو، کی سنه لرین الیه

دوزه لمیش دیر، کنارینا یئتیشدی ساز الده:

کؤرپو، اصلیمی، گؤردون مو؟

خان، بهی، گووه نیری سانا

کؤرپو، اصلیمی، گؤردون مو؟

عالم سنی سانیر، سانا

*

یاخشیی سی یا کورپیی سی دی

آدین چوبان کؤرپوسو دی

کؤرپو، اصلیمی، گؤردون مو؟

یاشلیی سی یا کؤرپه سی دی

تۆكۆلمەيىب ديشين داشين
كۆرپو، اصليمي، گۆردون مو؟

مرمر يونولان دير داشين
سولارينان سنده داشين

*

خدين خالين حلقەن قاشين
كۆرپو، اصليمي، گۆردون مو؟

گۆزلدى گۆزلىرىن قاشين
پاي پاي بۆلۈنۈبدۈ قاشين

*

ايچمەلى دير دورو سويون
كۆرپو، اصليمي، گۆردون مو؟

دردىلى كرم دىير سۇيون
سندە زمانلاردان سويون

*

كرم كۆرپونون دىيىندە بىر جئيران گوردو، نگرانلىق سىز، سو ايچىردى،
دئدى قوى جئيرانلا، خىرلەشىم:

نازلى جئيران، گۆزلىرىنىن قوربانى

منيم اصليم، بو يوللاردان گئىچدى مى؟

سنىسن منە، ھەم بايرام، ھەم قوربانى

منە بىر دئى بو سولاردان ايچدى مى؟

*

حاشا الدن، ورم آلا گۆزومو

قانىاش ايچرە ورم آلا گۆزومو

شكرانەيە، ورم آلا، گۆزومو

گۆز ياشيم تىك، بوردا يولا دوشدى مى؟

*

اوره يىمى مەلۇل ددلى ائلەرەم
 گۈز ياشىمى، ورم گۈزدن آلەرەم
 يادىما ھردم دوشرسە، اۋلەرەم
 سىنە دردىن، اودا سنە، آچدى مى؟

*

گۈتورموشم، باللەرە، آددىمى
 عاشىقلىغا، درد و بلا، عاددى مى
 عشقە يارا، كۈزدە، اوددا، آددى مى
 سويلەنە، بىر دردىمى، بىلدىمى؟

*

من كرمم، يارى گۈزوم، گۈزلىرى
 ھىچ گۈرمورو ورم گۈزدە، گۈزلىرى
 قۇور ایلە يىر يارا گۈرە، گۈزلىرى
 يوللارينا، ھىچ بىر ايشىق سالدى مى؟

*

كرم ائشىدىر، كى اونلار ارضروما گئدىبلر، آلدى ساز:
 ارضى رومون، بىتدى گولو، سونبولو
 آچدى سوسن، دوتدو جامى، لالەسى
 ھالە توتور، آيدا گل، سونبولو
 قوناق گلير، گئجەننن آى پارەسى

*

لاله مننن، سوسن مننن، گول مننن
 یارا مننن، آلوو مننن، کول مننن
 بیر قرییم دانیش مننن، گول مننن
 باشین آچیب یارا اورک پاره سی

*

عشق اولدولار، عشقه کؤزلر یازی دیر
 عشق اوره یین هم یایی هم یازی دیر
 عشق اولماسا، نه سه، قارا یازیدیر
 گول له نیری اوره یین هر یاره سی

*

من کرمم، یارام، کؤزوم آغلا ییر
 گؤزلریمده گؤز به به ییم، آغلا ییر
 دددن قانیاش تۆکور، گؤزوم آغلا ییر
 یاری گؤرسم، بیتر کؤنول آراسی

*

کرم یولا چیخدی، چاره سیزی دی، اصلی نین یایلیغی یادینا دوشدو،
 گؤزونون او نونده جانلاندى، آلدی ساز:

بیر دردیم اولدو یئنه یوز من نئيله ییم سنی یایلیق؟
 قان یاشلا اولدوم یوز به یوز من نئيله ییم سنی یایلیق؟

*

اویوم اوره ییمه قویوم گؤزوم ورمینه قیوم
 یارامین آغزینی قییم من نئيله ییم سنی یایلیق؟

*

اصلىم اونو نقاشلا مىش دؤوره سىنى نه قاشلامىش
 قاش - قاش بۇلوب نه قاشلامىش من نئيله يىم سنى يايلىق؟

*

كرم دىير، آذىن آذىن بزه نىدى چوخون آزىن
 تۇكوب بونا قهرى نازىن من نئيله يىم سنى يايلىق؟

كرم يولا دوشدو، قارشى سىنا حير صلى بير داغ چىخدى:

كونول سالدى، اود، آلوو، درده منى گئت مهلى يم، دؤنه ممرم، بو يولدان
 داغدا تانير، يارالى درد، امنى گئت مهلى يم، دؤنه ممرم، بو يولدان

*

چىسگىن منىم، گۇزياشيمدان، ياش آلير ياغمور ياغيش دوشور سره ياشالير
 دم دم درديم، گۇز ورميم، ياش، آلير گئت مهلى يم، دؤنه ممرم، بو يولدان

*

گندر قيشبن گلمز، آچار هر يازىن ايندى سنىن، قارادى من، تك يازىن
 اوره بى مين، مينلر دردين، بير يازىن گئت مهلى يم، دؤنه ممرم، بو يولدان

*

كرم دى ير، داغىن قارى، بورانى دومان دوتدو، دوشو، اورا بورانى
 من بيلميرم كولك ائشيب، بورانى گئت مهلى يم دؤنه ممرم، بو يولدان
 كرم لله سى له بيرلي كده، ياواش ياواش يولا دوشدولر يولون آراسيندا كرم
 دا ياندى گنده بيلمه دى:

يانارام اودلارا توستوم توكنمز

قريب قالديم، خسته دوشدوم ائللرده

يانديغىما، هئچ كيمسه سو توكن مز

اؤتدو گئچدى گونلر، آيلار ائللرده

بیر کیمسه یوخ یارام باشی باغلايا
 اوره ییمین کؤزون دسته باغلايا
 گولی آچا، قونچا آچا باغلايا
 عؤمرو چؤروت موشم بوتون یوللارده

*

یارا وئریلمه دن، یارا آیینار
 باغلاناندا یارا، یارا، آیینار
 عشقده هر نه سه، یارا آیینار
 اؤدوم کؤزوم قالدی، قالدیم، دیلدرده

*

قانیاشلاریم روان اولدو، گؤل اولدو
 گؤزوم ورم باغلادیقجا گول اولدو
 اوره ییم قان، یانا یانا، کول اولدو
 ایندی اوزوم، ائشی نیرم، کوللرده

*

من کرمم چوخدا، ورم دیر گؤزوم
 قان ایچینده، چاغلاییر آخیر، گؤزوم
 دردی منیم یاریم جانیم دیر گؤزوم
 قریب اولدوم، دوشدوم قالدیم، چؤللرده

*

کرم یولا دوشدو، یولدا بیر یوموشاق، محبت لی، سوواشان کوله یه،
 راست گلدی اوزون تاپیشیریب کوله یه فرح لندی:

قات قات اسیر، فرح له نیر گول چمن

بادی صبا دیب یارین، تئلینه

سونام اول بو صباده بیر چمن

دالغا دوشه، چمنی نه، تئلی نه

*

نسیمینده گلیر، یارین، نسیمی

گولو دوتور، بویا زری، نه سیمی

دری سیندن، چیخیش گلیر نسیمی

محبتدن، آسیلیری، تل آنه

*

گول تیتره شیر، دال اوستونده، عشقیدن

تیتره شنده، تیتره ک سه پیر، عشقه دن

اوره بیمده، اوددان دوشوب، عشقه دن

فرمان آلیب، محبتدن، قتلینه

*

کرم دیر، صبا عشقه، اوخشایار

محبت ده، عشق عشقه، اوخشایار

اوره بیمی، یاخدین اودا، اوخشا، یار

پیچلداشسا اورک گرک، تئل اینه

*

یولا دوشدولر بیر یثره یئتیشدیلر کی، کرم دئدی بورا چنلی بئل دیرلر.

گوز گوزو گورمور، بیر کوله اوخشاییردی، آلدی ساز:

دومان چكىل، دوٲما كوله، يولونو

اسن كوله، يار دريندن، اسيرى

حيات يايير، چوخلارى دا، يولونو

فرهاد آيئر، داغلار اولور، اسيرى

*

ايچديم دولو باده گندهم، تاباده

نطع وسيفى، گلدى بوبادا، باده

اويناييرى، لاله جامين دا باده

اوخشاياركن، منصورلارى، آسيرى

*

اوخشاييرى، عشقه اسير، دريندن

قول اولارام، چاغيرارسا، دريندن

نسيمي نه، سويولارسان، دريندن

اوتدان توتور، كوله، توپراغا، سيرى

*

كـرم اودون، اوره ييمه، دريرم

كوز يئتيشير، گؤز ياشيله دريرم

يارالارى، سريرم دون دريرم

يانديرالار، قالاكول ايسه يئرئ،

*

كـرمين دردين دن، دومان چكىل دى يوللاندى، بير يره يئتيشدى:

گۈزل لیکدە سانا ھانسی، گۈل ییتر
 گۈزل لردن، گۈزل سن - سئیر الاندی گل
 یئیشندە وختی مئیوہلر ییتر
 قوور ائیلہ ییر، یارام جان آلاندى گل

*

قات قات اورہ ییمہ، یارا دوزورم
 مرہم ائتمم ھر درد، اولسا دۋزورم
 یارانسی کۈز بہ کۈز آلاى دوزورم
 اوخونو وورموسان، یارالاندى گل

*

گۈزوم ورم گۈز یاشلار، قانہ دوندو
 گئیدیر میسن - بو قان یاشدان - نہ دوندو
 گونوم قارالاندى، یازیم نہ دوندو
 اوستہ لنمیش یارام، تازالاندى گل

*

کرم دییر داغلارینان داغلاندىم
 گونوم اۋتدو گونلہ آیلا، داغلاندىم
 یاییندادا، قیشیندادا داغلاندىم
 جى ییریمی گۈردوم، پارالاندى گل

*

کرم درد ایچیندہ اوزہ - اوزہ غم دالغالاری اورہ یین کدرلندیریر و آرتیق
 اونو یاندیریر، بیر چارہ تاپیلمیر، یۇرغون آرغین، قارشى سیندا حیصلی داغ،
 فیرتانا:

قادر مولام من بیلیرم، کرمین
 داغی چوخدو، اوره یینده، کرمین
 بیزی داغدا اودا یاخما قیش گونو
 هر کسه وئر، اوره یی جه قیش، گونو

*

داغلا رهمت، ائدین منده، بیر قالیم
 قوی یئتسین بیر کسه قال و مه قالیم
 اورپه ییم آغ قاردی، دومان دی قالیم
 فلک منه، منت وورما، بشش گونو

*

ائده بیلسن، یئتیر منی، آرزوما
 توت الیمی، یئتیشیم ارضروما
 نسولا ددلی کرمدن، آرزوی اوما
 سنه قالیب اختیاری، دوشگونو

*

من کرمم گونوم گئچدی دردولی
 من اولماسام، کولوم اوسته درد اولی
 اوره ییمه، اودو، کوزو، دردولی
 گورمه میشم، بو گونه دک، خوش گونو

*

بوران ایچینده خیزیز یاپیشدی کرمین الیندن، کرم ارضروما یئتیشدی،
 یورغون بیر طرفده، اوتوردو گونلری یادا سالدی:

یازیق جانیم، قوربت لرده، چؤرودو

حسب حالیم، بیلدیرن یوخ، بیلن یوخ

عشق اودونون، قوربت ده بیر جورودو

گوز یاشیمی، سیلدیرن یوخ، سیلن یوخ

*

گؤلده ایکن، اوچورموشام سونامی

اودا کؤزه، گئچیر میشم، سینا می

دویه دویه، گؤم گوی ائتدیم، سینه می

خنجر آلیب، دلدیرن یوخ، دلن یوخ

دولو باده، اوره ييمه، درايندن

عشقه چوخدان، يارالانديم دريندن

ياردان اوترو، چيخماليسان، دريندن

بو يوللاردا، اؤلدورن يوخ، اؤلن يوخ

*

من كرمم، آه چكرم، آغلارام

ددلى لرين، اورديسى نى، داغلارام

قارا اولان، اوركلرى، آغلارام

قريب قالديق دينديرن يوخ دينن يوخ

*

كرم هئج اؤزونو بيلميردى، كناردا دوشموشدو بيردن ائشيتدى، دئديلر

اصلى گلدى:

آچيليدى قونچا، گول يا، سمنى

نه ياتميسان، كرم دور، اصلى، گلدى

قووزاندى سونبول لندى، ياسمنى

سندە اينان زمانى وصلى گلدى

*

بولبول قونار، يئر قالار گول، دالينى

پيچيلداشار، ديلله نديرر، دال اينى

گل اوخشايار، ياپراق توتار، دالينى

درس اوخودو باغلاردا، دسلى گلدى

*

اورده ک اتسه، دالغا دوشر، گؤل لره
 بزه ک وئرر، آخان سولار، گوللره
 شه اوتورار، فرشین دوشر، کول لره
 گویدن ائندی، گول اوسته شس لی گلدی

*

هیجران اؤتدو، قریب لیمیم ده بیتدی
 سونبول ساچین، هوردو سوسن ده، بیتدی
 یارالارین آراسی توتدو بیتدی
 بدل گئتدی، کرم دور، اصلی گلدی

*

کرم اصلی نی گؤرندن سونرا، حالدان حالا قالدی، اصلی ساز الده:
 یئنه دوشدوم، آتشینه اودونا
 یاندیم کرم، منی، رسوای ائیله مه
 اوره ییمین، اودون قالا، اودونا
 یاندیم کرم، منی، رسوای ائیله مه
 کرم:

نه اوخلاری دوزدون اصلی سینه مه
 اصلی نه لر، چکدیم سنین الیندن
 قرق ائتمیسن، گوزوم قاراسی نمه
 اصلی نه لر، چکدیم سنین الیندن

*

اصلى:

جلوه لندىم قونچادا، گولده اولدوم
 سونا لاندىم چمنده، گولده اولدوم
 سندن اوزاق آليشديم كولده اولدوم
 ياندىم كرم، منى، رسواى ائيله مه

كرم:

گول اولاركن، سنه بولبول من اولدوم
 گولدن اوچدون قورولدم دددا اولدوم
 اوره ييمه اودو سندن من آلدىم
 اصلى نه لر، چكديم سنين ايندن

اصلى:

باغدان باغا، دورنا كيمي، هنى اوتدوم
 قيش، ياز اؤرپه ي آچدى من ايللر اوتدوم
 آيريليقدان، اوزاق ليقدان، اؤد اوتدوم
 ياندىم كرم، منى، رسواى ائيله مه

كرم:

ايللر ياخدين، منى قوربته اودا
 آغيز دادىم - دادىخدى آجى اودا
 دردين اولدو اوره ييمده، بير اودا
 اصلى نه لر، چكديم سنين ايندن

*

اصلی:

آیریلیقدا، اودا سینهم یاخیندی

آیریلمادی سندن سینهم، یاخیندی

جانا سینام، اودا سینام، یاخیندی

امان کرم، منی، رسوای ائیلهمه

کرم:

کرم دیر دردین جانیم سیندی

سندن ایراق، ددهن جانیم آسیندی

قربلیکده ایلر جانیم اسیندی

اصلی نه لر، چکدیم سنین الیندن

*

کرمه تکلیف اولدوکی باغدان چیخسین کرم اوردان گشتدی. بیر داشین

کناریندا ایلشمیش آجی، شیرین، خاطره لرده قرق اولدو:

دؤنه کروان قیران دؤنه

صبح اولدو ددلی لری اتماز

دؤنه کروان قیران دؤنه

اوره ییندن دردی آتماز

*

ایلی، گونو، آیی سان سن

هاله لیغین آیی سان سن

دؤنه کروان قیران دؤنه

صنم لرین آیی سان سن

*

یار اوره یی الدهه آپارا

آی دوغوبدو الدهه پارا

دؤنه کروان قیران دؤنه

یارالاریم الدهه پارا

*

اولدوز گۆزون اولاییدین نورون ساچا اولاییدین
کرمه ده دوست اولاییدین دؤنه کروان قیران دؤنه

*

کرم دایانا بیلمه دی گنجه یاری سیندان خئلیک گنچمیش، باغچایا قایتدی
گوردو اصلی یاتیب سانکی آی اولدوز اوندان ایشیق آلیر:

اولدوز باخیر آی آلیری، ایشیغی اویان اصلیم، اویان اصلیم، سئوگیلیم
آی اولدوز هم گون آلیری ایشیغی اویان اصلیم، اویان اصلیم، سئوگیلیم

*

آی یاخیلیب، ایشیق ایشیق، یاخانا آی یاخانا، قالیدی گون، یاخانا
آی یاخیلیب گونه آیا، یاخینا اصلیم اویان، اصلیم اویان، سئوگیلیم

*

اولدوز باخیر، آیا یومور، گۆزونو آی لیغیندا، یئتمز اونا گۆز اؤنو
گونه یانیر، آتیری قاش گۆزونو اصلیم اویان، اصلیم اویان، سئوگیلیم

*

کرم دییر، نه اولدوزو، نه آیی گوی یئتممز، سنه قالانا آیی
هی سای میشام ایللری نی، نه آیی اصلیم اویان، اصلیم اویان، سئوگیلیم

*

کرمی فیکیر خیالات بورودو:

منی اودا، کۆزه، سالان، سینهدی شاهمار منه همدم، مار منه نیلر؟
بو سینهنین درد، یاراسی، نه دی آلیشام اودونا، نار منه نیلر؟

*

یاخین دوشدوم، عشقین نسیمی گلدی قان ایچیندن چیخدی، نسیمی گلدی
گله زرگر، زری، نه سیمی گلدی دریدن سو بولماق، یار، منه نیلر؟

شان شان يارام، دسته دسته، گولومدو
 يار كوله يى فرحله ندى، گولومدو
 آچيلاندا، قونچا اومدو، گول اومدو
 گول اوره كده، آچيب خار منه نئيلر؟

*

كرم، يازدى اوره يى اودا، كۆزه
 دولى ياده الده، قان گۆزه، گۆزه
 سو دولاندا شنه لنى سويا، كوزه
 كمندين بوينومدا، دار منه نئيلر؟

كرم ايسته بيردى قايت سين اوره يى راضى ليق وئرميردى:

اوره ييمده وارسا يارا
 آچ قليمى گؤستر يارا
 من دؤنسم ده كؤنول دؤنمز
 من دؤنسم ده كؤنول دؤنمز

*

ياناشميشام بير الووا
 اوخونو ووردون آل اووا
 يانديردين دؤنوم الووا
 من دؤنسم ده كؤنول دؤنمز

*

دئديم اودو، كۆزو دريم
 سويولار سا بوتون دريم
 پئشو ازينا يارين دوروم
 من دونسم ده كؤنول دؤنمز

*

كرم آتدى بودا منى
 بودا خنجر، بودا، منى
 اصلى حان يوخودا، كرم دئدى كاش اصلى منيم سوزلر يى ائشيدئيدى:
 اؤلدوم اصلى اؤلدوم سنين، اليندن

درديم چوخدو، اوخوم بيزدى، ياره يوز

يانديم اودا، آغى، قارا، آليندان

مين درديمدن، كؤنول دئنه، ياره يوز

*

يارالى يام، يارالاريم، قان دادى

بىر يارالى اورهك بيلر، قان دادى

اورهك ايستهك عوضينه قان دادى

الين اوزاد اوره ييمدهن، ياره يوز

*

عشقين گون گون اوره ييمي، دارتيري

آزالماقدان، اوره ييمده آرتيري

اوره ييمين كؤزونه اود، آرتيري

نه آچييدى اوره ييمده، ياره يوز

*

عشقه ازهل گوندن، يازيب لار، دارى

صورت لردهن سپهرلر، اونا، دارى

سينا سينا، سويولا جاقدير، درى

اوزاد الين، اورهك بندين ياره يوز

*

عشقه دولو باده، عشقه دولو جام

سINAN اورهك، شوشه سيندن، دولو جام

سINAM اولدو، ددله يانماق دولو جام

اورهك اوددا چئويريري، ياره يوز

*

كردى يىر، اوخوم بىردى، دردىم مین
 اوره ييمه يارالارى، دردىم مین
 آچان گولون، سئوئنجيله دردىم مین
 يار ايسته سه، يارا گؤستر ياره يوز

*

كردم اوردان اوزاقلاشدى، امما اوره يى اوردا قالير:
 اودومو، ياندىم، آلمادى
 اوخ آتدى ترسا سينه مه
 ياراما، مرهم، اولمادى
 چيخيدى ترسا، سينه مه

*

اوره كده، دردى، قالادى،
 آلتىماز، اوددو، قالادى
 دونيالار، گئتسه قالادى
 قوبولدو، ترسه سينه مه

*

كرمم، ورم، گؤزلىم
 گؤز يوخ باش، وئرم گؤزلىم
 يار آلا، وئرم، گؤزلىم
 آليشا، ترسه، سينه مه

*

كردم بيقرار، وار گل ده، درد قرارين آليب:
 مرهميم ده، اؤد اولورو
 جان آليشير، اود اولورو
 آرتير درد و يارام منيم
 يانير جى يىر، پارام منيم

*

آليش ميشام، يانار اودا
 گؤز ياشيمدا، يانار، اودا
 آگر يانسام، يانار اودا
 كسيلىدى، چارام منيم

*

بولبول اۋتدو، قانا دالا دالدا گىرى، قانا دالا
بولودلاردان، قانادا آلا دۇنن دئىيل، قارام منيم

*

كرم اولدو، يارام گۇزگۇز دوزولدو دد ديلده كۇز كۇز
يانار اودوم اولوب كوز كوز بيتمز يارالا آرام منيم

*

كرم ايستر ايسته مز اوردان قايتدى، آما دوشونوردو كى اصلى، دوباره
الدىن گئدير:

آغ يئل اسدى، كسدى صبر و قرارى

سوسن دردى، سونبول دردى، گول دردى

آلدى منى، دردى دونمز قرارى

سوسن دردى، سونبول دردى، گول دردى

*

سونا ائندى، سونرا اوچدو، گۇيلره

قارا كوچدو، چمن لره، گۇي لره

هاچان باتا، ياشيل لارا، گۇي لره

سونا دردى، فرقت دردى، گول دردى

*

سونام اوچا قانياش ياخا گۇز ياشيم

گۇز وره منيم يانا، ياخا گۇز ياشيم

كاش باغلايا، كولده ياخا، گۇز ياشيم

ورم دردى، اودون دردى، كول دردى

*

كرم دى يىر، اوجا داغلارى آشدىم
 سرگى سردىم، يارا، داغلارى آشدىم
 قوزا، قوزا، گولله، داغلارى آشدىم
 گلن دردى، گئدن دردى، يول دردى

*

كرمىن اوره يىنه قويولموشدو، دردى، دم دم، چوخالاجا قدير:
 ياشىل باش سونام سان، گزمه ائللرده بىزىم گؤللرده گل، گز كرم ائيله
 سن گلنده گوللر آچير اللرده گتير اؤزون ايله، ياز كرم ائيله

*

يارالار شان شان دير، قانى سوزورو اوخونو آتبيسان، قاندا سوزورو
 گوزلريم ورمده، قان سه اوزورو دردىمى سن بيرير، ياز كرم ايله

*

يارانى وورموسان، يارام گولله نير وولكان اولموش سىنم، بيردن كولله نير
 قول بوداق آتيرى دردىم كوللانير اينجى دير سینه مه، دوز كرم ائيله

*

كرم دى يىر، نه سه فرقه دؤزدوم گؤز ياشىم آغاردى، گول اينجى دوزدوم
 يارىم بيلير منده عهد دوزدوم آز قاليرى اودا، دوز كرم ائيله

*

بو احوالاتدا گئجه نين يارىسيندا، قارامليك عاييله سىنى يىغيب يولا
 دوشدولر، كرم سحر تئزدن، خبردار اولدو، اورك آجيسى ايله، يولچولوق،
 دوباره دن باشلادى، هر شئى دن اؤنجه قارامليكه فيكىرله شيردى:

اوزون گورمه مخته نين، نامردىن چيخاندا اوز اوزه اونو، گوجه گور
 اودا دوشسه، سوسپ اودونا مردىن نامرد نورا قىيماز، اونو گئجه گور

سولانىرى، هر يترده، مرده مئيدان مرد دوشنده، دوشور پياله مئيدان
مردانه ليك مئيداندا اوخور مئيدان اسكيك لرى دوزنده اوج اوجه گور

*

دئيليري نه كي، واردى سوي مرده نامرددى هر كيم يازيلير مرده
آلچاق لارى، يسيه بيليري مورده مئيداندا گورسن اونو، جوجه گور

*

گوللوک ايله هر گول آچيب قوخوماز سويلماقدان، يانماقدان مردى قوخماز
كرم ديسير، مرد اولانى، قوخوماز مخنى نامردى گور، اونجه گور

*

كرم يورغون، اوره يى سينيق، پریشان، پوزقون، دیده لرورم، قانياش
گوزلريندن آخا - آخا بير گوشه ده، اوتورموش، باشيندان گئچن احوالاتى،
يادداشيندا دولانديريب:

آغ يئل اسدى، ساچين سونبول لر يولدو

گونوم گتتى، ظولمت باسدى دؤوره مى

منه قالان، بو عشق دن بير يولدو

گونوم گتتى، ظولمت باسدى دؤوره مى

*

پرپر اولدو، قونچا آچان، گولوموز

سونام اوچدو وئران قالدی، گؤلوموز

دورنام اؤتدو ياندى ديبدن كولوموز

گونوم گتتى، ظولمت باسدى دؤوره مى

*

قۇور ائيله دى، اوره ك دكى، يارالار
 يارين الى ايسترمنى، يارالار
 دردى، قىمى، گر ايسته سه يار آلار
 گونوم گئندى، ظولمت باسدى دؤوره مى

*

كرم دى ير چيخميش ايدى گون باتدى
 قم تيكانى، قوورا، يارايا باتدى
 ايشيق اولان، شافاق لار ايتدى باتدى
 گونوم گئندى، ظولمت باسدى دؤوره مى

*

كرم خسته لندى، تيننى درد بورودو، بير طرفدن قاراملين اوزا قلاماسى
 بير ياندا، كرمين آياقدان دوشمه سى:
 اصليم گئندى، گولوم، قونچام، سارالدى
 منى اودا ياخدى بوردا، قالماغيم

ترلان يوردون، گون دولاندى، سارالدى
 لازيم اولدو، جانين تركين قيلماغيم

*

هر تئليندن آسيلي پام من دارا
 اوره ييم اود، هم جمشيدم، هم دارا
 يارالارى، آچيب، تئل به تئل دارا
 قوى آيريلسين، اولما ماغيم، اولما ماغيم

*

دولو دولو، ايچديم ازلدن باده

اوباده دن، وارليقر، وئريلدى باده

يانماغيما، قالاندى باش دان باده (۱)

مندن اؤنجه، يازييب جام آلماغي

*

عشقين اودو، عشقين كوزو وار، منده

عشقه نه سه، وار سايبيلار، وار منده

اود قالانير، كيم ايسته سه، وار، منده

عمان اولسا، وار بو اودا، دالماغي

*

كرم ديبير، عشقه دوتدوم، اودو، يار

قريب بيلمز وار بو ديار، او ديار

يار آيريلدى، اوزاقلاشدى، اودو يار

بيردم اولدو، آچيلماغي، سولماغي

*

كرم اوردان يولا دوشدو، بير دوشه يئتيشديلر، آلدى ساز:

فلك منى، يانديريب، ياخما اودا

درديم چوخدو، ديهه مميرم، ياره من

آيريلقدان، يانديم، ياناچاق اودا

يانار اوخدو، ديهه مميرم، ياره من

*

اوره ک اودو، گۆز یاشیمی یاز قاندان
 چیچک لریم آچیلیری، یاز قاندان
 کۆنلوم اولور، گئجه لر آیاز قاندان
 قانیم آخدی، دییه ممیرم یاره من
 *

اوره ییمین، سیزلاییر، یارالاری
 قوی سیزلا سین، قادامی یار، آلاری
 یارالاریم، اودومو، یارالاری
 دیلیم یوخدی، دییه ممیرم یاره من
 *

کرم دی ییر، یار دردینی، یار آلیر
 آلمایاندا، یار یارینی یارالیر،
 منیم دردیم، آرتیر دم - دم، یارالیر
 نئجه واختدی، دییه ممیرم یاره من
 *

کرم یولا دوشور، یولدا بیر جئیرانا راستلاشیر:
 نئجه بس من سارالماییم، سولماییم اصلی خانین جئیرانیدی بو جئیران
 دومان، دردین، اوره ییمه سالماییم اصلی خانین جئیرانیدی بو جئیران
 *

دومان گلر، داغی باشا، باش آلی چیسگین سپن، گولابا، شا باش آلی
 اووچو چیخار، داغدا باشا، باش آلی اصلی خانین جئیرانیدی بو جئیران
 *

سورمه‌لنېب، سحر آلاگۆزلىرى
دايانېب جانا - جان آلاگۆزلىرى
چكېر جاني، وئره، آلاگۆزلىرى
اصلى خانېن جئيرانېدى بو جئيران

*

كرم دېير، اصلېم مندن اوزاقدېر
بوللوردان دېر، اېشېق كېمى اوزاقدېر
جئيران مندن، بو آېرېلىق، اوزاقدېر
اصلى خانېن جئيرانېدى بو جئيران

*

كرم يولونا دوام ائىدى، بېر ائىش ده گۆردو، اووچولار، آېشېبلار داغا،
سئل كېمى گلېرلر، سازى آلدى الېنه، دئدى گرک دئېم:

اندى داغدان، آكېشىدى بېردن دوزه
آلاگۆزلو جئيران قاچ اووچوگلدې
آلدې اوخو، اېستېدى يايىدا دوزه
آلاگۆزلو جئيران قاچ اووچوگلدې

*

لاله‌لى دوشلردن، ائىمېش سوروسو
آېرېلمېش سورودن دېلده سؤروسو
سورونو ائىش دن دوزدن سوروسو
آلاگۆزلو جئيران قاچ، اووچوگلدې

*

اووچو گلېر، نه كى اوو، وار اېزلى يه
اېز سېزلېرى، توتمور گلېر، اېزلى يه
من اېستېره م آياق اول، اېزلى يه
آلاگۆزلو جئيران، قاچ اووچوگلدې

*

بئله اولار اووچولارېن تلېسى
اووچو، اووو، اوولاماغا تلېسى
اووچونو گۆرنده اوو تئل - تئل اسى
آلاگۆزلو جئيران، قاچ اووچوگلدې

*

كرم دېير اووچو، هئچ اولمايىدى
دنيا وارسا، اولارى اولمېيىدى
آلاگۆزلولرى اوولما يىدى
آلاگۆزلو جئيران، قاچ اووچوگلدې

*

کرم اوزاقدان بیر سیزیلتی ائشیتدی:

قرب، دردلی، اودا، دوشموش یارالی

بو داغدا بیر، جئیران آغلار، ها آغلار

سیزیلدیری، اودا - دوشموش، یارالی

بو داغدا بیر، جئیران، آغلار، ها آغلار

*

اوزاقلاردا، دۆشه نیب، گولده باغلار

گۆزون آچار، گولدن دسته لر باغلار

یارالاری، چیچک له نر، هی باغلار

بو داغدا بیر جئیران، آغلار، ها آغلار

*

قرب دوشن، اولکه سینی، آرزولار

قنبرلرین، ایسته بی، دیر، آرزولار

خیالیندا، گئچر گونلر، آرزولار

بو داغدا بیر جئیران، آغلار، ها آغلار

*

هم قریم، هم یارالی، هم ددی

دۆزمک اولار، مین بیر درده، هم ددی

آلن یازیم، هم یانماق دی، هم ددی

بو داغدا بیر جئیران آغلار، ها آغلار

*

كرم ديبر، عشق اودونا، توتوشدوم

بیر آلیشان، اود، اردونا، توتوشدوم

یسارالی لارین اودونا، توتوشدوم

بو داغدا بیر جئیران آغلار، ها آغلار

*

كرم اوره كدن یارالی، اوردان آیریلوب، بیر آز یول گئدیب، وارد اولدو بیر
دوشرگه یه، بو دوشرگه ده اوچ آی تامام خسته یادتدی، ائله کی، آیاغا دوراندا،
بیر آغاچا سویکه نیردی، بیر گون بیر قاتار دورنا، بیرینین بوینوندا بوینو
باغی، گوردو دوزولموش، - دئدی دایان:

دورنا ییزیم، ائله دوشرسه یولون قوربتده بیر، خسته گوردوم، دیبرسن

قاتاردان چیخ خبرلریندن یولون قوربتده بیر، خسته گوردوم، دیبرسن

*

اوره ک یارام، یاریما بیر، آلمادی گوله دوزدوم، اوره ییمی، آلمادی

آلماسادا، آلماماغی، آلمادی قوربتده بیر، خسته گوردوم، دیبرسن

*

منه فرقت، قوربت، اودو قالادی قوربت اوزو، آلینمایان، قالادی

جانیم خسته، منه دردی، قالادی قوربتده بیر، خسته گوردوم، دیبرسن

*

كرم ديبر، دردیم ایپک، گولدن دور گوزه لیم سن، گول له اوتور، گولدن دور

بالاریم سنی اوزو، گولدن دور قوربتده بیر، خسته گوردوم، دیبرسن

*

كرم دردلر عمانیندا، اوزه - اوزه، قم داغالاری اوره بین کدرلندیریر، و اونو

یاندیریر، اوز اوزونه دئیر:

گنجه، گوندوز، آه چكرم، آغلارام منى اودا، سالان واردى، سالان وار
به به ييمى گؤز ياشيمدا، آغلارام منيم قادام، آلان واردى، آلان وار

*

ياز يئتيشسه، چيچك گلر، ياخينا بير گول اولوب، تاخى نئيديم، ياخينا
عالم لره، قوى يانماغيم، ياخينا اود الووا، قالان واردى، قالان وار

*

دالاسرن، قان بايراغين، بير ياسدى سره سره، اوره ك تئلىنى، آسدى
بولبول لره، دالدا توتولان، ياسدى عشقه يئنه، اوئن واردى اوئن وار

*

كرم دبير، اود اوره يه، اوخشادى يادا دوشدو، درده اوره ك اوخشادى
بير آينادى، يار يارينا، اوخشادى سئوگى دردين، بيلن واردى، بيلن وار

*

كرم اوردان حركت ائتدى يولدا بير وئران، قارشيسيندا دوردو، آلدى ساز:
سياح اولدوم سنده آليب وئرن سن

منه دئنه، نه لر، گلدی باشينا

سن هاچاندان، برى بئله وئران سان

بو ايش لر ين، آخري نه، باشى نه

وئران:

آدام اولان، گؤزون واردى، گؤرن سن

سته دئيم، نه لر، گلدی باشيما

داسلاريمدا، نوح گميسى، گؤرن سن

بير يئته سن، اخريما باشيما

کرم:

گیلیلی یم، بو قارغی میش، فلک دن

گئچیرییدی، منی نه صاف الکدن

دولان دیریر، آتیر چرخسی فلکدن

دئینه گوروم، نه یازیلیب، داشینا

وثران:

بو دئیلین، فلک چرخ - فلکدی

تسه لایق، اولان ایسه، فه لکدی

آیاق لاری، باغلان دیران فلکدی

تازیانه، قات - قاب یازیب، داشیما

کرم:

داشلار دیبیر، قدیم آباد، شهردون

تربیع اولان، آلی گوللو شهری دون

قضااسدی خزان ووردو، شهری، دون

نه تۆکولوب، قورمانا، آشینا

وثران:

چکیل میشدی، دؤرت دؤرمده چارشیلار

تیرمه شالدان، چکیردی ایچ، عرشلار

گونو یئتر، وثرانلاریم، چارشیلار

اؤد قاتیلدی، قورمانا، آشینا

كرم:

دئنه نئيه، خراب اولدو، بازارين

اوندان سونرا، كيملر چكيب، آزارين

يونگولله شركن سيلينيب، آز - آرين

نه توخونوب، كيپيريينه، قاشينا

وئران:

قضا يئلى، اسدى توتدو بازاری،

نه وار ييغيب، توكوب، آسيب آزاری

خسته آرتدى، آزار توتدو بئزاري

سورمه چكدى خسته ليكدن قاشيما

كرم:

بیرگون سنده آخار گؤزه لریدن

شهرله رين، شهري گؤزلریدن

گون چيخاندا، چشمه دن گؤزلریدن

نه توخوندو، اوره يينه، دؤشونه

وئران:

چشمه لريم چوخدان بری، آخاردی

گول چيچک، شان شهرت، بوردا آخار، دی

ايندى گولون، يئرینه بوردا خاردی

گون سيخينيب، خجالتندن، دؤشومه

كرم:

كيمسه گليب، سنده اتراق آلاردى
قوناق لارين، اوزگه يثردن اولاردى
چوخ زماندان، ايتلر بوردا، اولاردى
آجيخاندا، نه دييرى ديشينه
وثران:

گوز ايشلرسه كروانيدى، خانيدى
سوئلملى، پاشا، بىلر، خانيدى
آچيلانى، سوفره ايدى، خوانيدى
ايندى توپراق ديير منيم ديشيمه
كرم:

كرم ديير، دونيا دولان، گرديشدى
دولان مالى، بير سراىدى، گر، ديشدى
ديير مانين، آغزى گرداش، گرديشدى
دارتير سه پير، زهرلرى، عيشينه
وثران:

آسيلبىدى قليبير الير، الهيم
دونيا دردين، اوز باشيما الهيم
سنه خئير، دوعالارى ائله ييم
قوى قاتيلسين، زهر شيرين، عيشيمه
*

كرم اوردان چيخدى، چوخ يولدان سونرا بير اوجا قايايله اوزبه اوز
داياندى ساز اينده، قايدان اصلى نى سورشودو:

آی اوجا باش، قایا منه، دی آیا

منیم اصلیم، بوردان گلدی، گئچدی می؟

طراوت لی، گؤزل، بنزردی آیا

گئجه قالیب، بو سولاردان، ایچدی می؟

قایا:

سنه دئیم، عاشیق سنین، اصلیندن

دورنالارتک، گلدی بوردان دا گئچدی

اوره ییندن، سورسان یاکی، اصلیندن

بیر آی کیمی، چیخیب سودان دا، ایچدی

کرم:

اته یینده، بورونن گول، سونبوله

ائیله ییری، قاش گؤز گؤیده، سونبوله

باشین اوجا، توتوب یازی، سونبوله

منیم تازا، گولوم بوردا، آچدی می؟

قایا:

بیر کروان گول، قونچا یازی، گتیردی

یاپراقلاردا، گولده یازی، گتیردی

ورق لرله، یازا - یازی، گتیردی

قونچالاندی گول باغیمدادا، آچدی

کرم:

بیر گونش کی، پارلاق دوغدو، قایادان

گوندن گوزل، اولماسینی قایا، دان

گوزل لیکده، نه وار یوزو قاییدان

یاز گونشیم منیم، نورون، ساچدی می؟

قایا:

نور پایلادی، ایشیق ساچین دا، یاخدی

گوزهل لیکلر، وارسا هر یاندا یاخدی

عالمیره، اونون نورو، دایاخدی

چؤل چاییرا، بوللو نورون دا ساچدی

کرم:

کرم دیر، یار سالیب درده منی

اوره ک اولدو، یارادا درد امنی

بجرد گوزله یئتنده درده منی

یاسمین، گولون، گولدن سئچدی می؟

قایا:

عاشیق لاری درده سالان سینه دی

عشق، درده اودا عاشیق، سینادی

عشقیله اود یوخسا باهاسی نه دی

یاسمین، گولون گولدن ده سئچدی

*

کرم یولا دوشدو، وئریلدیی ایزله، بیر اورمانا یئیشندی سیخ، قالین،
هوندور بیر آزمان مئشه آلدی ساز:

توکون ترپت، اورمان بیر گل یاخینا

بولودلارا، نه چاتمیسان باش - باشا

گون چیخاندا، یاخیلیری، یاخانا

نه لر وئریب، آپارمیسان باش - باشا

اورمان:

آلچاق - اوجا، اوزمان کی بولوندو

بیری وئردی، بولودلارلا، باش - باشا

آلچاق کس کی، لیاقتی بولوندو

اوندا قالدی، آلچاق لیقلا، باش - باشا

کرم:

اورمان سنده، آلچاق لیق لار، ساریلماز

گونش سینهن اوستن بری ساریلماز

قوشلار اؤتر، هئچ بیرسی، سار اولماز

سار اولسادا، قویایلمز، باش - باشا

اورمان:

گونش دوغار، بولودلاردا، اینجی لر

قوزا - قوزا، دوزر نوردان، اینجی لر

قوشلار یووا سالار سینم اینجی لر

گونشی نن، کیمسه وئرمز، باش - باشا

كرم:

اوجالاردا، ياتان سيرلر، سنيندى

آلچاق ليقدا، نه كى وارسا، سيناندى

جئيرانيمين، اوتراق يئرى، سينه ندى

من كرمم، منله قويما باش - باشا

اورمان:

دونن آياق لاردا، بير آل اوو، گئچدى

ظلمت ده بير ايشيق، بير آلوو گئچدى

آياغيما، ايشيق سالا، او گئچدى

اوندا اولدو، باش آياغا باش - باشا

*

كرم جوايين الاندان سونرا، يولا دوشدو، چوخ گئدى، آز گئدى بير

ايرماق يولوندا دورموش، سازى آلدى:

آخارليقدى، روحون گؤزل سوسويله

تله سهرک، هارا آخيب، گئديرسن

يئرلشمى سن، اوز يئرینه سو ايله

اوزلويوندن، نيهه چيخيپ، گئديرسن

ايرماق:

من آخماسام، قورويارام، اولهرم

اودى تله سهرک آخيب، گئديرم

تا آخيرام، اوز يئریمده، اولارام

اؤز اؤزومدن، بئله چيخيپ، گئديرم

کرم:

یاز باهاری، بو اۆلکه ده یایسان
 بو اۆلکه نین، هم یازی هم، یایی سان
 بورولاندا، هم اوخو هم، یایی سان
 ایلدیریم تک، یولو ساخیب گئدیرسن

ایرماق:

باغلانیری، بو عالمده، یاز منه
 گول آچیلان، باغ باغلانی، آز منه
 گول یاپراغین، شه قلم له، یاز منه
 یئتیر سوزون، یولو ساخیب، گئدیرم

کرم:

گول بی تیرر، شتهین داغدا، داشلاردا
 یاز آخیلار، داشلاریندا، داشلاردا
 گولی یایار، سئوینرده، داشلاردا
 نه زماندی، داغی چاپیب گئدیرسن

ایرماق:

داش مندن سه، داش دئییری، سوسن دی
 دانیشیری، او آخیری، سو، سن، دی
 مندن دئییل، دانیشمایان، سوسن دی
 بیر عؤمرو دور، داغی چاپیب، گئدیرم

كرم:

من كرمم، منده اوتوب، آخیرام

من ده سن تك، ازل اولوب، آخیرام

گولوم ایتیب باغچالارا، باخیرام

اونا گوره، منی یاخیب، گئدیرسن

ایرماق:

من بیر چایام، گول پایلارام، سویومدا

گول بجررم، هر سؤزومده، سؤیومدا

گولون گوردوم، گیینیش ده، سویومدا

اونا گوره، گونو یاخیب گئدیرم

*

داها قیزیل ایرماق یول وئردی، گئچدیلر یولدا بیر اوجا داغ، اولدوزلارلار

باش باشا، قاباق لارین کسدى:

نولا بیزیم داغلار اولا

اوجا داغلار، اوجا داغلار

گوزه آچان داغلار اولا

اوره یی اودلارا داغلار

*

قضا گلدی بئله ایری

نه دوشموشم سیزدن ایری

قوربت دئییب آغلار اولا

قربلر تک ایللر ایری

*

بولبول لری دال دال انیر

باغ اتکده دالدانیر

آلسی، گوللو باغلار اولار

داغلا اتک دالدانیر

*

بو اوره ییمین داغی دیر،
 بو سویوغو، بو داغی دیر،
 داغ اوسته، قویان داغی دیر،
 قارالار یا آغلار اولار

*

کرم قریب دیل آجی دی
 بال اولسا، قوربت آجی دی
 سولار ایچره، بو آجی دی
 هارا گئدیم باغلار اولار

*

کرم یول آلا بیلمه دی دوباره، سازی آلدی:

سینه اوسته، یاوروشاهین بسله نیر
 اوجا داغیم، نئیچون قالخماز دومانین

دومانلارین، سیخ لاشیرسا، بس له نیر
 اوجا داغیم، نئیچون قالخماز دومانین

*

کوبنه یینی، هر گون سیخار، دومانلار
 بولود گلر، چیسگین گلر دومانلار
 ائه یینده، دومانانا دوندوم، آنلار

اوجا داغیم، نئیچون قالخماز دومانین

*

گوز یاشینی چیسگین هر گون اله ییر
 آلیجی تک، نه لر سئویر، ائله ییر

اوره ییمی، بیر جهره نده آل اییر
 اوجا داغیم، نئیچون قالخماز دومانین

*

من كرمم، باشين، گوندن اوجالسين
 آيى آيدان، گونو، گوندن اوج آلسين
 درديم ددن، سوزوم سوزدن، اوج آلسين
 اوجا داغيم، نئيچون قالخماز دومانين

*

كرم داغدان يول آلانمادى، داغ اونون برابرينده سينه گردى، ساز الينده:
 چاغيرميسان، دايانام خدمتينه
 بو چكدى ييم، نه ديرسنين، اليندن
 اوره ك داغين، گتيرديم، خدمتينه

كىملر گليب، گئيچيب سنين، بليندن

*

ايسته ميرم، باشيندا آغ، يئل اس سين
 قونچا، سونبول، گولو، دال لاردان اس سين
 ايسته رم ياز، بوركون باشيندان اس سين

كىمسه سئوسه درسين سنين گولوندن

*

من كرمم اوره ييمدن، شان - شانام
 بو درديمدن، هم عزيزم، هم شانام
 داغ باشيندا، قريب دوشن، بير شانام

بال سوزولسون، دانيش سنين سوزوندن

*

بو حالدا دومان چكىلدى، داغ يول وئردى كرم لله سيله، بير چوبان

گوردولر:

گل یاخینا چوبان سندن سوروشوم

منیم اصلیم، قیصریه گئندی می؟

یولو توتوم، یولا دوشوم، سوروشوم

منیم اصلیم، قیصریه گئندی می؟

*

سؤیله منه، قوور ائدیر کهنه دردیم

گوز یاشلارین، کهنه درده من دردیم

گول یئرینه، قریب کن آخ وای دردیم

منیم اصلیم، قیصریه گئندی می؟

*

ای دل منیم، دردیم چوخ دور بیر دئیر

تریهنده یارام یاراما دئیر

یارالار باش، آچیر اورهیم دئیر

منیم اصلیم، قیصریه گئندی می؟

*

من کرمم، آغلار قالدیم، داغلاردا

دؤندوم سویوق لاردا پیشدیم داغلاردا

اورهیی می، یاخدیم دیقدا، داغلاردا

منیم اصلیم، قیصریه گئندی می؟

*

کرم چوبانندان جواب آلانندان سونرا یولا دوشدو، یولدا بیر گوزل گوردو

اصلیه بنزه بیردی:

آلا گوزلوم، باخیشیندا، یاخ منی

نشان وئردیم، نشانیمی، آل گوزل

شیرین دیلده، کرم ائیله، یاخ منی

یاخیلیب دی، دوداغینا، بال گوزل

*

سن سیز اوره ک، یارادان شان، باغلادی

کوز قالاندی، کوره ک لندی، باغلادی

بیر یادین لا، دسته لندی، باغلادی

اینجه بئلی، یاناقلاری آل گوزل

*

گویده دئنه، یاخیلماسین، سن آیا

گوزه لیکده گوزگو توتوب سان آیا

سن اولاندا آیدا گلمز سانایا

منی اودا، منی کوزه، سال گوزل

*

من کرمم، یار، آلاریم دردینی

دییه ممیرم، یارالاریم، دردینی

دج دج سه ده، یارالاریم، دردینی

قوی گورسه دیم، بیر دردیمه، دال گوزل

*

کرم گوردو نشانی آیینمادی، قصه لندی، کدر باسدی، یولا دوشدو،

آغریسی دردی... اونو آیاقدان سالیردی:

صبا اسدی، عطری آلدی، جانیمی
 تزه لندی، اورہ ییمین، یاراسی
 اسہ، اسہ بیریر یولدی، جانیمی
 بیلیم نہ دیر، آیریلیغین، چاراسی

*

ساچلاریمی، قوزا - قوزا، آغلارام
 دد جانیمی توتوب دم - دم آغلارام
 گؤز یاشیمدان بہ بہ ییمی آغلارام
 ہئج آیریلماز، گؤزوم آغی، قاراسی

*

گؤزلوروم اورہ ییم اود، یاخسی
 عشقی سالار، اوددان، کولہ یاخسی
 یارالارین، باغلانمیری، یاخاسی
 چاتیلمیری، اودون کؤزون، آراسی

*

کرم دییر، اورہ ییم اودا یانیر
 سو سپیرم آلیشیر اودا، یانیر
 من گئدیرہم ددلرلہ، او، دایانیر
 قور ائیلہ ییر، یانیر اورہ ک پاراسی

*

کرمین یولدا بیر سحر یئلی، یاخاسینی آچدی، فرح لندی، سازی آلدی:

دايان بير سۆزوم وار، اونو آل مندن

اوخشاما سينه مه، دور سحر يئلى

سينه مه قوور ائدن، يارا آل مندن

آچيم يارالارين، گور سحر يئلى

*

سالام لاريم اودوم كؤزومدن يارا

اوزولن تنيمده قالمايب، يارا

باش - باشا چاتيليب، اوركده يارا

بو گوللري يارا بور سحر يئلى

*

درديم دئمك ايله، باشا گلنمز

گؤزلرورم اولسا، اوره ك گلنمز

اوره ك شان - شان يارا آچسا گلنمز

اته يينه گول دولدور، سحر يئلى

*

كرم دبير، گل بير دردى، يارا - دى

بو يارادان او گول، چيچك، يارادى

اوره ييم چوخداندى، بيرر يارادى

باغدان بوساط باغلا، سور سحر يئلى

*

كرم يولا دوشدو تا حلبه يثيشدى، قوربت، باسدى كرمى:

آلا گؤزلوم سنه مفتون اولالى

چه كدى ييمه، كيمسه دؤزه بيلمهدى

كؤنول وئريب اودو كؤزو آلالى

بو آل - وئرى كيمسه پوزا بيلمهدى

*

مجنون كيمى، عشقيم اولور، زيادا

سندن سونرا، كيمسه سى گلمز يادا

ياز ييلاندا، ياز ييلير يازى آدا

بو الوو كيمسه يازا بيلمهدى

*

قان باشلاريم اينجى كيمى دوزولدو

گؤزوم ورم، ورمينه دوزولدو

اودا كؤزه، يانماغيميز، دوز اولدو

بو اينجى نى كيمسه دوزه بيلمهدى

*

دولو باده، منصورو دارا يازدى

داردا گولو، آچيلدى ايسه يازدى

اولدوز، اولدوز عشقى نين سايبى آزدى

دارا اوتك كيمسه سوزه بيلمهدى

*

دیلله ندیرن، سازی نه خوان، نه سیم دی

بنؤوشه ده، زرگر نه زر، نه سیم دی

یار کویینده، اسیب گلن، نسیم دی

دری سویان، عشقی اوزه بیلمه دی

*

کرم دردی، بیر دد دئیل قوتولسون

یاراسینا، اورک قانی، قوت اولسون

اود کؤزونه، اولماز مرهم قاتیلسون

اوددا او تک کیمسه اوزه بیلمه دی

*

اوردا اولان خان لارین بیرینه یاخین لاشیب دردلش دی، خان دئدی سنین

ایسته یی نی من دوزه لده رم. بیر قاری یا، تاپشیردی کی گئتسین اصلی نین یانینا،

اونو گوتوروب باغچایا گتیرسین. چون بیلیردی گتیره بیله جک یا یوخ کرمه

بیر سوز دئمه دی. دئدی: باغچادا اولسون. قاری اصلی یه کرم دن سالام

وئردی. اصلی گولومسه نوب سالامین آلدی، چوخ دانیشدی لار، قرار اولدو

آخشام، اصلی قاری ایلن بیرگه باغچایا گل سین. خانا پیغام گؤنده ردیلر، خان

پیغامی آلیب، سویوندو. گلن چاغا آز قالیردی گلدی باغچایا، گؤردو کرم

یاتیب، عرض حال:

اویان کرم، اصلی گلدی

اوجا - اوجا داغلار آشان

اویان کرم، اصلی گلدی

دؤزوملری داغلارا، شان

*

عالم لری نه، آتیب سان

بختیم کیمی، نه یاتیب سان

اویان کرم، اصلی گلدی

اؤدو، زهری اودویسان

يازازا گوللر، يازا، يازى
خوش گونلرين يازا، يازى

*

سونانيري گولونه
مرهمى در، اودكولونه

*

كرم اورهك، اوددان سون دور
دسته، گول الده اولسون دور

*

كرم يوخودان اوياندى، گوردو اصلى خانيم دوروب باشى اوستونده:
آي باشيمدا، گون باشيمدا
ساجيليب گون، گون باشيمدا

*

باشيم اوسته، آي هاله ده
نظري وار بو حاله ده

*

گون ساجيليبدي ياخانا
ايشيقلق لاري ياخانا

*

آغري ميري اورك، يارام
سوولسام دا يارا - يارام

*

كرم باغدا ايكن حلب پاشاسى گلدى، آغير بير اعزاز و اكرام، دان سونرا
كردن تفقد ائيله دى. كرم سازى آلدى اينه و دئدى:

نه دئيم من، بو قارغى ميش، فلک دن

كمان كيمي، منيم بوكدو بئليمى

ايريلمازدى دؤنمك چرخى فلک دن

منى آتدى، گلمز ائتدى يولومى

*

فرقت چكديم، گوزوم ورم، باغلادى

اوره ييمده، يارا اچدى، باغلادى

يارالاردان، دسته گول لر، باغلادى

يارا دولو گورسد ميشم، اليمى

*

اودا - كوزه، آليشديق من ده اودا

مندن قئيرى، دوشمه ييبدى، بو اودا

قاتديق شيرين شربتى آجى اودا

بالدا شيرين، ائتمز منيم، ديليمى

*

اورك يارا، يارا باغلى، هئى دوزدوك

گوز ياشلارين، قانلى، گوزه هئى دوزدوك

ياراقوورو، گنج اولدو بيزهئى دوزدوك

عشقى بزر، عاشيقلرين، اولومو

*

من كرمم، فرقت يانديردى ياخدى
 يازيلاندا، قلمى بيزده ياخدى
 عاشقولى، ايستهدى، رنگه ياخدى
 ايندى قابيب، نئجه اولا، گلیمی

*

حلب پاشاسى كرمه دئدى سندن حمايت ائديب كاما سنى يئيرهرم.
 اصلى بو سؤزلرى ائشيديب دوردو يئيردى:
 ايلقاريندا، عشقه نئجه، دوزودون
 هاردا باشا، گلسه صنم، دوز يئرى
 آيريليغا، درده، ايللرله دؤزدون
 كيپريك اوخون، سينم اوسته، دوز يئرى

*

گویده بعضاً، گون اولاندا، آى اولو
 گون ايشيقي، آلتينداكى آى اولو
 بوردا اولسا، آى اوز به اوز، آى اولو
 سن گونوم سن، بوردا اوز به اوز يئرى

*

يارالاريم، بير اؤنه، مرهم ائدى
 ياراسنين، اينله مرحمتدى
 بد نظرده، ياراما رحمه يئدى
 ظلمتى له، اولما اوز به اوز يئرى

*

كـرم دـيـير، مـتـتى وار، يـار مـنـه
 بـو خـنـجـردى، بـو يـارـانـى، يـار مـنـه
 الـيـن اولـسـون، بـوسـئوداد، يـار مـنـه
 مـومـكـونـونـدو، اورـه يـيـمى، اوز يـئـرى

*

كـرم حـلب پـاشـاسـيـنـدان چـوخ راضى ليق ائدركن اصلى دن حسرتيله
 آيـرـيـلدى، پـاشـا قـارامـليـكى ده چـاغـيـردى، اصـلى نى كـرمـه وئـرمـه يى تـكـليـف
 ائـندى. كـرمـه پـيـغام گـونـدردى كى تـويـا حـاضـير لاش. كـرم ائـشـيـده ركن، سـازـلا -
 دئدى:

خـان اصـليـمى، هـر كـيـم مـنـه، گـتـيرـسـه
 خـان بـابـامـين، يـئـرـنـه خـان، ائـيـلـه رهم
 اورـه يـيـمـين، بـو يـارـاسـين، گـؤـتـورـسـه
 نـه يـيـم وارـسا، اونـا قـورـبان، ائـيـلـه رهم

*

فـرهاد آدـين، هـاردا تـوتـسام، شـيـرـين دى
 وـامـقـه ده، عـذرا اونـدان شـيـرـين دى
 عـاشـيـقـلـرين، سـؤـزون قـوشـوب شـيـرـين دى
 وـاخـتى يـئـتر، مـنـده دـيـوان، ائـيـلـه رهم

*

مـنـصـور لـارين، اـيـسـتـه دـيـك لـه رى داردى
 يـانـما قـليـغا، قـالـاق اودون، دى داردى
 چـوخـلـارـينا، گـئـنـيـش دـونـيا، دا داردى
 عـشـقـه قـانـون، عـشـقى اعلان ائـيـلـه رهم

*

کرم دییر، عشق نه یازسا، اودو
 دولو - دولو داشسادا آجی، اؤدو
 اوره یسینده قالایان کؤزو اودو
 عشقین اودون، حکم و فرمان، ائیلهره

*

قاراملیک گؤردو زحمتی، آرزولاری هئج اولوب. دئدی بیر ایش گؤروم
 کی قیامته جان یادیزدان چیخماسین. گلدی پاشانین یانینا، دئدی دار دونیادا
 بیر قیزیم وار، اونا گوره ده چوخ آرزو، ایسته ییم اولاییلر. فرصت وئرن اونون
 توی لباسینی اؤزوم تهیه ائده یلیم. پاشا مهلت وئردی. مهلت پاشا گلندن
 سونرا، توی مجلسی توتولور، کرم مجلسه وارد اولاندا، اصلی قیرمیزی
 گئیینیب:

باده لر دولور ایشماغا یار قیرمیزی گئیین میشدیر
 یاز باراماسین آشماغا یار قیرمیزی گئیین میشدیر

*

دولان پیاله لر داشیر دولان گردش، نه لر، داشیر
 گول یازیر یاپراغیندا شئیر یار قیرمیزی گئیین میشدیر

*

قونچام گولرسه، آچیلار شفق لر قات - قات ساچیلار
 سونبول ایشیقدان ساچ آلا ر یار قیرمیزی گئیین میشدیر

*

نور ساچلیر، آیدان، آبا گوندن گونه، آیدان آبا
 یازیر یازی، آیدان آبا یار قیرمیزی گئیین میشدیر

- او ايشيغى يارادان دير نه اودوم وار؛ يارادان، دير
 يار دردى ده، يارادان دير يار قيرمىزى گئىن ميشدير
- *
- كرم ديبير، درگاهيندا من بندهيم درگاه - اوندا
 الين مرهم دير گاهيندا يار قيرمىزى گئىن ميشدير
- *
- كرم اصلى نين پالتارلارينا دقتى ن باخدى، گوردو طيليسيم له نيب، اونون
 طيليسيم له رين گرگ آچا آلدى ساز:
 اوره ييمدن مدد، مدد اودومدان دويمه لرين طيليسيمي، آچيلسين
 مدد اولسون، مدد اولسون آديمدان دويمه لرين طيليسيمي، آچيلسين
- *
- سونام اندى، آچيلدى گول، گولومدن سونام اوچدو، قورودو گول، گولومدن
 وئران قالدى، آچمادى گول - گولومدن دويمه لرين طيليسيمي، آچيلسين
- *
- نه لر چكديم، من بو عشقين اليندن گوزوم ورم، گوز ياشلاريم، آليندن
 يارالانديم، محبتين، ائليندن دويمه لرين طيليسيمي، آچيلسين
- *
- عشقه دردى، ورق - ورق، درديلر عشقين گولون، بجر ديلر، درديلر
 ياراشاندى عشقه، اودلار، درديلر دويمه لرين طيليسيمي، آچيلسين
- *
- ايچديم عشقين، دولو جامين، ازلدن دولو اولسا باده گئچر آز الدن
 عشقه اولان، اودو اولماز، آزالدان دويمه لرين طيليسيمي، آچيلسين
- *

عشقیں آدی، اسمی اعظم، آدی دیر اونا یانماق، کوله دؤنمک، عادی دیر
عشقه نه سه، عاشیق آد به آدی دیر دویمه لرین طیلسیمی، آچیلین

*

کرم دیر، جانیم عشقه، قرباندى ایندی به ده ک، عشق منی قرب آندی
یانماق اودا، مننه کعبه، قرباندى دویمه لرین، طیلسیمی، آچیلین

*

کرم ملاحظه ائندی دویمه لر باشندان آچیلیر، آیاقدان قیفیل لانیر، دویمه لر
آچیلان دویمه، دیرلر، کرم بالا، بالا اودا آلیشارکن:

جی یرلریم، دوغرام، عشقین اؤدونا

یاندیم اصلیم، یاندیم اصلیم، کول اولدوم

الوننا، آتشیینه، اودوننا

یاندیم اصلیم، یاندیم اصلیم، کول اولدوم

*

گوللر آجدی، اوره ییمین، یاراسی

اوره ییمی، کؤزلریمدن، یاراسی

قان یاشیمدان، شان - شان اولدی آراسی

یاندیم اصلیم، یاندیم اصلیم، کول اولدوم

*

اود اوره یه، عشقه، اصل و نسب دی

اودا اولماسا، عشق اولماسی نه سب دی

اودلاپ کیچیک، عشقه حدی نساب دی

یاندیم اصلیم، یاندیم اصلیم، کول اولدوم

*

اوره ك دهه‌ی، قان قاينادى، اوداشدى

قوور ائتدى‌ی، یازا كرم، اود آشدى

اود اولماسا، اوره ك دئیل، اوداشدى

یاندىم اصلیم، یاندىم اصلیم، كول اولدوم

*

كرم باشدان آياغا، اود ایچینه:

یانیرام اصلى، یانیرام

یازان بئله، یازدى یازى

یانیرام اصلى، یانیرام

گول‌لن‌سین اوره‌یین یازى

*

بو دد، قمه اولدوم، اودا

منى، سینادیلار اودا

یانیرام اصلى، یانیرام

وظیفه‌م، اولوندو ادا

*

او دییر، یالاندى، دوزدو

اود عشقیمه، اینجی دوزدو

یانیرام اصلى، یانیرام

یارا بیلر مرهم، دوزدو

*

جانیمی اودلارا سلام

عشقه سلام، اودا سلام

یانیرام اصلى، یانیرام

عشقیمده محکم بیر سلام

*

قوربان اولدو یازا جانیم

كرم دییر، یازا جانیم

یانیرام اصلى، یانیرام

كاش اوره‌یسی یازا، جانیم

*

كرم باشدان باشا توتوشدو، يانا - يانا، كوله دؤنمكده، اصلى اونون
كولوندىن، اود آير:

اودا يانماغا، بير آليشان، جيرگ ايستر

آنا كرم، ياندى ياننام، اودونا

اوره ييمين، يارالارين، جيرگستر

آنا كرم، ياندى ياننام، اودونا

*

عشقه اوددو، فرمان، سینه دی يانان

حکم بودور، اوره ييه، سنده يان، آن

بو الووا، گؤر كيمسه دی، دايانان

آنا كرم، ياندى ياننام، اودونا

*

عاشيق لره، عشق اودونا، عشق اولسون

عشق بالى عشق اودونا، عشق اولسون

الووا، قالاق اودونا، عشق اولسون

آنا كرم، ياندى ياننام، اودونا

*

فرمان عشقه، سینه دنسه، آل اونى

سینه كؤزلو، اولسا فرمان، آلىنى

كؤز آلاندا، آل كؤزلرين، آلىنى

آنا كرم، ياندى ياننام، اودونا

*

عشقه فرمان، يازيلاندا، ياز منم
 نافه كيمي، آچيم ياخيم، ياز منم
 عشقه يانديم، اودوم اولدى، آز منم
 آنا كرم، ياندى ياننام، اودونا

*

من اصلى يم، ياندى كرم، ياخيندى
 عالم لره، بويانماغي، ياخيندى
 منيم اودا، آليشماغيم، ياخيندى
 آنا كرم، ياندى ياننام، اودونا

*

اصلى الالارلا، ياخين ليق حس ائديردى:
 وارليغي، اوزمان داكى، بولدولر
 جوهرى ازلده، آليبدى كرم
 كيمه نهر وئرمه، سيني بولدولر
 اوجاليقدا دايسيم، قابليبدى كرم

*

پايلاياندا عشقى، اسكى گونلرده
 داغدا چكن مهدى، آيدا گونلرده
 گووى داياندى كولگه لرده، گونلرده
 عشقه شوره بى نى، ساليبدى، كرم

*

عشقیں مکتبینده، عشقی اوخودو

اوخودو اوناکی، اولدو اوخودو

عشقیده دونیادا یانار، اوخودو

آجی سی نی، بالدی، سانییدی کرم

*

اوره بینده عشقی، گول تک بوی آندی

قونچا تۆکدو، گولزار، تثلین بویاتدی

عشقه کرم، عشق، قدر بویاتدی

عشقه اوددان مییدان، سالییدی کرم

*

آیریلیقدا عشقی، کرم قورودو

یارالاری کوزمک لندی قورودو

دالدی عشقیں دریا سینا غورودو

آچیلان اودلارا، دالییدی کرم

*

عشقه یانان گیله - گیله کرمدی

گوزورمه گیاه - گیله کرمدی

منه عزیز منه گیله کرمدی

عشقیں سازین چو-ندان چالییدی کرم

*

من اصليم، آتش، گليب سئوگيه

سئون آلاز دردى، وئرمز، سئوگيه

يانماق ايله عاشيق، گرک سئوى گيه

يانماقلا دونيانى، آلبدى كرم

*

اصلى كرمين كوللرين بير يئره بيغدى گوردو دويمه لرين بيرى آچيليب:

عشقين دردى، يامان دردى بلايميش

ياندى كرم، ياندى كرم، كول اولدو

عشقه كرم، هم آتا هم بالايميش

ياندى كرم، ياندى كرم، كول اولدو

*

كرم عشقى، وارليق قدر، قورودو

خزان وورموش، بير گول كيمي، قورودو

يسارالارى، اوره يسينده قورودو

ياندى كرم، ياندى كرم، كول اولدو

*

كرم دددى، كرم ورم، كرم اود

كرم آغرى، كرم آجى، كرم اؤد

كرم آددى، كرم بيتگى، كرم اود

ياندى كرم، ياندى كرم، كول اولدو

*

اصلى ده بالا - بالا اودا بوروندو. كرمين خاطره سى بيله سيندن

آيريلميردى. كرم اود ايچينده گوزونون قاباغيندا دوروردو:

ساراليب سا گوللر سولدو
 عشقه كرم قصاص اولدو
 ياندى كرم ياندى كرم
 ياندى كرم ياندى كرم

*

كرم عشقه سيرداشيدى
 قينهسه سيري داشيدى
 ياندى كرم ياندى كرم
 ياندى كرم ياندى كرم

*

كرم اولوم، سنه قوربان
 كرم نوروز، كرم قربان
 ياندى كرم ياندى كرم
 ياندى كرم ياندى كرم

*

كرامتى كرميدى
 يانماقدا مين كره مى دى؟
 گـؤـزـو، ورم كرميدى
 ياندى كرم ياندى كرم

*

اصلى ايله كرمين، كولو، بير يثره ييغيشيب، آرادا بير ساز قالير، كى اودا
 كولدن اودا دوشور، شعله لر يئنى دن زبانه چكير، كوللرده دوباره دن اود آليب،
 آليشير:

شووقام گولدن گوله، بير آلتون كيمي

شه ام، گؤلدن گوله، بير آلتون كيمي

يانام كولدن، كوله، بير آلتون كيمي

ديه گولدن گوله، بير آلتون كيمي

*

گول اولدوم، آچيلديم يار باغچاسيندا

اينجى تك، دوزولدوم، ياربوخچاسيندا

آلينديم، وئريلديم، آب - آخچاسيندا

دوشدوم الدن - اله، بير آلتون كيمي

✱

عشقينده بير يانار، پروانه ايديم

قويمادى اود - ايدهم پر، وا، نه ائديم

ائتمه ديم اودوندان پروا، نه ائديم

اريت تئلدن - تئله بير آلتون كيمي

✱

عشقه كرم كيمي، من نسيم، ايم

فرهادام، منصورام، هم نسيمي يم

عشقين اسن، گونون، نسيمي يم

اسم ائلدن، ائله، بير آلتون كيمي

✱

بودمه سازين تونقالى عالمى بورودو، «يانيق سان»

تونقالين قالاندى، قور سه په لندى

كيمه گولدو، كيمي يانديراجاقدى

اوره ييم كؤورك اود، اى سه په لندى

ياندير، اوره ييمي، يانديراجاقدى

*

قسوردان بولونموسن، بئندبئدسن

تئليرين داردادى، بئنه بئندسن

بئنده اولاركن، بئند - بئندسن

كيمه لايلا، كيم اويانديراجاقدى

*

تئلين سييرلى، كسى لن دئدى

يازى نى نه يازان، كى سى لن دئدى

قولون، اودو، كوزو كسى لن دهدى

كيمي داخيل، كيمي، يان دوراجاقدى

*

اودون كؤوره لييرى، اؤددا، يانارسان

بئند بئدين بولور، اوددا، يانارسان

ايشاندا الوو، اود، دايانارسان

كولوندىن، كرم عه يان دوراجاقدى

بئله ليكده كرمده، اصلى ده، ساندا كوتله قالديلار.

تمت «اصلى - كرم»

Asli - Kerem

بیرآلما اوز آتري بیوتوندا کامیل لشیب
و حیات باغیشلایان اولماسی وایکی
وجودا چنوریلمه سی هم وحدت وجود
وهم وحدت موجود مکتبی نین (اتحاد ،
اوبراز ، ثبوت) وسایلیر. اصلی - کرم
داستانیندا اولان بیرچوخ حادیتیه لر، او جمله
دن (قایا ، منشه ، بیتگی . . .) نین یول
گوسترمه سی و یاشیل ایرماغین، داغین . . .
و سایره نین یول ونرمه سی . . . بو بیچیم
لرده معنالی اولور . قیزیل آلماتین حیات
ونرمه سی و اونلابیرگه ونریلن دونیا
گوروشو آنیمیزم له ایلگلی لی اولدوغوندا
دونیا، ان اسگی دونیا گوروشونظره گلیر .

